هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

محتوای ویژه کتاب

- مفاهیم آموزشی
- پاسخ به تمام پرسش‌های کتاب
- موارد مهم و سؤال‌های امتحانی
- توصیه معلم
- ارزشیابی مستمر همراه با پاسخ و بارم‌بندی
- آزمون‌های دی و خرداد همراه با پاسخ و بارم‌بندی

جامعه شناسی ۲

فصل ۱ فرهنگ جهانی

درس ۱ جهان فرهنگی

۱- پرسش‌های بنیادین بشر

۱) فرهنگ در عمیق‌ترین لایه‌های خود به بنیادی‌ترین پرسش‌های بشر پاسخ می‌دهد.

پرسش از

پرسش از

پرسش از راه

۲) پاسخ به پرسش‌های بنیادین، را به‌وجود می‌آورد.

۲- جهان انسانی و تکوینی

(محصول عمل و اندیشه انسان) ۱) فردی (ذهنی): زندگی شخصی و فردی انسان‌ها ۲) اجتماعی (فرهنگی): زندگی اجتماعی انسان‌ها

(مستقل از خواست و اعتبار انسان) ۱) طبیعت ۲) فوق طبیعت

۳) این همهٔ جهان‌ها ارتباط و تعامل وجود دارد، از جمله، میان جهان ذهنی و جهان فرهنگی:

جهان فرهنگی ⟵ هر عقیده و اخلاقی جویای فرهنگی متناسب با خود

جهان ذهنی ⟶ ایجاد و اجازه نوع خاصی از عقاید در افراد

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۳- تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی

۱) انواع دیدگاه دربارهٔ نوع ارتباط میان جهان‌ها

الف) دیدگاه اوّل
- جهان تکوینی به جهان طبیعت محدود می‌شود.
- جهان طبیعت، مهم‌تر از جهان ذهنی و فرهنگی است.
- ذهن افراد و فرهنگ، هویتی طبیعی و مادی دارد.
- علوم مربوط به ذهن و فرهنگ، نظیر علوم طبیعی است.
- تفاوتی بین علوم طبیعی و علوم انسانی نیست.

ب) دیدگاه دوم
- جهان فرهنگی مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی است.
- جهان ذهنی و فردی افراد، تابع فرهنگ است.
- جهان تکوینی، ماده خامی برای دخل و تصرف فرهنگ‌ها و جوامع است.
- جهان‌های ذهنی و تکوینی، اهمیت و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.

ج) دیدگاه سوم: همه جهان‌ها، مهم و در تعامل با هم هستند: مثال: نگاه قرآنی

۲) ویژگی‌های نگاه قرآنی
- جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست.
- ادراک و آگاهی منحصر به حیات انسانی نیست.
- جهان هستی برخوردی حکیمانه و هوشمندانه با جهان انسانی دارد.
- جهان تکوینی براساس حکمت و مشیت خداوند سبحان، رفتاری حکیمانه با افراد و جوامع دارد.
- جامعه (فرهنگ) و فرد، هر دو دارای اهمیت هستند. فرد در قبال فرهنگ و جامعه مسئول است.
- در صورت اخلاق توحیدی انسان و فرهنگ توحیدی جامعه ⇐ جهان تکوینی درهای برکات خود را به روی انسان می‌گشاید.
- در صورت هویت مشرکانه افراد و فرهنگ جامعه ⇐ زمین و آسمان از تعامل سازنده با آنها باز می‌مانند و ظرفیت‌های الهی و آسمانی خود را از آنها پنهان می‌کنند.

۳ **سؤال متن**

- **تفاوت جهان اجتماعی و جهان طبیعی در چیست؟** اعضای جهان اجتماعی با اراده و خلاق و فعّال‌اند در حالی که اعضای جهان طبیعی برحسب غریزه عمل می‌کنند.
- **سال گذشته فرهنگ را چگونه تعریف کردید؟** مجموعه آگاهی‌های مشترک اعضای نظام اجتماعی فرهنگ نامیده می‌شود.
- **فرهنگ چه نقشی در هویت‌یابی افراد و جهان اجتماعی دارد؟** فرهنگ هم زاییدهٔ جهان اجتماعی است و شکل‌دهندهٔ هویت اجتماعی افراد، یعنی میان فرهنگ و هویت‌یابی افراد و جهان اجتماعی رابطه‌ای متقابل برقرار است.
- **هویت جهان اجتماعی بیشتر متأثر از لایه‌های عمیق فرهنگ (عقاید و ارزش‌ها) است یا لایه‌های سطحی آن (هنجارها و نمادها)؟ چرا؟** لایه‌های عمیق (عقاید و ارزش‌ها)، زیرا با تغییر و حذف آنها جهان اجتماعی فرو می‌ریزد. در واقع باور انسان‌ها به اصل جهان و جایگاه انسان و تفسیر او از مرگ و زندگی، بر کلیهٔ لایه‌های دیگر اثر می‌گذارد.
- **آیا می‌دانید منظور از جهان فرهنگی چیست؟** مجموعهٔ عقاید، ارزش‌ها، شیوه‌های زندگی و... و هر آنچه مربوط به زندگی اجتماعی انسان‌ها باشد.

۴ **سؤال متن**

آیا می‌توانید برخی از پدیده‌هایی را که به جهان انسانی تعلق دارند نام ببرید؟ دانسته‌ها، تجربه‌ها، خلقیات ویژهٔ افراد، عقاید، ارزش‌ها، قوانین، اخلاق و ...

۵ **سؤال متن**

نمودار زیر را تکمیل کنید

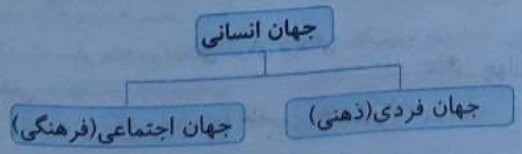

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

گفت‌وگو کنید

۵

درباره راه‌های ورود یک اندیشه فردی به حوزهٔ فرهنگ گفت‌وگو کنید. اندیشه‌های فردی هنگامی وارد حوزهٔ فرهنگ (حوزهٔ اجتماعی) می‌شوند که به صورت گفتار یا نوشتار درآیند، یا اینکه فرد براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار کند؛ مثلاً اندیشه‌های متفکران و مصلحان اجتماعی اغلب به صورت نوشتار یا گفتار به متن جامعه و به حوزهٔ فرهنگ وارد شده است همان‌طور که اندیشه‌های دکتر شریعتی توسط کتاب‌هایشان (نوشتار) یا سخنرانی‌هایشان در حسینیه ارشاد (گفتار) به جامعه منتقل شد)، گاهی هم تفکر و اندیشه به واسطهٔ عمل و رفتار افراد به حوزهٔ فرهنگ وارد می‌شود مانند گاندی که مقاومت منفی او در مقابل استعمار انگلیس در هند باعث پیروی جامعه هند از وی شده است.

سؤال متن

۶

می‌دانیم که تمامی پدیده‌های جهان هستی محصول زندگی انسان نیستند. آیا می‌توانید برخی از این پدیده‌ها را نام ببرید؟ جهان آخرت، وحی، فرشتگان، شهادت، غیب و...

تکمیل کنید

۷

با توجه به جهان‌هایی که تا کنون از آنها سخن گفتیم، نمودار زیر را تکمیل کنید.

سؤال متن

۷

درباره جهان‌های مختلف و چگونگی رابطه و پیوند آنها دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. آیا می‌توانید برخی از این دیدگاه‌ها را حدس بزنید؟ دیدگاهی که به جهان طبیعی اهمیت می‌دهد، دیدگاهی که جهان فرهنگی را در اولویت قرار می‌دهد و دیدگاهی که نگاهی متعادل و رو به سوی جهان تکوینی دارد.

۸

سؤال متن

شما کدام‌یک از دیدگاه‌ها را صحیح می‌دانید؟ دیدگاه سوم

فکر می‌کنید کدام‌یک فرصت تعامل صحیح انسان با خودش و جهان هستی را فراهم می‌کند؟ دیدگاه سوم

۹

بیندیشید

- وضعیت امروزی محیط زیست، محصول چه باورهایی درباره انسان و طبیعت است؟ محصول این تفکر که انسان حق دارد به هر میزان و هر شکل که می‌خواهد از منابع محیط زیست استفاده کند و در قبال طبیعت هیچ مسئولیتی ندارد.

- برخی آیات قرآن کریم مانند آیهٔ ۴۱ سورهٔ روم، آیهٔ ۹۶ سورهٔ اعراف، آیهٔ ۲۷۶ سورهٔ بقره و ... از تعامل فعال جهان تکوینی با جهان اجتماعی و فرهنگی سخن می‌گویند. نمونه‌های این تعامل را در این آیات بیابید. (روم، ۴۱): فساد در خشکی و دریا پدید آمد به سبب آنچه مردم به دست خود انجام دادند [خدا می‌خواهد] تا جزای پاره‌ای از اعمالشان را به آنها بچشاند، شاید آنها از کردار خود برگردند.

- تأثیر جهان انسانی (فردی و اجتماعی) بر جهان تکوینی (طبیعی و فوق طبیعی)

(اعراف، ۹۶): و اگر اهل شهرها ایمان می‌آوردند و پرهیزکاری می‌کردند، البته بر آنها برکاتی از آسمان و زمین را می‌گشودیم ولیکن آنها تکذیب کردند، پس ما هم آنها را به کیفر اعمالشان مجازات کردیم.

- تأثیر جهان انسانی (فردی و اجتماعی) بر جهان تکوینی (طبیعی و فوق طبیعی)

(بقره، ۲۷۶): خدا ربا را تباه می‌سازد و صدقات را بارور می‌کند و خدا هیچ ناسپاس گناهکاری را دوست ندارد.

- تأثیر جهان فردی بر جهان اجتماعی

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

مفاهیم اساسی

اصطلاحات و مفاهیم اساسی درس را در این قسمت بنویسید: جهان فرهنگی، جهان هستی، جهان انسانی، جهان فردی، جهان ذهنی، جهان اجتماعی، جهان تکوینی، جهان طبیعی، جهان فوق طبیعی و ...

خلاصه کنید

مطالب مهم درس را در قالب جمله یا گزاره بنویسید. در این قسمت مفاهیم اساسی را تعریف می‌کنید یا ارتباط آنها را نشان می‌دهید.

- بخش اجتماعی جهانی انسانی هویتی فرهنگی دارد و از آن با عنوان جهان فرهنگی یاد می‌شود.
- روح و شالودهٔ هر فرهنگ بر اساس پرسش‌های بنیادین و نحوهٔ پاسخ به آنها تعیین می‌شود.
- پرسش‌های بنیادین بشر شامل پرسش از جهان هستی (هستی شناسانه)، پرسش از جایگاه انسان (انسان شناسانه) و پرسش از راه‌های شناخت واقعیت (معرفت شناسانه) است.
- جهان هستی به دو بخش اصلی تقسیم می‌شود: ۱) بخشی که محصول عمل و اندیشهٔ انسان است (جهان انسانی)، ۲) بخشی که مستقل از خواست و اعتبار انسان است. (جهان تکوینی)
- جهان انسانی خود به دو بخش تقسیم می‌شود: ۱) بخشی که مربوط به زندگی شخصی و فردی انسان است و ابعاد ذهنی، روانی، اخلاقی آنها را در بر می‌گیرد. (جهان فردی یا ذهنی)، ۲) بخشی که مربوط به زندگی اجتماعی انسان‌هاست و هویت فرهنگی آنها را شامل می‌شود. (جهان اجتماعی یا فرهنگی)
- جهان تکوینی خود به دو بخش تقسیم می‌شود: ۱) بخش طبیعی، ۲) بخش فوق‌طبیعی
- در مجموع چهار جهان برای هستی تعریف می‌شود ولی برخی افراد که معتقدند جهان تکوینی به جهان طبیعی محدود می‌شود فقط سه جهان آن را قبول دارند: فردی، اجتماعی، طبیعی
- همه جهان‌ها با یکدیگر در ارتباطند ولی در مورد اهمیت جهان‌های مختلف و یا نحوهٔ ارتباط آنها با یکدیگر دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد.
- قرآن کریم هم به هر چهار جهان اعتقاد دارد و هم به رابطهٔ هوشمندانهٔ آنها با یکدیگر.

آنچه از این درس آموختیم

در این قسمت می‌توانید جمله‌ها و گزاره‌هایی را که در قسمت «خلاصه کنید» نوشته‌اید با هم ترکیب کنید. و در قالب یک بند بنویسید.

فرض کنید می‌خواهید مطالبی را که در این درس یاد گرفته‌اید به زبان و قلم خودتان به دیگران آموزش دهید. در کلاس نوشته‌های خودرا بخوانید و با راهنمایی دبیر، خود بهترین آنها را انتخاب کنید و به نام نویسنده آن در کتاب خود بنویسید. جهان هستی به دو بخش اصلی تقسیم می‌شود؛ جهان انسانی و جهان تکوینی. جهان انسانی به دو بخش جهان فردی و جهان اجتماعی و جهان تکوینی به دو بخش جهان طبیعی و فوق طبیعی تقسیم می‌شود. میان جهان انسانی و جهان تکوینی ارتباط وجود دارد اما نوع این ارتباط و تعامل در دیدگاه‌های مختلف، متفاوت است؛ دیدگاهی به جهان طبیعی اهمیت می‌دهد، دیدگاهی که جهان فرهنگی را در اولویت قرار می‌دهد و دیدگاهی که نگاهی متعادل دارد؛ دیدگاه قرآنی، دیدگاهی است که به هر چهار جهان اعتقاد دارد و قائل به وجود رابطه‌ای درست و هوشمند میان هر چهار جهان است.

توصیهٔ معلم

- در بخش پرسش‌های بنیادین، آن پرسش‌ها را از خود در مورد دین و اعتقادات خود سؤال کنید و پاسخ آنها را بیابید.
- در بخش جهان هستی، هر آنچه اطراف خود در جهان هستی سراغ دارید بررسی کنید، تعدادی از آنها را نام ببرید و بگویید متعلق به کدام بخش از جهان هستی است.
- سعی کنید در مقابل دیدگاه‌های مختلف تفکر کرده و نظر خود را راجع به آنها و کامل‌ترینشان مشخص کنید.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

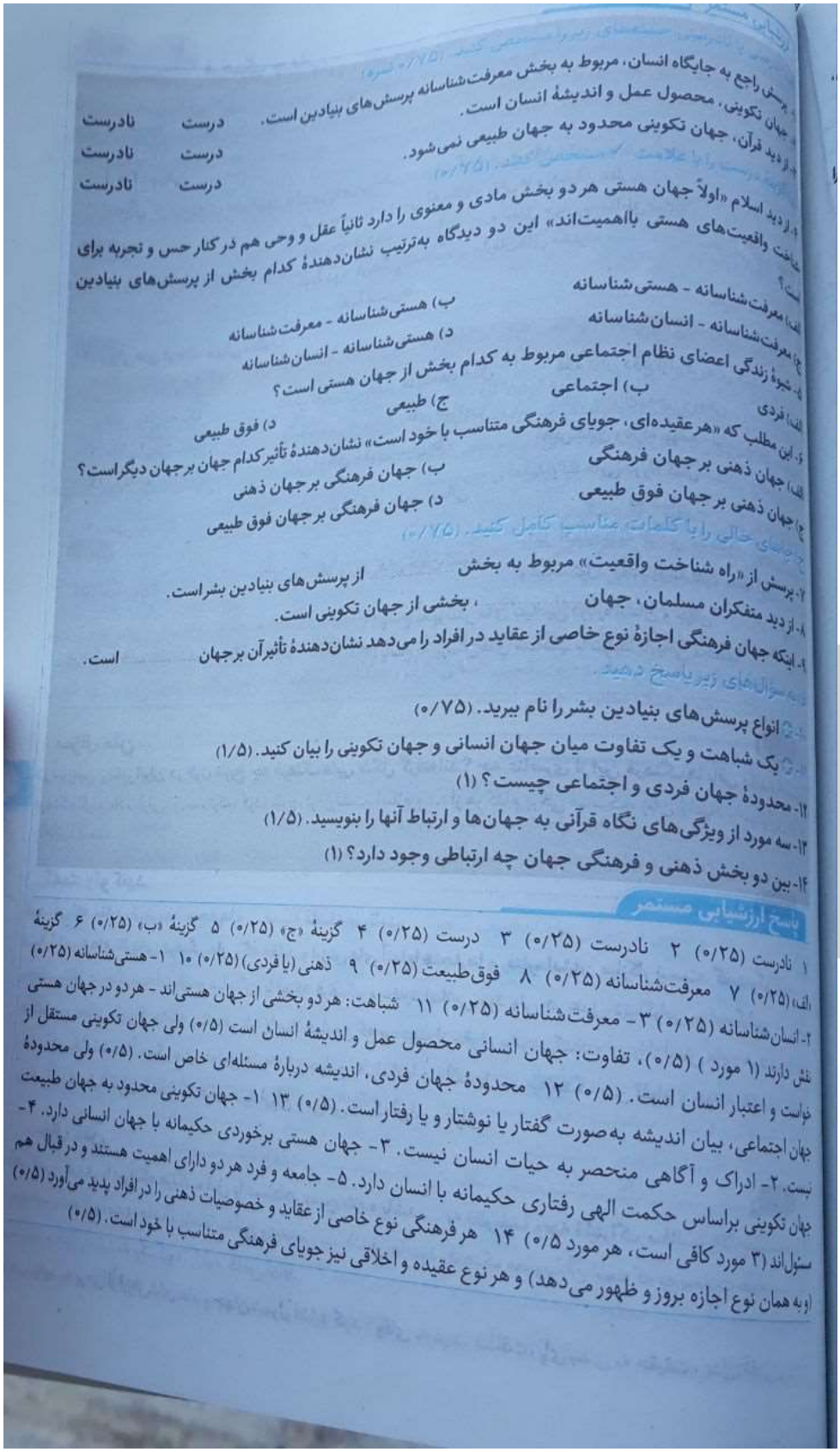

۱. پرسش راجع به جایگاه انسان، مربوط به بخش معرفت‌شناسانه پرسش‌های بنیادین است. درست نادرست
۲. جهان تکوینی، محصول عمل و اندیشهٔ انسان است. درست نادرست
۳. از دید قرآن، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعی نمی‌شود. درست نادرست
۴. از دید اسلام «اولاً جهان هستی هر دو بخش مادی و معنوی را دارد ثانیاً عقل و وحی هم در کنار حس و تجربه برای شناخت واقعیت‌های هستی بااهمیت‌اند» این دو دیدگاه به‌ترتیب نشان‌دهندهٔ کدام بخش از پرسش‌های بنیادین است؟
الف) معرفت‌شناسانه - هستی‌شناسانه ب) هستی‌شناسانه - معرفت‌شناسانه
ج) معرفت‌شناسانه - انسان‌شناسانه د) هستی‌شناسانه - انسان‌شناسانه
۵. شیوهٔ زندگی اعضای نظام اجتماعی مربوط به کدام بخش از جهان هستی است؟
الف) فردی ب) اجتماعی ج) طبیعی د) فوق طبیعی
۶. این مطلب که «هرعقیده‌ای، جویای فرهنگی متناسب با خود است» نشان‌دهندهٔ تأثیرکدام جهان برجهان دیگراست؟
الف) جهان ذهنی برجهان فرهنگی ب) جهان فرهنگی برجهان ذهنی
ج) جهان ذهنی برجهان فوق طبیعی د) جهان فرهنگی برجهان فوق طبیعی

۷. پرسش از «راه شناخت واقعیت» مربوط به بخش ..... از پرسش‌های بنیادین بشر است.
۸. از دید متفکران مسلمان، جهان ....., بخشی از جهان تکوینی است.
۹. اینکه جهان فرهنگی اجازهٔ نوع خاصی از عقاید در افراد را می‌دهد نشان‌دهندهٔ تأثیرآن برجهان ..... است.

۱۰. انواع پرسش‌های بنیادین بشر را نام ببرید. (۰/۷۵)
۱۱. یک شباهت و یک تفاوت میان جهان انسانی و جهان تکوینی را بیان کنید. (۱/۵)
۱۲. محدودهٔ جهان فردی و اجتماعی چیست؟ (۱)
۱۳. سه مورد از ویژگی‌های نگاه قرآنی به جهان‌ها و ارتباط آنها را بنویسید. (۱/۵)
۱۴. بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان چه ارتباطی وجود دارد؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ نادرست (۰/۲۵) ۲ نادرست (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۶ گزینهٔ الف» (۰/۲۵) ۷ معرفت‌شناسانه (۰/۲۵) ۸ فوق‌طبیعت (۰/۲۵) ۹ ذهنی (یا فردی) (۰/۲۵) ۱۰ ۱- هستی‌شناسانه (۰/۲۵) ۲- انسان‌شناسانه (۰/۲۵) ۳- معرفت‌شناسانه (۰/۲۵) ۱۱ شباهت: هر دو بخشی از جهان هستی‌اند - هر دو در جهان هستی نقش دارند (۱ مورد) (۰/۵)، تفاوت: جهان انسانی محصول عمل و اندیشهٔ انسان است (۰/۵) ولی جهان تکوینی مستقل از خواست و اعتبار انسان است. (۰/۵) ۱۲ محدودهٔ جهان فردی، اندیشه دربارهٔ مسئله‌ای خاص است. (۰/۵) ولی محدودهٔ جهان اجتماعی، بیان اندیشه به‌صورت گفتار یا نوشتار و یا رفتار است. (۰/۵) ۱۳ ۱- جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست. ۲- ادراک و آگاهی منحصر به حیات انسان نیست. ۳- جهان هستی برخوردی حکیمانه با جهان انسانی دارد. ۴- جهان تکوینی براساس حکمت الهی رفتاری حکیمانه با انسان دارد. ۵- جامعه و فرد هر دو دارای اهمیت هستند و در قبال هم مسئول‌اند (۳ مورد کافی است، هر مورد ۰/۵) ۱۴ هر فرهنگی نوع خاصی از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد پدید می‌آورد (۰/۵) او به همان نوع اجازه بروز و ظهور می‌دهد) و هر نوع عقیده و اخلاقی نیز جویای فرهنگی متناسب با خود است. (۰/۵)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

مفاهیم آموزشی

۱- فرهنگ جهانی

۱) فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در جهان گسترش می‌یابد فرهنگ جهانی است.

۲) انواع فرهنگ‌های جهانی تاریخ:
- گونهٔ نخست: فرهنگی که عقاید، ارزش‌ها و رفتار آن ناظر به قوم و منطقهٔ خاصی است. ⇐ ایجاد فرهنگ سلطه یا استکبار و تبدیل جهان به مناطق دوگانهٔ مرکزی و پیرامونی.
- گونهٔ دوم: فرهنگی که از عقاید و آرمان‌های مشترک همهٔ انسان‌ها سخن می‌گوید ⇐ سعادت همهٔ انسان‌ها.

۲- ویژگی‌های فرهنگ جهانی مطلوب

ویژگی‌ها	وجود	عدم وجود
۱) قائل بودن به یک حقیقت	داشتن معیار برای سنجش اندیشه‌ها و اعمال	عدم توان دفاع از ارزش‌های خود
۲) دارای ارزش معنویت	پاسخگویی به پرسش‌های بنیادین	بحران روحی و روانی
۳) معتقد به عدالت و قسط	احقاق حقوق انسان‌ها	قطبی شدن و تفرقه جوامع - تباهی منابع
۴) تأمین حریت و آزادی	رسیدن به کمال و حقوق انسانی	قید و بندهایی در راه کمال انسانی - ظلم به انسان
۵) ایجاد روح تعهد و مسئولیت	گسترش عقاید و ارزش‌های جهان شمول	تبدیل انسان‌ها به افرادی غیرمقاوم، منفعل و غیرمسئول، ایجاد زمینهٔ نفوذ سلطه‌گران

فرهنگ جهانی باید دارای دو سطح از عقلانیت باشد:
۱) پاسخ به پرسش‌های بنیادین دربارهٔ انسان و جهان
۲) پاسخ به پرسش‌های متناسب با شرایط تاریخی مختلف

سؤال متن ۱۱

در سرزمین پهناور ایران در طول تاریخ چه فرهنگ‌هایی شکل گرفته‌اند؟ چه عناصری از این فرهنگ‌ها باقی مانده است؟

فرهنگ اقوام ماد، پارس، پارت، ترک، کرد، بلوچ، لر، زرتشت، اسلام و ... از هر کدام برخی مناسک، زبان، اعیاد و سوگواری‌ها به جامانده است.

گفت‌وگو کنید ۱۳

فرهنگی که عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و ... مدینه فاسقه می‌نامد.

دربارهٔ نمونه‌های تاریخی فرهنگی‌هایی که عقاید و ارزش‌های آنها با هنجارها و رفتارهایشان سازگار نیست، گفت‌وگو کنید.

به‌طور مثال در حکومت امویان و عباسیان با اینکه فرهنگ و عقاید اسلامی بود ولی در عمل دنیاگرایی و قوم‌گرایی در رفتار حاکمان و بخش‌هایی از جامعه پیاده می‌شد یا مثلاً جوامعی که صحبت از حقوق بشر می‌کنند و آن را از آرمان‌های خود می‌دانند (مانند امریکا) اما عملاً جنگ‌های خونین علیه سایر جوامع به راه انداخته‌اند، یا مسبب جنگ بین اقوام و جوامع شده‌اند مانند جنگ امریکا علیه عراق یا تحریک عراق علیه ایران و برپایی جنگ ایران و عراق.

سؤال متن ۱۴

«هر کس، فردی را بی‌آنکه مرتکب قتل یا فساد در زمین شده باشد ... به نظر شما وجه اشتراک مطالب بالا چیست؟

اینکه قومیت و گروه‌بندی‌ها نباید باعث جدایی و تبعیض بین انسان‌ها شود. فرهنگ مطلوب آن است که به سعادت همهٔ انسان‌ها بیندیشد و خود را مقید به یک گروه، یا قوم خاص نداند.

آیا می‌توانید به برخی از ارزش‌های عام و جهان‌شمول اشاره کنید؟ وفای به عهد، صداقت، پای‌بندی به حقیقت، عدل، آزادی و ...

www.Heyvagroup.com

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

گفت‌وگو کنید

۱۷ نیاز از تناسب زندگی فردی با زندگی فرهنگی سخن گفتیم. اگر فرهنگ جهانی ویژگی‌های جهان‌شمول گفته شده را نداشته باشد، انسان‌هایی که در چنین فرهنگی پرورش می‌یابند چه ویژگی‌هایی خواهند داشت؟ چه انسان‌هایی و با چه ویژگی‌هایی می‌توانند چنین فرهنگی را پدید آورند؟ انسان‌هایی که به عقاید دیگر انسان‌ها احترام بگذارند؛ به امنیت و حقوق دیگران تعرض نکنند؛ خود را در برابر دیگران مسئول بدانند؛ به کرامت همهٔ انسان‌ها توجه کنند؛ به برابری انسان‌ها بدون توجه به نوع و گروه اهمیت دهند و ...

انسان‌هایی که دارای روح تعهد و مسئولیت می‌باشند می‌توانند زمینهٔ گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول را فراهم آورد.

مفاهیم اساسی

۱۸ فرهنگ جهانی، تداوم تاریخی، عناصر فرهنگی، فرهنگ جهانی، فرهنگ صهیونیسم، فرهنگ سرمایه‌داری، حقیقت، معنویت، تعهد و مسئولیت و ....

خلاصه کنید

۱۸ فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می کند و در پهنهٔ جهان گسترش می‌یابد، فرهنگ جهانی است.

- فرهنگ‌های مختلف، گسترهٔ جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی ندارند.
- فرهنگی که عقاید و ارزش‌های آن ناظر به قوم یا گروه خاصی است اما از مرزهای خود عبور کرده، نگاهی سلطه‌جویانه دارد.
- فرهنگ صهیونیسم بین‌الملل و فرهنگ سرمایه‌داری دو فرهنگ سلطه‌جویانه هستند.
- فرهنگی که عقاید و ارزش‌های آن در خدمت گروه و قوم خاصی نیست و سعادت همهٔ انسان‌ها را دنبال می‌کند، فرهنگ مطلوب جهانی است.
- قائل بودن به یک حقیقت، برخوردار از ارزش‌های جهان‌شمول و ... از ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی است.

آنچه از این درس آموختیم

۱۸ فرهنگ‌ها می‌توانند از مرزهای جغرافیایی خود عبور کنند و تبدیل به یک فرهنگ جهانی شوند اما فرهنگ‌های مختلف به دو روش تبدیل به فرهنگ جهانی می‌شوند:

۱) فرهنگ‌هایی که نگاه سلطه‌جویانه دارند و اگرچه از مرزهای خود عبور می‌کنند اما همچنان عقاید و ارزش‌های قوم و گروه خود را نمایندگی می‌کنند و جهان را به مرکز و پیرامون قسمت می‌کنند به طوری که مرکز همواره پیرامون را به خدمت می‌گیرد.

۲) فرهنگ‌هایی که ارزش‌های عام و جهان‌شمول انسانی دارند و هدفشان سعادت تمام انسان‌هاست نه یک قوم و گروه خاص، این نوع فرهنگ، یک فرهنگ مطلوب جهانی است.

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۱/۵ نمره)

۱- جهان ذهنی و فرهنگی انسان، وابسته به مکان و زمان است. ☐ درست ☐ نادرست

۲- فرهنگی که عقاید و ارزش‌های آن ناظر به قوم و منطقهٔ خاصی است، فرهنگ مطلوب جهانی است. ☐ درست ☐ نادرست

۳- آزادی از حق و قانون از ویژگی‌های مطلوب فرهنگ جهانی است. ☐ درست ☐ نادرست

ب) گزینه درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۱/۵)

۱- به‌ترتیب در چه صورتی هر یک از ارزش‌های متعلق به یک فرهنگ مطلوب جهانی تحقق نیابد، این نتایج حاصل می‌شود؟ «نداشتن معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌ها» و «از بین رفتن قدرت مقاومت یک فرهنگ» و «قطبی شدن جهان و پایمال شدن حقوق انسان‌ها» (کنکور سراسری - ۹۴)

الف) عدالت و قسط - معنویت - تعهد و مسئولیت
ب) حقیقت - تعهد و مسئولیت - عدالت و قسط
ج) معنویت - حریت و آزادی - حقیقت
د) عدالت و قسط - معنویت - حقیقت

۲- فرهنگ‌های مختلف، گسترهٔ جغرافیایی یکسانی و تداوم تاریخی یکسانی

الف) دارند - دارند
ب) دارند - ندارند
ج) ندارند - ندارند
د) ندارند - دارند

۳- «فرهنگ جهانی باید بتواند علاوه بر نیازهای دنیوی، به نیازهای ابدی انسان‌ها نیز پاسخ دهد» این عبارت لزوم کدام‌یک از ویژگی‌های مطلوب فرهنگ جهانی» را نشان می‌دهد؟

الف) معنویت
ب) عدالت و قسط
ج) حقیقت
د) تعهد و مسئولیت

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷- فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی عبور می‌کند و در جهان گسترش می‌یابد ..... است.

۸- در فرهنگ ..... به کانون ثروت و قدرت توجه می‌شود و کشورهای دیگر را در پیرامون آن به خدمت می‌گیرد.

۹- فرهنگی که تسلط یک قوم یا جامعه را بر دیگران به دنبال آورد و دیگران را به ضعف و نابودی کشند فرهنگ ..... است.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۰-الف) چه نوع فرهنگی در صورت جهانی شدن، جهان را به مناطق دوگانه تبدیل می‌کند؟ (۰/۵)

ب) ویژگی‌های آن را توضیح دهید. (۱)

۱۱- ویژگی‌های فرهنگ «صهیونیسم» چیست؟ (۱)

۱۲- دو سطح عقلانیت که فرهنگ جهانی باید از آن برخوردار باشد چیست؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ نادرست (۰/۵) ۲ نادرست (۰/۵) ۳ نادرست (۰/۵) ۴ گزینهٔ «ب» (۰/۵) ۵ گزینهٔ «ج» (۰/۵) ۶ گزینهٔ «الف» (۰/۵) ۷ فرهنگ جهانی (۰/۵) ۸ سرمایه‌داری (۰/۵) ۹ سلطه (استکبار) (۰/۵) ۱۰ الف) فرهنگی که ناظر به قوم و منطقهٔ خاصی است. (۰/۵) ب) جهان به دو منطقهٔ مرکزی و پیرامونی تقسیم می‌شود. (۰/۵) منطقهٔ مرکزی، منطقهٔ پیرامونی را به خدمت می‌گیرد. (۰/۵) ۱۱ صهیونیسم آرمان‌ها و ارزش‌های خود را متوجه نژاد خاصی می‌داند (۰/۵) و با رویکرد دنیوی و این جهانی خود، دیگران را در خدمت این نژاد به کار می‌گیرد. (۰/۵) ۱۲ ۱- پاسخ به پرسش‌های بنیادین درباره انسان و جهان (۰/۵)، ۲- پاسخ به پرسش‌های متناسب با شرایط تاریخی مختلف (۰/۵)

درس ۳ نمونه‌های فرهنگ جهانی ۱

مفاهیم آموزشی

۱- جامعهٔ تغلّب فارابی

۱) فارابی یکی از انواع جامعهٔ جاهلی را جامعه تغلّب می‌داند.

۲) در جامعهٔ تغلّب، مردم یک جامعه برای چیرگی بر اقوام و ملل دیگر با هم همکاری می‌کنند.

۳) مردم جامعهٔ تغلّب، حالاتی مانند سنگدلی، آزمندی و ستمگری دارند و به سعادت سایر ملل نمی‌اندیشند.

۲- تاریخ فرهنگ و سلطه و استکبار در جهان

۱) جهان‌گشایی و امپراتوری
- کشورگشایی با قدرت نظامی
- حضور مستقیم سربازان پیروز همراه با کشتار و خسارت
- گاهی هضم شدن در فرهنگ مغلوب

۲) امپریالیسم
- سیاسی: اشغال نظامی جوامع ضعیف
- اقتصادی: تصرف بازار و مواد خام جوامع ضعیف
- فرهنگی: فروریختن مقاومت فرهنگی جوامع ضعیف و پذیرش برتری فرهنگی جامعهٔ مسلط

۳) استعمار
الف) قدیم (قرن ۱۹-۱۵)
- اشغال سایر سرزمین‌ها با توسل به قدرت نظامی
- حضور مستقیم و آشکار استعمارگران

ب) نو (قرن ۲۰)
- کنترل بازار و سیاست سایر کشورها با اتکا به قدرت اقتصادی و سازمان‌های بین‌المللی
- استفاده از مجریان بومی و داخلی برای اهداف خود
- استفاده از کودتای نظامی برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته
- پنهان بودن استعمارگران و آشکار بودن مجریان

ج) فرانو (معاصر)
- هجوم به هویت فرهنگی کشورها و ترویج فرهنگ غرب با استفاده از ابزار فرهنگی، به‌ویژه رسانه‌ها
- پنهان بودن استعمارگران و مجریان

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

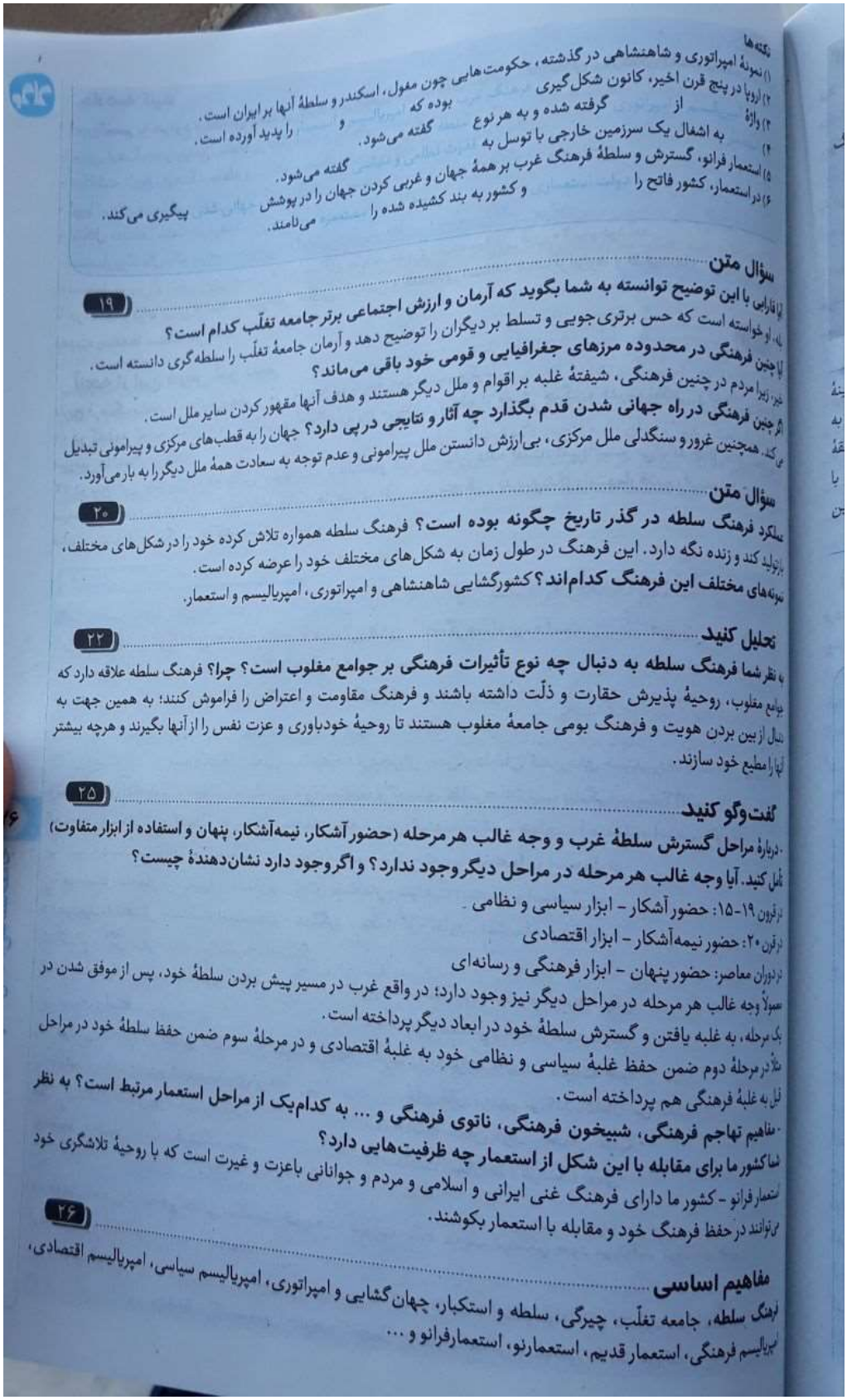

نکته‌ها

۱) نمونهٔ امپراتوری و شاهنشاهی در گذشته، حکومت‌هایی چون مغول، اسکندر و سلطهٔ آنها بر ایران است.
۲) اروپا در پنج قرن اخیر، کانون شکل‌گیری بوده که و را پدید آورده است.
۳) واژهٔ از گرفته شده و به هر نوع گفته می‌شود.
۴) به اشغال یک سرزمین خارجی با توسل به گفته می‌شود.
۵) استعمار فرانو، گسترش و سلطهٔ فرهنگ غرب بر همهٔ جهان و غربی کردن جهان را در پوشش گفته می‌شود.
۶) در استعمار، کشور فاتح را و کشور به بند کشیده شده را می‌نامند.
پیگیری می‌کند.

سؤال متن ۱۹

ابونصر فارابی با این توضیح توانسته به شما بگوید که آرمان و ارزش اجتماعی برتر جامعه تغلّب کدام است؟
یعنی او خواسته است که حس برتری‌جویی و تسلط بر دیگران را توضیح دهد و آرمان جامعهٔ تغلّب را سلطه‌گری دانسته است.

آیا چنین فرهنگی در محدوده مرزهای جغرافیایی و قومی خود باقی می‌ماند؟
خیر، زیرا مردم در چنین فرهنگی، شیفتهٔ غلبه بر اقوام و ملل دیگر هستند و هدف آنها مقهور کردن سایر ملل است.

اگر چنین فرهنگی در راه جهانی شدن قدم بگذارد چه آثار و نتایجی در پی دارد؟ جهان را به قطب‌های مرکزی و پیرامونی تبدیل می‌کند. همچنین غرور و سنگدلی ملل مرکزی، بی‌ارزش دانستن ملل پیرامونی و عدم توجه به سعادت همهٔ ملل دیگر را به بار می‌آورد.

سؤال متن ۲۰

عملکرد فرهنگ سلطه در گذر تاریخ چگونه بوده است؟ فرهنگ سلطه همواره تلاش کرده خود را در شکل‌های مختلف، بازتولید کند و زنده نگه دارد. این فرهنگ در طول زمان به شکل‌های مختلف خود را عرضه کرده است.

نمونه‌های مختلف این فرهنگ کدام‌اند؟ کشورگشایی شاهنشاهی و امپراتوری، امپریالیسم و استعمار.

تحلیل کنید ۲۲

به نظر شما فرهنگ سلطه به دنبال چه نوع تأثیرات فرهنگی بر جوامع مغلوب است؟ چرا؟ فرهنگ سلطه علاقه دارد که جوامع مغلوب، روحیهٔ پذیرش حقارت و ذلّت داشته باشند و فرهنگ مقاومت و اعتراض را فراموش کنند؛ به همین جهت به دنبال از بین بردن هویت و فرهنگ بومی جامعهٔ مغلوب هستند تا روحیهٔ خودباوری و عزت نفس را از آنها بگیرند و هرچه بیشتر آنها را مطیع خود سازند.

گفت‌وگو کنید ۲۵

درباره مراحل گسترش سلطهٔ غرب و وجه غالب هر مرحله (حضور آشکار، نیمه‌آشکار، پنهان و استفاده از ابزار متفاوت) تأمل کنید. آیا وجه غالب هر مرحله در مراحل دیگر وجود ندارد؟ و اگر وجود دارد نشان‌دهندهٔ چیست؟
در قرون ۱۹-۱۵: حضور آشکار - ابزار سیاسی و نظامی.
در قرن ۲۰: حضور نیمه‌آشکار - ابزار اقتصادی
در دوران معاصر: حضور پنهان - ابزار فرهنگی و رسانه‌ای
معمولاً وجه غالب هر مرحله در مراحل دیگر نیز وجود دارد؛ در واقع غرب در مسیر پیش بردن سلطهٔ خود، پس از موفق شدن در یک مرحله، به غلبه یافتن و گسترش سلطهٔ خود در ابعاد دیگر پرداخته است.
مثلاً در مرحلهٔ دوم ضمن حفظ غلبهٔ سیاسی و نظامی خود به غلبهٔ اقتصادی و در مرحلهٔ سوم ضمن حفظ سلطهٔ خود در مراحل قبل به غلبهٔ فرهنگی هم پرداخته است.

مفاهیم تهاجم فرهنگی، شبیخون فرهنگی، ناتوی فرهنگی و ... به کدام‌یک از مراحل استعمار مرتبط است؟ به نظر شما کشور ما برای مقابله با این شکل از استعمار چه ظرفیت‌هایی دارد؟
استعمار فرانو - کشور ما دارای فرهنگ غنی ایرانی و اسلامی و مردم و جوانانی باعزت و غیرت است که با روحیهٔ تلاشگری خود می‌توانند در حفظ فرهنگ خود و مقابله با استعمار بکوشند.

مفاهیم اساسی ۲۶

فرهنگ سلطه، جامعه تغلّب، چیرگی، سلطه و استکبار، جهان‌گشایی و امپراتوری، امپریالیسم سیاسی، امپریالیسم اقتصادی، امپریالیسم فرهنگی، استعمار قدیم، استعمارنو، استعمارفرانو و ...

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

خلاصه کنید ۲۶

- امپریالیسم به هر نوع سلطه‌ای گفته می‌شود و می‌تواند صورت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی داشته باشد.
- برخی فرهنگ‌ها و جوامع، سلطه بر دیگر جوامع را ارزش اجتماعی برتر می‌دانند.
- درگذشته تاریخ، فرهنگ سلطه و استکبار، امپراتوری‌های بزرگ را به‌وجود آورده است.
- اروپا در پنج قرن اخیر، کانون شکل‌گیری فرهنگ جدیدی است که آن را فرهنگ غرب می‌نامند.
- اشکال مختلف سلطه در فرهنگ غرب، امپریالیسم و استعمار است.
- استعمار بر اشغال یک سرزمین خارجی، با توسل به قدرت نظامی و سیاسی دلالت می‌کند.
- استعمار نو پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال طلبانهٔ کشوری مستعمره طی قرن ۲۰ به‌وجود آمد.
- در استعمار فرانو بیش از آنکه از ابزارهای نظامی، سیاسی و اقتصادی استفاده شود، از ابزارها و ظرفیت‌های فرهنگی و علمی به‌ویژه رسانه‌ها استفاده می‌شود.

آنچه از این درس آموختیم ۲۶

تاریخ فرهنگ سلطه و استکبار جهانی را می‌توان به دو دستهٔ عمده تقسیم کرد:

۱) در گذشته که به شکل جهان‌گشایی و امپراتوری رخ می‌داد و سلطه از طریق جنگ و قدرت نظامی و اشغال و تصرف سرزمین‌ها اعمال می‌شد.

۲) در پنج قرن اخیر نیز به دو شکل امپریالیسم و استعمار خود را نشان داده است: امپریالیسم می‌تواند شکل‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی داشته باشد و استعمار هم در طول این پنج قرن به سه شکل استعمار قدیم، استعمار نو و استعمار فرانو، بر کشورهای دیگر مسلط شده است.

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۰/۷۵ نمره)

۱- در گذشته، کشورگشایی‌ها همواره با غلبهٔ فرهنگی کشور سلطه‌گر همراه بوده است. درست نادرست

۲- ابزار غالب در استعمار فرانو، ابزار فرهنگی و علمی است. درست نادرست

۳- در پنج قرن اخیر، اروپا کانون شکل‌گیری فرهنگ سلطه بر جهان بوده است. درست نادرست

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۰/۷۵)

۴- «پیشرفت در زمینهٔ اقتصاد صنعتی»، «استفاده از مجریان بومی و داخلی کشورهای مستعمره»، «استفاده از نهادها و ساختارهای اقتصادی و سیاسی بین‌المللی» و «استفاده از کودتای نظامی» به‌ترتیب بیانگر چیست؟ (کنکور سراسری - ۹۳)

الف) نحوهٔ شکل‌گیری استعمار - ویژگی استعمار فرانو - روش استعمار فرانو - شباهت استعمار و استعمار نو

ب) نتیجهٔ استعمار نو - روش استعمار - سیاست استعمار فرانو - تفاوت استعمار و استعمار نو

ج) موفقیت استعمار نو - شیوهٔ استعمار نو - روش استعمار - شباهت استعمار و استعمار نو

د) موفقیت استعمار - سیاست استعمار نو - عملکرد استعمار نو - تفاوت استعمار نو و فرانو

۵- کدام ویژگی مربوط به «استعمار نو» است؟

الف) استعمارگری پنهان و مجری آشکار

ب) استعمارگری آشکار و مجری پنهان

ج) مجری و استعمارگری پنهان

د) حضور مستقیم و آشکار استعمارگر

۶- مردمی که برتری مطلق فرهنگی و معرفتی جهان غرب را پذیرفته باشند، هویت خود را در بازخوانی و بازسازی می‌کنند و مسیری را که برای آنان ترسیم می‌کند، دنبال می‌کنند.

الف) سعادت انسان‌ها - جهان غرب

ب) حاشیهٔ جهان غرب - جهان غرب

ج) حاشیهٔ جهان غرب - فرهنگ بومی

د) سعادت انسان‌ها - فرهنگ بومی

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷- قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست خورده در صورت حفظ هویت فرهنگی خود می‌تواند گروه مهاجم را درون فرهنگ خود نماید.

۸- امپریالیسم هنگامی رخ می‌دهد که کشور غالب بازارها و مواد خام کشور دیگر را تصرف کند.

۹- استعمار به اشغال یک سرزمین خارجی با توسل به قدرت نظامی و سیاسی دلالت می‌کند.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۱۰- کلمات و عبارات مرتبط را به یکدیگر وصل کنید. (۱/۵)

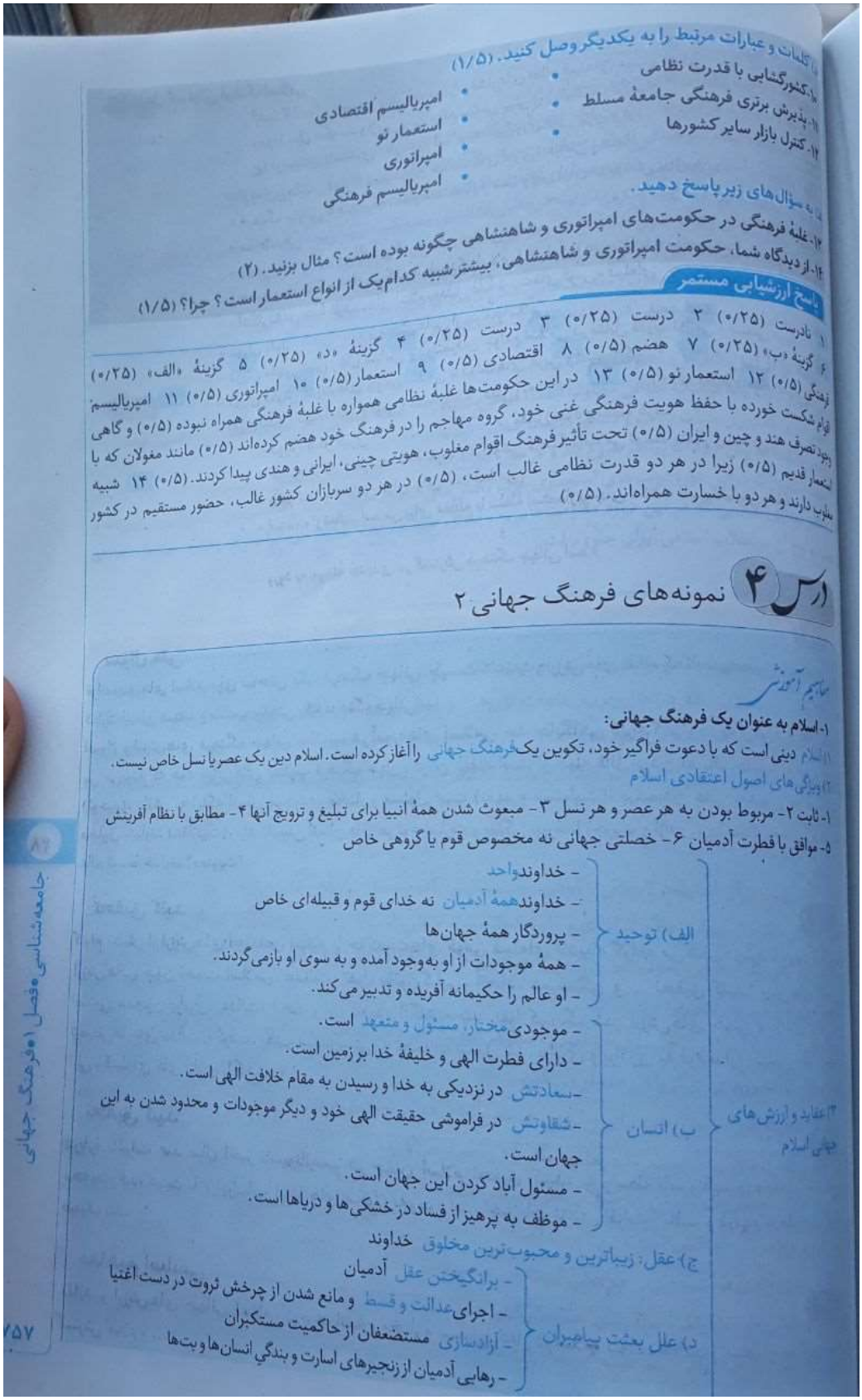

۱۰- کشورگشایی با قدرت نظامی
۱۱- پذیرش برتری فرهنگی جامعهٔ مسلط
۱۲- کنترل بازار سایر کشورها

- امپریالیسم اقتصادی
- استعمار نو
- امپراتوری
- امپریالیسم فرهنگی

۱۳- به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۳- غلبهٔ فرهنگی در حکومت‌های امپراتوری و شاهنشاهی چگونه بوده است؟ مثال بزنید. (۲)

۱۴- از دیدگاه شما، حکومت امپراتوری و شاهنشاهی، بیشتر شبیه کدام‌یک از انواع استعمار است؟ چرا؟ (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ نادرست (۰/۲۵) ۲ درست (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ گزینهٔ «د» (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «الف» (۰/۲۵) ۶ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۷ هضم (۰/۵) ۸ اقتصادی (۰/۵) ۹ استعمار (۰/۵) ۱۰ امپراتوری (۰/۵) ۱۱ امپریالیسم فرهنگی (۰/۵) ۱۲ استعمار نو (۰/۵) ۱۳ در این حکومت‌ها غلبهٔ نظامی همواره با غلبهٔ فرهنگی همراه نبوده (۰/۵) و گاهی اقوام شکست خورده با حفظ هویت فرهنگی غنی خود، گروه مهاجم را در فرهنگ خود هضم کرده‌اند (۰/۵) مانند مغولان که با وجود تصرف هند و چین و ایران (۰/۵) تحت تأثیر فرهنگ اقوام مغلوب، هویتی چینی، ایرانی و هندی پیدا کردند. (۰/۵) ۱۴ شبیه استعمار قدیم (۰/۵) زیرا در هر دو قدرت نظامی غالب است، (۰/۵) در هر دو سربازان کشور غالب، حضور مستقیم در کشور مغلوب دارند و هر دو با خسارت همراه‌اند. (۰/۵)

درس ۴ نمونه‌های فرهنگ جهانی ۲

مفاهیم آموزشی

۱- اسلام به عنوان یک فرهنگ جهانی:

۱) اسلام دینی است که با دعوت فراگیر خود، تکوین یک فرهنگ جهانی را آغاز کرده است. اسلام دین یک عصر یا نسل خاص نیست.

۲) ویژگی‌های اصول اعتقادی اسلام

۱- ثابت ۲- مربوط بودن به هر عصر و هر نسل ۳- مبعوث شدن همهٔ انبیا برای تبلیغ و ترویج آنها ۴- مطابق با نظام آفرینش ۵- موافق با فطرت آدمیان ۶- خصلتی جهانی نه مخصوص قوم یا گروهی خاص

۳) عقاید و ارزش‌های جهانی اسلام

الف) توحید
- خداوند واحد
- خداوند همهٔ آدمیان نه خدای قوم و قبیله‌ای خاص
- پروردگار همهٔ جهان‌ها
- همهٔ موجودات از او به‌وجود آمده و به سوی او بازمی‌گردند.
- او عالم را حکیمانه آفریده و تدبیر می‌کند.

ب) انسان
- موجودی مختار، مسئول و متعهد است.
- دارای فطرت الهی و خلیفهٔ خدا بر زمین است.
- سعادتش در نزدیکی به خدا و رسیدن به مقام خلافت الهی است.
- شقاوتش در فراموشی حقیقت الهی خود و دیگر موجودات و محدود شدن به این جهان است.
- مسئول آباد کردن این جهان است.
- موظف به پرهیز از فساد در خشکی‌ها و دریاها است.

ج) عقل: زیباترین و محبوب‌ترین مخلوق خداوند

د) علل بعثت پیامبران
- برانگیختن عقل آدمیان
- اجرای عدالت و قسط و مانع شدن از چرخش ثروت در دست اغنیا
- آزادسازی مستضعفان از حاکمیت مستکبران
- رهایی آدمیان از زنجیرهای اسارت و بندگی انسان‌ها و بت‌ها

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

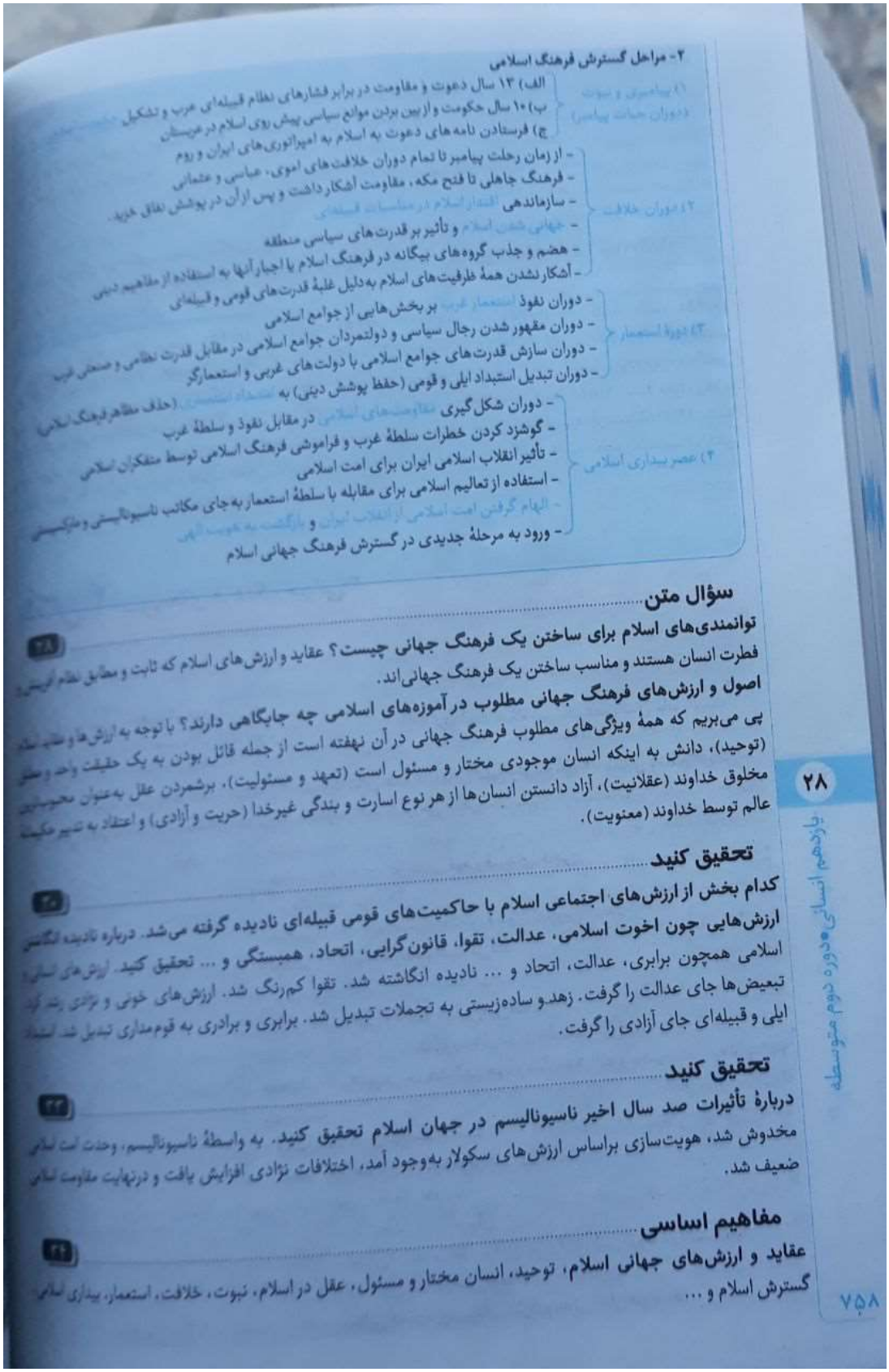

۲- مراحل گسترش فرهنگ اسلامی

۱) پیامبری و نبوت (دوران حیات پیامبر)
الف) ۱۳ سال دعوت و مقاومت در برابر فشارهای نظام قبیله‌ای عرب و تشکیل
ب) ۱۰ سال حکومت و از بین بردن موانع سیاسی پیش روی اسلام در عربستان
ج) فرستادن نامه‌های دعوت به اسلام به امپراتوری‌های ایران و روم

۲) دوران خلافت
- از زمان رحلت پیامبر تا تمام دوران خلافت‌های اموی، عباسی و عثمانی
- فرهنگ جاهلی تا فتح مکه، مقاومت آشکار داشت و پس از آن در پوشش نفاق خزید.
- سازماندهی
- جهانی شدن اسلام و تأثیر بر قدرت‌های سیاسی منطقه
- هضم و جذب گروه‌های بیگانه در فرهنگ اسلام یا اجبار آنها به استفاده از مفاهیم دینی
- آشکار نشدن همهٔ ظرفیت‌های اسلام به‌دلیل غلبهٔ قدرت‌های قومی و قبیله‌ای

۳) دورهٔ استعمار
- دوران نفوذ استعمار غرب بر بخش‌هایی از جوامع اسلامی
- دوران مقهور شدن رجال سیاسی و دولتمردان جوامع اسلامی در مقابل قدرت نظامی و صنعتی غرب
- دوران سازش قدرت‌های جوامع اسلامی با دولت‌های غربی و استعمارگر
- دوران تبدیل استبداد ایلی و قومی (حفظ پوشش دینی) به استبداد ایدئولوژیک (حذف مظاهر فرهنگ اسلامی)

۴) عصر بیداری اسلامی
- دوران شکل‌گیری مقاومت‌های اسلامی در مقابل نفوذ و سلطهٔ غرب
- گوشزد کردن خطرات سلطهٔ غرب و فراموشی فرهنگ اسلامی توسط متفکران اسلامی
- تأثیر انقلاب اسلامی ایران برای امت اسلامی
- استفاده از تعالیم اسلامی برای مقابله با سلطهٔ استعمار به‌جای مکاتب ناسیونالیستی و مارکسیستی
- الهام گرفتن امت اسلامی از انقلاب ایران و بازگشت به هویت الهی
- ورود به مرحلهٔ جدیدی در گسترش فرهنگ جهانی اسلام

سؤال متن

۲۸ **توانمندی‌های اسلام برای ساختن یک فرهنگ جهانی چیست؟** عقاید و ارزش‌های اسلام که ثابت و مطابق نظام فطرت انسان هستند و مناسب ساختن یک فرهنگ جهانی‌اند.

اصول و ارزش‌های فرهنگ جهانی مطلوب در آموزه‌های اسلامی چه جایگاهی دارند؟ با توجه به ارزش‌ها و عقاید اسلام پی می‌بریم که همهٔ ویژگی‌های مطلوب فرهنگ جهانی در آن نهفته است از جمله قائل بودن به یک حقیقت واحد و مطلق (توحید)، دانش به اینکه انسان موجودی مختار و مسئول است (تعهد و مسئولیت). برشمردن عقل به‌عنوان محبوب‌ترین مخلوق خداوند (عقلانیت)، آزاد دانستن انسان‌ها از هر نوع اسارت و بندگی غیرخدا (حریت و آزادی) و اعتقاد به تدبیر حکیمانهٔ عالم توسط خداوند (معنویت).

تحقیق کنید

۲۷ **کدام بخش از ارزش‌های اجتماعی اسلام با حاکمیت‌های قومی قبیله‌ای نادیده گرفته می‌شد.** درباره نادیده انگاشتن ارزش‌هایی چون اخوت اسلامی، عدالت، تقوا، قانون‌گرایی، اتحاد، همبستگی و ... تحقیق کنید. ارزش‌های اسلامی همچون برابری، عدالت، اتحاد و ... نادیده انگاشته شد. تقوا کم‌رنگ شد. ارزش‌های خونی و نژادی رشد کرد. تبعیض‌ها جای عدالت را گرفت. زهد و ساده‌زیستی به تجملات تبدیل شد. برابری و برادری به قوم‌مداری تبدیل شد. استبداد ایلی و قبیله‌ای جای آزادی را گرفت.

تحقیق کنید

۲۶ **دربارهٔ تأثیرات صد سال اخیر ناسیونالیسم در جهان اسلام تحقیق کنید.** به واسطهٔ ناسیونالیسم، وحدت امت اسلامی مخدوش شد، هویت‌سازی براساس ارزش‌های سکولار به‌وجود آمد، اختلافات نژادی افزایش یافت و درنهایت مقاومت اسلامی ضعیف شد.

مفاهیم اساسی

۲۵ **عقاید و ارزش‌های جهانی اسلام،** توحید، انسان مختار و مسئول، عقل در اسلام، نبوت، خلافت، استعمار، بیداری اسلامی، گسترش اسلام و ...

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

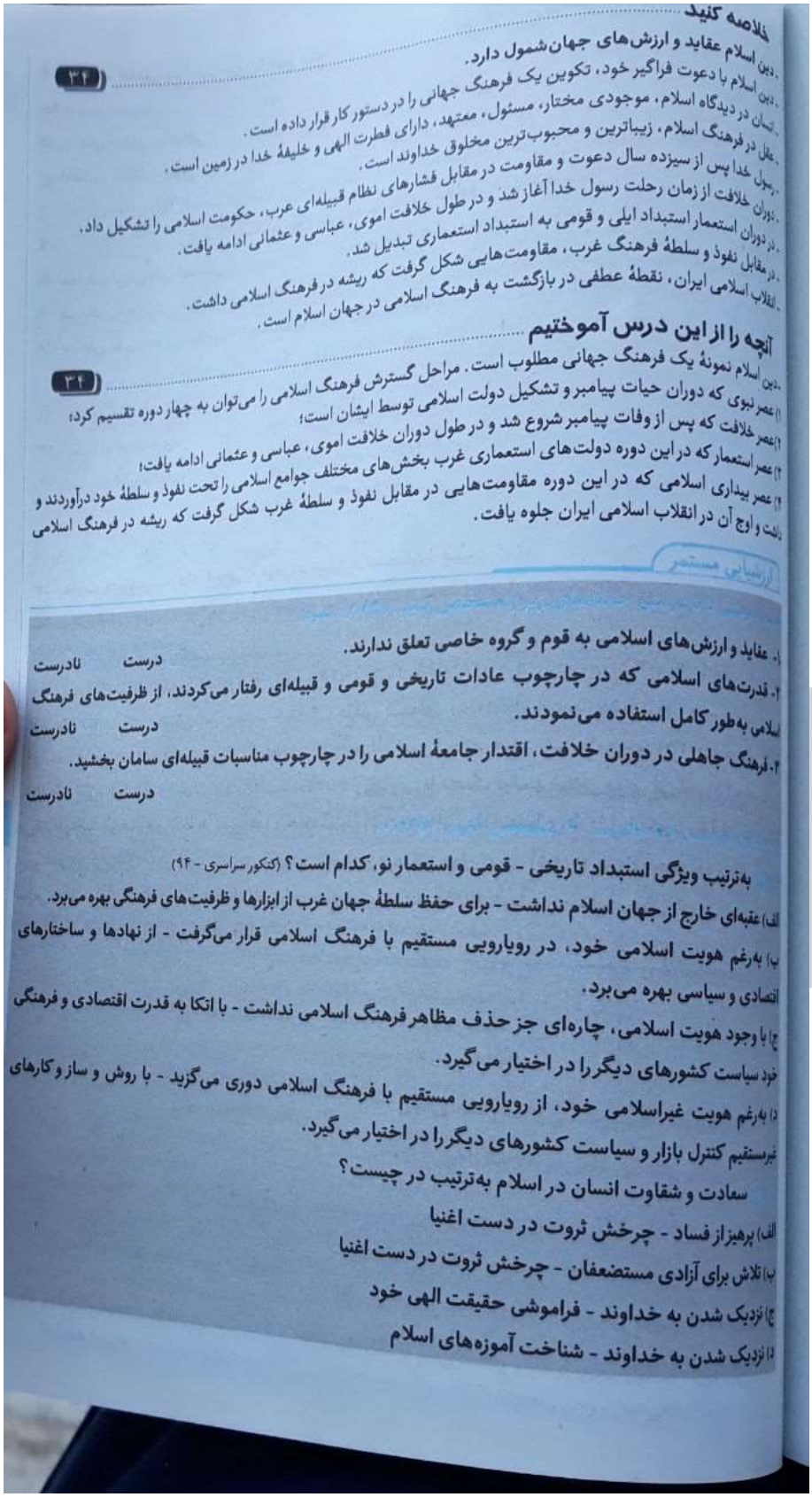

خلاصه کنید

۱. دین اسلام عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول دارد.
۲. دین اسلام با دعوت فراگیر خود، تکوین یک فرهنگ جهانی را در دستور کار قرار داده است. ۳۴
۳. انسان در دیدگاه اسلام، موجودی مختار، مسئول، معتهد، دارای فطرت الهی و خلیفهٔ خدا در زمین است.
۴. عامل در فرهنگ اسلام، زیباترین و محبوب‌ترین مخلوق خداوند است.
۵. رسول خدا پس از سیزده سال دعوت و مقاومت در مقابل فشارهای نظام قبیله‌ای عرب، حکومت اسلامی را تشکیل داد.
۶. دوران خلافت از زمان رحلت رسول خدا آغاز شد و در طول خلافت اموی، عباسی و عثمانی ادامه یافت.
۷. در دوران استعمار استبداد ایلی و قومی به استبداد استعماری تبدیل شد.
۸. در مقابل نفوذ و سلطهٔ فرهنگ غرب، مقاومت‌هایی شکل گرفت که ریشه در فرهنگ اسلامی داشت.
۹. انقلاب اسلامی ایران، نقطهٔ عطفی در بازگشت به فرهنگ اسلامی در جهان اسلام است.

آنچه را از این درس آموختیم

۱. دین اسلام نمونهٔ یک فرهنگ جهانی مطلوب است. مراحل گسترش فرهنگ اسلامی را می‌توان به چهار دوره تقسیم کرد: ۳۴
۱) عصر نبوی که دوران حیات پیامبر و تشکیل دولت اسلامی توسط ایشان است؛
۲) عصر خلافت که پس از وفات پیامبر شروع شد و در طول دوران خلافت اموی، عباسی و عثمانی ادامه یافت؛
۳) عصر استعمار که در این دوره دولت‌های استعماری غرب بخش‌های مختلف جوامع اسلامی را تحت نفوذ و سلطهٔ خود درآوردند و
۴) عصر بیداری اسلامی که در این دوره مقاومت‌هایی در مقابل نفوذ و سلطهٔ غرب شکل گرفت که ریشه در فرهنگ اسلامی
یافت و اوج آن در انقلاب اسلامی ایران جلوه یافت.

ارزیابی مستمر

۱. عقاید و ارزش‌های اسلامی به قوم و گروه خاصی تعلق ندارند. درست نادرست
۲. قدرت‌های اسلامی که در چارچوب عادات تاریخی و قومی و قبیله‌ای رفتار می‌کردند، از ظرفیت‌های فرهنگ اسلامی به‌طور کامل استفاده می‌نمودند. درست نادرست
۳. فرهنگ جاهلی در دوران خلافت، اقتدار جامعهٔ اسلامی را در چارچوب مناسبات قبیله‌ای سامان بخشید. درست نادرست

به‌ترتیب ویژگی استبداد تاریخی - قومی و استعمار نو، کدام است؟ (کنکور سراسری - ۹۴)
الف) عقبه‌ای خارج از جهان اسلام نداشت - برای حفظ سلطهٔ جهان غرب از ابزارها و ظرفیت‌های فرهنگی بهره می‌برد.
ب) به‌رغم هویت اسلامی خود، در رویارویی مستقیم با فرهنگ اسلامی قرار می‌گرفت - از نهادها و ساختارهای اقتصادی و سیاسی بهره می‌برد.
ج) با وجود هویت اسلامی، چاره‌ای جز حذف مظاهر فرهنگ اسلامی نداشت - با اتکا به قدرت اقتصادی و فرهنگی خود سیاست کشورهای دیگر را در اختیار می‌گیرد.
د) به‌رغم هویت غیراسلامی خود، از رویارویی مستقیم با فرهنگ اسلامی دوری می‌گزید - با روش و ساز و کارهای غیرمستقیم کنترل بازار و سیاست کشورهای دیگر را در اختیار می‌گیرد.

سعادت و شقاوت انسان در اسلام به‌ترتیب در چیست؟
الف) پرهیز از فساد - چرخش ثروت در دست اغنیا
ب) تلاش برای آزادی مستضعفان - چرخش ثروت در دست اغنیا
ج) نزدیک شدن به خداوند - فراموشی حقیقت الهی خود
د) نزدیک شدن به خداوند - شناخت آموزه‌های اسلام

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

و در دوران

، پس از آن در پوشش

۶- فرهنگ جاهلی در عصر نبوی تا فتح مکه بود.

خلافت به صورت

الف) نفاق - نفاق - آشکار

ب) آشکار - نفاق - آشکار

ج) آشکار - آشکار - نفاق

د) آشکار - نفاق - نفاق

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۲)

۷- در فرهنگ اسلام، زیباترین و محبوب‌ترین مخلوق خداوند است.

۸- عقاید و ارزش‌های اسلامی با به عرصهٔ فرهنگ بشری راه می‌یابند.

۹- شبه‌جزیرهٔ عربستان قبل از ظهور اسلام فرهنگ داشت.

۱۰- سازش قدرت‌های اسلامی با دولت‌های غرب از ویژگی دوران است.

د) ✪ کلمات و عبارات مرتبط را به یکدیگر وصل کنید. (۱/۵)

۱۱- تشکیل حکومت اسلامی •	• عصر استعمار
۱۲- استبداد استعماری •	• عصر خلافت
۱۳- استبداد ایلی و قومی •	• عصر بیداری اسلامی
	• عصر نبوت

ه) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۴- تفاوت راهبردی استبداد تاریخی - قومی با استبداد استعماری چیست؟ (۲)

۱۵- ایراد مکاتبی چون ناسیونالیسم و مارکسیسم، برای مقابله با سلطهٔ استعمار چه بود؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ درست (۰/۲۵) ۲ نادرست (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ گزینهٔ «د» (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۶ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵)

۷ عقل (۰/۵) ۸ پذیرش انسان‌ها (۰/۵) ۹ جاهلیِ قبیله‌ای (۰/۵) ۱۰ استعمار (۰/۵) ۱۱ عصر نبوت (۰/۵)

۱۲ عصر استعمار (۰/۵) ۱۳ عصر خلافت (۰/۵) ۱۴ استبداد قومی برخلاف هویت غیراسلامی خود (۰/۲۵) و به دلیل اینکه پشتوانه‌ای خارج از جغرافیای جهان اسلام نداشت. (۰/۲۵) از رویارویی با فرهنگ توانمند اسلامی دوری می‌کرد. (۰/۲۵) و تلاش می‌کرد با رعایت ظواهر اسلامی، ظاهر دینی خود را حفظ نماید. (۰/۲۵) اما استبداد استعماری به دلیل اینکه در سایهٔ قدرت و سلطهٔ غرب عمل می‌کرد (۰/۲۵) در جهت گسترش نیازهای اقتصادی فرهنگی جهان غرب، (۰/۲۵) چاره‌ای جز حذف مظاهر فرهنگ اسلامی نداشت. (۰/۵) ۱۵ اولاً وحدت اسلامی را مخدوش می‌ساختند. (۰/۵)، دوماً مورد حمایت مردمی که در دامان فرهنگ اسلام تربیت یافته بودند قرار نمی‌گرفت. (۰/۵)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

فصل ۲ فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین جهانی

درس ۵ باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب

تابیم آموزشی

۱- عقاید و ارزش‌های بنیادین هر فرهنگ، عمیق‌ترین لایه‌های آن فرهنگ هستند و در پاسخ به پرسش‌های اساسی انسان پدید می‌آیند؛ یعنی همان پرسش‌های هستی شناسانه، انسان شناسانه، معرفت شناسانه.

۲- اروپا در پنج قرن اخیر، کانون شکل‌گیری فرهنگ جدیدی است که آن را به نام فرهنگ غرب می‌شناسیم.

۳- عقاید و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب دارای ۳ بعد اساسی سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری است با ویژگی‌های زیر:

عقاید بنیادین غرب	در پاسخ به پرسش‌های بنیادین		نحوه پاسخ‌گویی به پرسش‌های اساسی
۱- سکولاریسم	رویکردی دنیوی به هستی	هستی‌شناسانه	- همه ظرفیت‌های وجودی بشر متوجه آرمان‌ها و اهداف دنیوی - فراموشی یا به حاشیه رفتن ابعاد معنوی انسان و جهان - غلبهٔ دنیاگرایی در ابعاد مختلف علمی
۲- اومانیسم	اصالت انسان دنیوی	انسان شناختی	- انسان صرفاً موجودی این جهانی و مستقل از خداست. - انسان ارادهٔ تصرف در دیگر موجودات و تسلط بر آنها را دارد.
۳- روشنگری (از نوع خاص)	- روش رویارویی با حقیقت - معرفی موانع شناخت حقیقت و راه رسیدن به آنها	معرفت شناختی	- کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت - کاربرد صورت‌های مختلفی از عقل‌گرایی و حس‌گرایی در شناخت حقیقت

۴- انواع سکولاریسم در فرهنگ غرب

۱) آشکار
- انکار صریح، ابعاد غیرمادی جهان هستی

۲) پنهان
- قرار دادن بخش‌هایی از عقاید معنوی و دینی در خدمت نظام دنیوی و عمل نکردن به بخش‌های دیگر
- پیدایش و رشد نهضت‌های جدید دینی (پروتستانتیسم)

۵- انواع روشنگری

۱) عام
- پدیده‌ای مدرن و مربوط به فرهنگ غرب نیست.
- انبیای الهی نیز برای روشنگری و برداشتن موانع راه حقیقت آمده‌اند.
- در فرهنگ دینی اسلام، عقل و وحی دو پیامبر باطنی و ظاهری برای روشن کردن حقیقت‌اند.

۲) خاص
- مبنای معرفت شناسی فرهنگ غرب
- همراهی با دو مبنای سکولاریسم و اومانیسم
- یافتن صورت‌های مختلفی که وجه مشترک همهٔ آنها کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت است.

۶- روشنگری عام + هستی‌شناسی و انسان‌شناسی دینی ←
- استفاده از عقل و وحی و تجربه
- تفسیر دینی از انسان و جهان

۷- صورت‌های روشنگری خاص در ۴۰۰ سال اخیر:

- قرن ۱۷ و ۱۸: رویکرد عقل‌گرایان ⇐ دئیسم یا دین بدون شریعت و مذهب (نفی وحی)
  - عدم پذیرش مرجعیت وحی
  - اعتقاد به خدایی که برنامه‌هایی برای هدایت بشر ندارد.
- قرن ۱۹ و ۲۰: صورت حس‌گرایانه ⇐ ایجاد نوعی علم تجربی سکولار
  - عدم توان داوری درباره آرمان‌های انسانی
  - دانش ابزاری در خدمت اهداف دنیوی انسان دنیوی
- پایان قرن ۲۰: افول تجربه‌گرایی و روشنگری در فرهنگ غرب ⇐ بحران
  - سلب امکان تشخیص درست و غلطی عقاید و خوب و بد بودن هنجارها

معرفت‌شناسی (نفی عقل و وحی و تجربه)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۸- عقاید بنیادین فرهنگ غرب را می‌توان با عقاید فرهنگ‌های دینی و معنوی مقایسه کرد:

زمینه‌ها	فرهنگ معنوی و دینی	فرهنگ غرب
- سکولاریسم و هستی‌شناسی	- آبادی این دنیا وسیله‌ای در خدمت اهداف معنوی (نه هدف) - پوشش معنوی به رفتار دنیوی برخی افراد	- سکولاریسم جهان بینی غالب - تفاسیر دنیوی دینداران از هنجارها و رفتارهای دینی
- اومانیسم و انسان‌شناسی	- اعتقاد به یک وجود مقدس و متعالی در کانون هستی. - هیچ موجودی در مقابل ذات مقدس اصالت ندارد. - همهٔ موجودات از جمله انسان، آیات و نشانه‌های ذات مقدسند. - انسان برترین آیت و خلیفهٔ خدا در زمین است. (اسلام) - انسان بر سایر موجودات برتری و کرامت دارد (اسلام)	- اعتقاد به اصالت انسان و خواست‌های دنیوی او - اراده تسلط انسان بر سایر موجودات
- اومانیسم در زمینهٔ هنر	- تاکید بر ابعاد معنوی و آسمانی انسان - ترسیم چهرهٔ اسوه‌های انسانی در هاله‌ای از قداست	- توجه هنرمندان بر ابعاد جسمانی و زیبایی‌های بدنی انسان
اومانیسم در زمینهٔ حقوق بشر	- مبتنی بر فطرت الهی انسان - دارای صورتی معنوی و آسمانی	- براساس خواسته‌ها و تمایلات طبیعی آدمیان - دارای صورتی دنیوی و این جهانی
- اومانیسم در زمینهٔ خواسته‌های دنیوی	- پیگیری ابعاد نفسانی و دنیوی در سایهٔ ابعاد معنوی - عدم اظهار آشکار هواهای نفسانی - پنهان کردن نفس‌پرستی در قالب مفاهیم دینی - فرعونیت پنهان و پوشش دینی فرعون	- پیگیری خواسته‌های دنیوی بدون نیاز به توجیه الهی و آسمانی - فرعونیت آشکار

۳۹ گفت‌وگو کنید

- در متن قبل، رفتار دنیاگرایانی که در جهان معنوی و دینی زندگی می‌کنند و دین‌دارانی که در جهان سکولار زندگی می‌کنند با هم مقایسه شده‌اند. با تأمل در این مقایسه، دربارهٔ نقش فرهنگ غالب در جهت‌گیری افراد گفت‌وگو کنید.

دنیاگرایانی که در جهان معنوی زندگی می‌کنند برای رفتار دنیوی خود، پوششی معنوی برمی‌گزینند ولی فرهنگ غالب این جوامع دینی است و دنیا نیز وسیله‌ای در خدمت اهداف معنوی است ولی دین‌دارانی که در جهان دنیوی زندگی می‌کنند، از هنجارها و رفتارهای دینی نیز تفاسیر دنیوی دارند زیرا فرهنگ غالب این جوامع سکولاریسم و دنیاگرایی است.

- آیا عقاید و رفتارهای دینی، آثار دنیوی ندارد و آیا بیان آثار دنیوی آنها اشکالی دارد؟ عقاید دینی آثار دنیوی دارد و بیان این آثار تا زمانی که اصل دین به حاشیه نرود، اشکال ندارد.

- در چه صورتی پرداختن به آثار دنیوی عقاید و رفتارهای دینی مشکل‌ساز می‌شود؟ هنگامی که دین وسیله‌ای در جهت منافع دنیوی باشد، مشکل‌ساز می‌شود و این همان جهان‌بینی سکولار است.

(برای اطلاعات بیشتر به وبلاگ گروه علوم اجتماعی قم مراجعه کنید.)

۴۲ مقایسه کنید

تفاوت حقوق بشر را در دو فرهنگ دینی و سکولار بیان کنید.

- حقوق انسان در فرهنگ دینی مبتنی بر فطرت الهی است و صورتی معنوی و آسمانی دارد.
- حقوق بشر در فرهنگ سکولار مبتنی بر خواسته‌ها و تمایلات طبیعی آدمیان است و صورتی دنیوی و این جهانی دارد.

۴۴ مقایسه کنید

با توجه به آنچه گفته شد، ویژگی‌های روشنگری غرب و پیامدهای آن را در دوره‌های زمانی زیر مقایسه کنید.

دوره زمانی	روشنگری	
	ویژگی	پیامد
قرون هفدهم و هجدهم	عقل‌گرایی، نفی وحی	دئیسم
قرون نوزدهم و بیستم	حس‌گرایی، نفی عقل و وحی	دانش ابزاری
پایان قرن بیستم	افول تجربه‌گرایی	

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

این موارد صورت‌های مختلف روشنگری خاص در ۴۰۰ سال اخیر در غرب هستند.
- در قرون ۱۷ و ۱۸، رویکرد عقل گرایی منجر به ایجاد دئیسم یا دین بدون مذهب و شریعت شد، که در آن به خدا اعتقاد داشت ولی وحی الهی را مرجع علم نمی‌دانست و یافته‌های عقلی را علمی می‌دانست.
- در قرون ۱۹ و ۲۰، رویکرد حس‌گرایانه منجر به ایجاد نوعی علم تجربی و ابزاری سکولار شد که علاوه بر وحی، دین را نیز نفی می‌کرد و علوم تبدیل به دانش ابزاری در خدمت اهداف دنیوی انسان شده بودند و بنابراین توان داوری درباره آرمان‌های انسان را نداشتند.
- در پایان قرن بیستم، تجربه‌گرایی نیز افول کرد بدین ترتیب معرفت از همهٔ ابزار شناختی خود (وحی، عقل و تجربه) محروم شد. بنابراین، بحران معرفتی روی داد.

مفاهیم اساسی

سکولاریسم، عقاید و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب، هستی‌شناسی، انسان‌شناسی، معرفت‌شناسی، سکولاریسم آشکار، سکولاریسم پنهان، روشنگری عام، روشنگری خاص، رویکرد عقل‌گرایانه، دئیسم، رویکرد حس‌گرایانه و علوم تجربی سکولار و ... ۴۵

خلاصه کنید

۴۵

- سکولاریسم، پاسخ فرهنگ معاصر غرب به پرسش‌های هستی‌شناسانهٔ بشر است. - سکولاریسم به دو نوع آشکار (انکار صریح ابعاد غیرمادی) و پنهان (قرار دادن بخش‌هایی از عقاید معنوی در خدمت نظام دنیوی) در غرب وجود دارد.
- روشنگری به دو معناست معنای عام آن در فرهنگ‌های دیگر به جز غرب نیز دیده می‌شود. از جمله فرهنگ‌های بنیادی الهی و فرهنگ اسلام و هر نوع تلاش برای شناخت حقیقت است. مثلاً در اسلام، عقل و وحی دو روش شناخت حقیقت‌اند و در معنای خاص که مختص فرهنگ غرب است تنها شناخت حقایق از راه عقل مد نظر است و وحی کنار گذاشته می‌شود.
- روشنگری خاص در قرن ۱۷ و ۱۸ رویکرد عقل‌گرایانه داشت و به دئیسم یعنی، دین بدون شریعت منجر شد. در قرن ۱۹ و ۲۰ رویکرد حس‌گرایانه داشت و به ایجاد علوم تجربی سکولار منجر شد و در پایان قرن ۲۰ با افول تجربه‌گرایی دچار بحران معرفت‌شناسی شد.
- عقاید بنیادین غرب در زمینه‌های مختلف با عقاید دینی و معنوی متفاوت است. مثلاً در فرهنگ غرب، دنیاگرایی و اصالت انسان دنیوی مد نظر است. در حالی که در فرهنگ‌های دینی و معنوی دنیا وسیله‌ای در خدمت اهداف معنوی است و اصالت فقط از آن وجود مقدس خداوند است و همه موجودات از جمله انسان آیات و نشانه‌های او نیستند.
- اعتقادات اومانیستی در زمینه‌های مختلف فرهنگ غرب نیز آثار خود را به جا گذاشته است. از جمله در زمینهٔ هنر (تأکید بر ابعاد جسمانی انسان)، حقوق بشر (تأکید بر تمایلات دنیوی و طبیعی انسان) و رفع خواسته‌های دنیوی (پیگیری خواسته‌های دنیوی بدون نیاز به توجیه الهی).

۴۵

آنچه از این درس آموختیم

۴۵

نحوه پاسخ‌گویی فرهنگ غرب به سه سؤال اساسی بشر، عقاید و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب را می‌سازد. این سه سؤال اساسی و پاسخ غرب به آنها عبارت‌اند از:

۱) تصور اساسی از جهان هستی چیست؟ (هستی‌شناسی)
پاسخ غرب: هستی صرفاً جنبهٔ دنیوی و این جهانی دارد و همه ظرفیت‌های وجودی انسان باید صرف اهداف دنیوی شود و اگر به اهداف معنوی توجه شود هم باید به صورتی باشد که در خدمت اهداف دنیوی باشد (سکولاریسم).

۲) خود انسان چیست و کیست؟ (انسان‌شناسی)
پاسخ غرب: انسان موجودی صرفاً این جهانی و مستقل از خدا است و ارادهٔ تسلط بر سایر موجودات را دارد و اصل، خواسته‌های دنیوی انسان می‌باشد (اومانیسم).

۳) روش رویارویی با حقیقت و موانع شناخت حقیقت چیست؟ (معرفت شناسی)
پاسخ غرب: روش‌های معرفتی که با دو مبنای سکولاریسم و اومانیسم هم‌خوانی داشته باشد، در هر صورت وحی را به عنوان روش معرفتی نمی‌شناسد و زمانی عقل و زمان دیگری تجربه را مبدأ شناخت علمی می‌داند (روشنگری خاص).

توصیهٔ معلم

بهتر است در ابتدای درس به پرسش‌های بنیادین بر اساس فرهنگ خود پاسخ دهید و سپس پاسخ‌های غرب را با آن مقایسه و تفاوت‌ها را احساس کنید.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

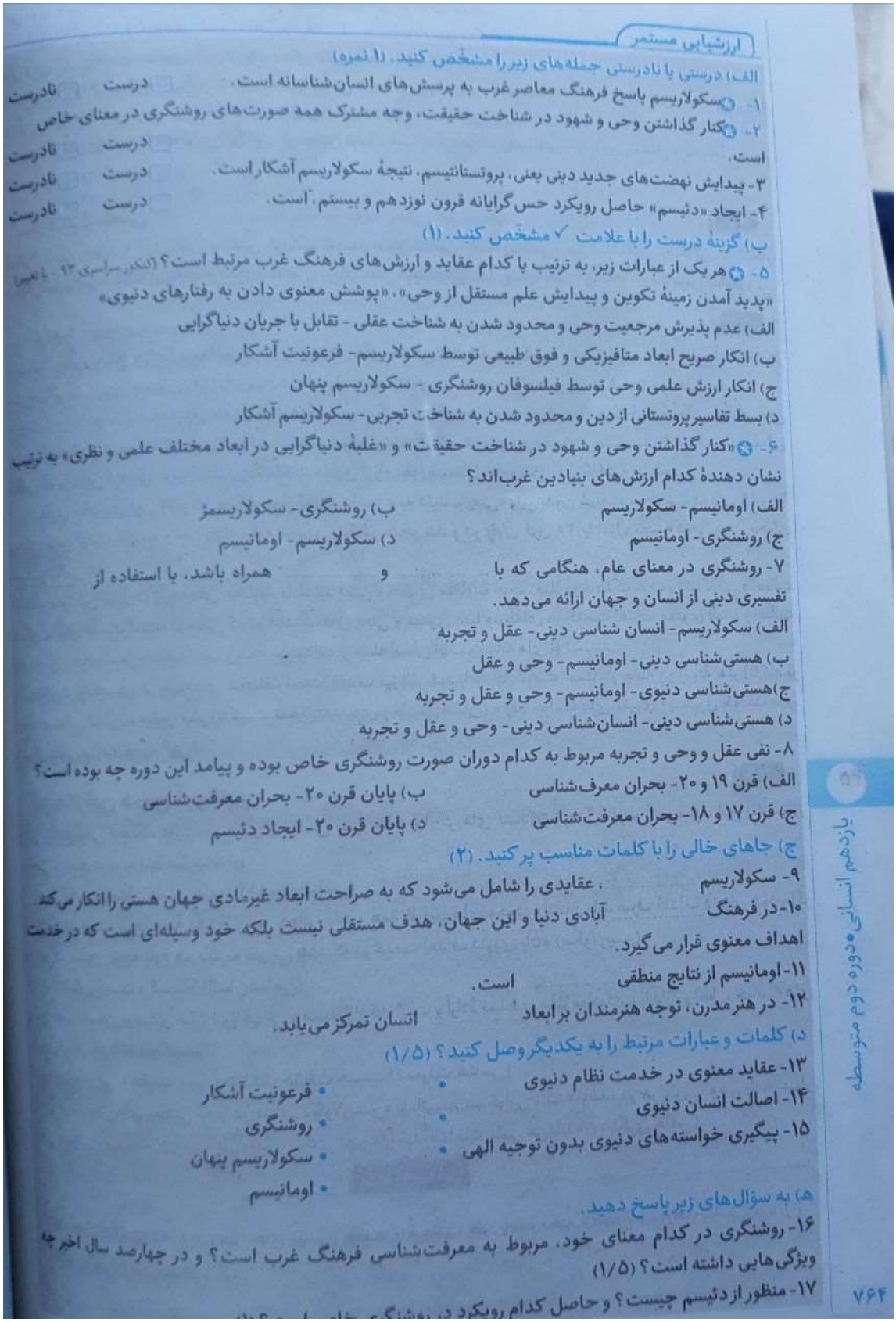

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۱ نمره)

۱- سکولاریسم پاسخ فرهنگ معاصر غرب به پرسش‌های انسان‌شناسانه است. درست نادرست

۲- کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت، وجه مشترک همه صورت‌های روشنگری در معنای خاص است. درست نادرست

۳- پیدایش نهضت‌های جدید دینی یعنی، پروتستانتیسم، نتیجهٔ سکولاریسم آشکار است. درست نادرست

۴- ایجاد «دئیسم» حاصل رویکرد حس‌گرایانه قرون نوزدهم و بیستم، است. درست نادرست

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۱)

۵- هر یک از عبارات زیر، به ترتیب با کدام عقاید و ارزش‌های فرهنگ غرب مرتبط است؟ (کنکور سراسری ۹۳ - با تغییر)

«پدید آمدن زمینهٔ تکوین و پیدایش علم مستقل از وحی»، «پوشش معنوی دادن به رفتارهای دنیوی»

الف) عدم پذیرش مرجعیت وحی و محدود شدن به شناخت عقلی - تقابل با جریان دنیاگرایی

ب) انکار صریح ابعاد متافیزیکی و فوق طبیعی توسط سکولاریسم- فرعونیت آشکار

ج) انکار ارزش علمی وحی توسط فیلسوفان روشنگری - سکولاریسم پنهان

د) بسط تفاسیر پروتستانی از دین و محدود شدن به شناخت تجربی- سکولاریسم آشکار

۶- «کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت» و «غلبهٔ دنیاگرایی در ابعاد مختلف علمی و نظری» به ترتیب نشان دهندهٔ کدام ارزش‌های بنیادین غرب‌اند؟

الف) اومانیسم- سکولاریسم ب) روشنگری- سکولاریسم

ج) روشنگری- اومانیسم د) سکولاریسم- اومانیسم

۷- روشنگری در معنای عام، هنگامی که با و همراه باشد، با استفاده از تفسیری دینی از انسان و جهان ارائه می‌دهد.

الف) سکولاریسم- انسان شناسی دینی- عقل و تجربه

ب) هستی‌شناسی دینی- اومانیسم- وحی و عقل

ج) هستی‌شناسی دنیوی- اومانیسم- وحی و عقل و تجربه

د) هستی‌شناسی دینی- انسان‌شناسی دینی- وحی و عقل و تجربه

۸- نفی عقل و وحی و تجربه مربوط به کدام دوران صورت روشنگری خاص بوده و پیامد این دوره چه بوده است؟

الف) قرن ۱۹ و ۲۰- بحران معرف‌شناسی ب) پایان قرن ۲۰- بحران معرفت‌شناسی

ج) قرن ۱۷ و ۱۸- بحران معرفت‌شناسی د) پایان قرن ۲۰- ایجاد دئیسم

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۲)

۹- سکولاریسم ، عقایدی را شامل می‌شود که به صراحت ابعاد غیرمادی جهان هستی را انکار می‌کند

۱۰- در فرهنگ آبادی دنیا و این جهان، هدف مستقلی نیست بلکه خود وسیله‌ای است که در خدمت اهداف معنوی قرار می‌گیرد.

۱۱- اومانیسم از نتایج منطقی است.

۱۲- در هنر مدرن، توجه هنرمندان بر ابعاد انسان تمرکز می‌یابد.

د) کلمات و عبارات مرتبط را به یکدیگر وصل کنید؟ (۱/۵)

۱۳- عقاید معنوی در خدمت نظام دنیوی • • فرعونیت آشکار

۱۴- اصالت انسان دنیوی • • روشنگری

۱۵- پیگیری خواسته‌های دنیوی بدون توجیه الهی • • سکولاریسم پنهان

• اومانیسم

ه) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۶- روشنگری در کدام معنای خود، مربوط به معرفت‌شناسی فرهنگ غرب است؟ و در چهارصد سال اخیر چه ویژگی‌هایی داشته است؟ (۱/۵)

۱۷- منظور از دئیسم چیست؟ و حاصل کدام رویکرد در روشنگری

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

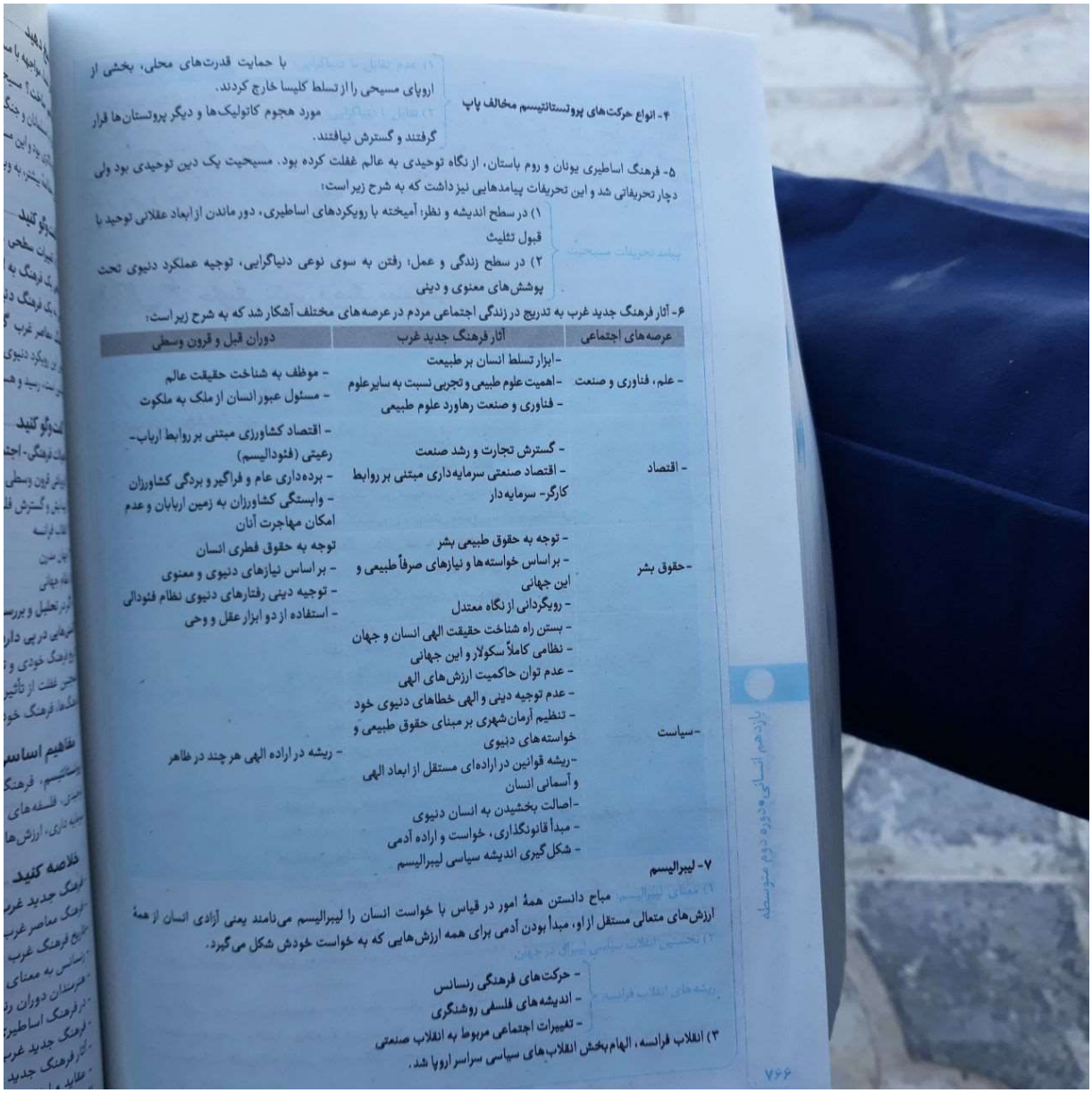

۴- انواع حرکت‌های پروتستانتیسم مخالف پاپ

با حمایت قدرت‌های محلی، بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج کردند.

مورد هجوم کاتولیک‌ها و دیگر پروتستان‌ها قرار گرفتند و گسترش نیافتند.

۵- فرهنگ اساطیری یونان و روم باستان، از نگاه توحیدی به عالم غفلت کرده بود. مسیحیت یک دین توحیدی بود ولی دچار تحریفاتی شد و این تحریفات پیامدهایی نیز داشت که به شرح زیر است:

۱) در سطح اندیشه و نظر: آمیخته با رویکردهای اساطیری، دور ماندن از ابعاد عقلانی توحید با قبول تثلیث

۲) در سطح زندگی و عمل: رفتن به سوی نوعی دنیاگرایی، توجیه عملکرد دنیوی تحت پوشش‌های معنوی و دینی

۶- آثار فرهنگ جدید غرب به تدریج در زندگی اجتماعی مردم در عرصه‌های مختلف آشکار شد که به شرح زیر است:

عرصه‌های اجتماعی	آثار فرهنگ جدید غرب	دوران قبل و قرون وسطی
- علم، فناوری و صنعت	- ابزار تسلط انسان بر طبیعت - اهمیت علوم طبیعی و تجربی نسبت به سایر علوم - فناوری و صنعت رهاورد علوم طبیعی	- موظف به شناخت حقیقت عالم - مسئول عبور انسان از ملک به ملکوت
- اقتصاد	- گسترش تجارت و رشد صنعت - اقتصاد صنعتی سرمایه‌داری مبتنی بر روابط کارگر- سرمایه‌دار	- اقتصاد کشاورزی مبتنی بر روابط ارباب- رعیتی (فئودالیسم) - برده‌داری عام و فراگیر و بردگی کشاورزان - وابستگی کشاورزان به زمین اربابان و عدم امکان مهاجرت آنان
- حقوق بشر	- توجه به حقوق طبیعی بشر - براساس خواسته‌ها و نیازهای صرفاً طبیعی و این جهانی - رویگردانی از نگاه معتدل	توجه به حقوق فطری انسان
- سیاست	- بستن راه شناخت حقیقت الهی انسان و جهان - نظامی کاملاً سکولار و این جهانی - عدم توان حاکمیت ارزش‌های الهی - عدم توجیه دینی و الهی خطاهای دنیوی خود - تنظیم آرمان‌شهری بر مبنای حقوق طبیعی و خواسته‌های دنیوی - ریشه قوانین در اراده‌ای مستقل از ابعاد الهی و آسمانی انسان - اصالت بخشیدن به انسان دنیوی - مبدأ قانونگذاری، خواست و اراده آدمی - شکل‌گیری اندیشه سیاسی لیبرالیسم	- براساس نیازهای دنیوی و معنوی - توجیه دینی رفتارهای دنیوی نظام فئودالی - استفاده از دو ابزار عقل و وحی - ریشه در اراده الهی هر چند در ظاهر

۷- لیبرالیسم

مباح دانستن همهٔ امور در قیاس با خواست انسان را لیبرالیسم می‌نامند یعنی آزادی انسان از همهٔ ارزش‌های متعالی مستقل از او، مبدأ بودن آدمی برای همه ارزش‌هایی که به خواست خودش شکل می‌گیرد.

- حرکت‌های فرهنگی رنسانس
- اندیشه‌های فلسفی روشنگری
- تغییرات اجتماعی مربوط به انقلاب صنعتی

۳) انقلاب فرانسه، الهام‌بخش انقلاب‌های سیاسی سراسر اروپا شد.

www.Heyvagroup.com

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

www.Heyvagroup.com

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

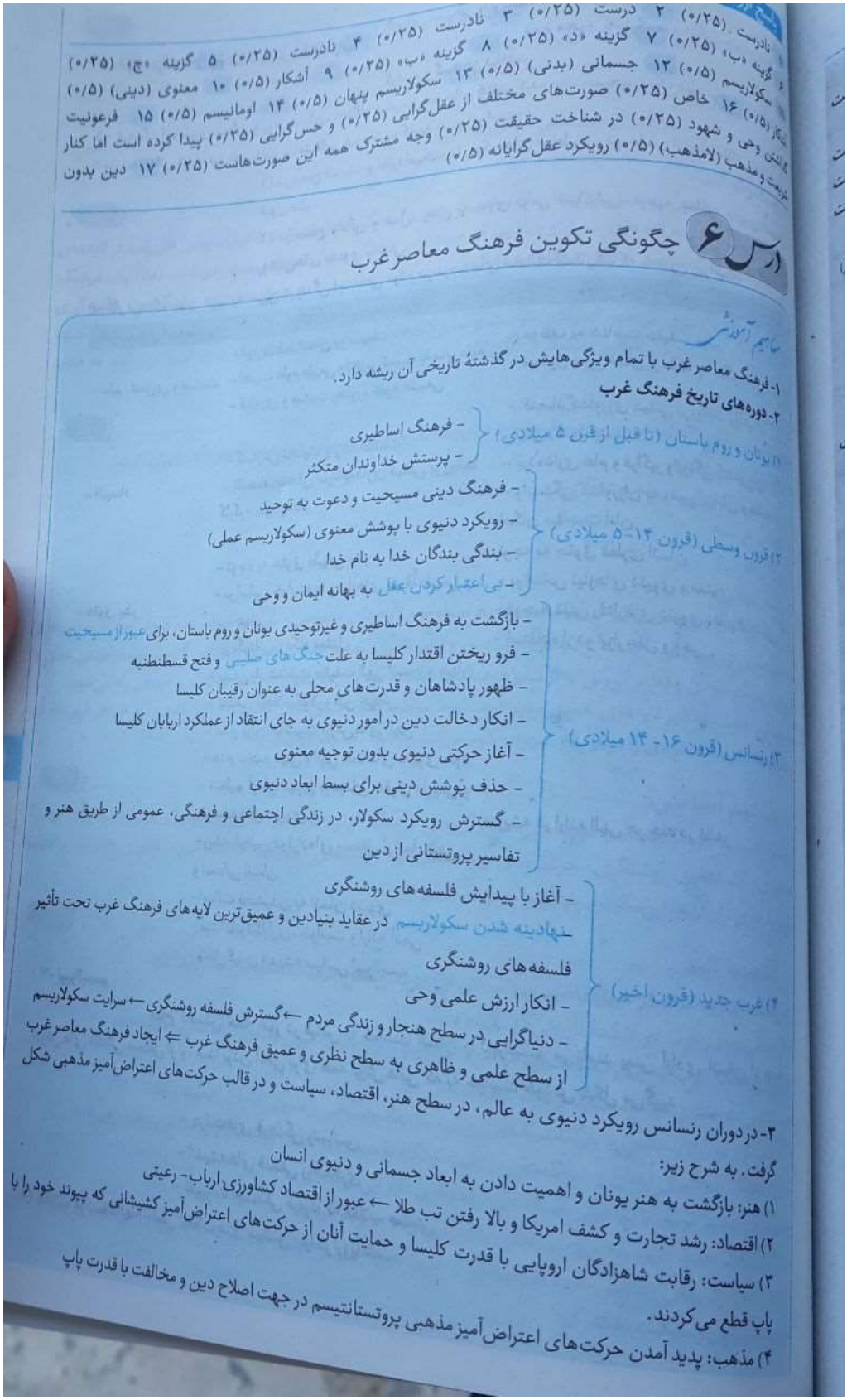

۱ نادرست (۰/۲۵) ۲ درست (۰/۲۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ نادرست (۰/۲۵) ۵ گزینه «ج» (۰/۲۵)
۶ گزینه «ب» (۰/۲۵) ۷ گزینه «د» (۰/۲۵) ۸ گزینه «ب» (۰/۲۵) ۹ آشکار (۰/۵) ۱۰ معنوی (دینی) (۰/۵)
۱۱ سکولاریسم (۰/۵) ۱۲ جسمانی (بدنی) (۰/۵) ۱۳ سکولاریسم پنهان (۰/۵) ۱۴ اومانیسم (۰/۵) ۱۵ فرعونیت
۱۶ پنهان‌کار (۰/۵) ۱۶ خاص (۰/۲۵) صورت‌های مختلف از عقل‌گرایی (۰/۲۵) و حس‌گرایی (۰/۲۵) پیدا کرده است اما کنار
گذاشتن وحی و شهود (۰/۲۵) در شناخت حقیقت (۰/۲۵) وجه مشترک همه این صورت‌هاست (۰/۲۵) ۱۷ دین بدون
شریعت و مذهب (لامذهب) (۰/۵) رویکرد عقل‌گرایانه (۰/۵)

درس ۶ چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب

تا اینجا آموختیم

۱- فرهنگ معاصر غرب با تمام ویژگی‌هایش در گذشتهٔ تاریخی آن ریشه دارد.

۲- **دوره‌های تاریخ فرهنگ غرب**

۱) یونان و روم باستان (تا قبل از قرن ۵ میلادی)
- فرهنگ اساطیری
- پرستش خداوندان متکثر

۲) قرون وسطی (قرون ۱۴-۵ میلادی)
- فرهنگ دینی مسیحیت و دعوت به توحید
- رویکرد دنیوی با پوشش معنوی (سکولاریسم عملی)
- بندگی بندگان خدا به نام خدا
- بی‌اعتبار کردن عقل به بهانه ایمان و وحی

۳) رنسانس (قرون ۱۶- ۱۴ میلادی)
- بازگشت به فرهنگ اساطیری و غیرتوحیدی یونان و روم باستان، برای عبور از مسیحیت
- فرو ریختن اقتدار کلیسا به علت جنگ‌های صلیبی و فتح قسطنطنیه
- ظهور پادشاهان و قدرت‌های محلی به عنوان رقیبان کلیسا
- انکار دخالت دین در امور دنیوی به جای انتقاد از عملکرد اربابان کلیسا
- آغاز حرکتی دنیوی بدون توجیه معنوی
- حذف پوشش دینی برای بسط ابعاد دنیوی
- گسترش رویکرد سکولار، در زندگی اجتماعی و فرهنگی، عمومی از طریق هنر و تفاسیر پروتستانی از دین

۴) غرب جدید (قرون اخیر)
- آغاز با پیدایش فلسفه‌های روشنگری
- نهادینه شدن سکولاریسم در عقاید بنیادین و عمیق‌ترین لایه‌های فرهنگ غرب تحت تأثیر فلسفه‌های روشنگری
- انکار ارزش علمی وحی
- دنیاگرایی در سطح هنجار و زندگی مردم ← گسترش فلسفه روشنگری ← سرایت سکولاریسم از سطح علمی و ظاهری به سطح نظری و عمیق فرهنگ غرب ⇐ ایجاد فرهنگ معاصر غرب

۳- دردوران رنسانس رویکرد دنیوی به عالم، در سطح هنر، اقتصاد، سیاست و در قالب حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی شکل گرفت. به شرح زیر:

۱) هنر: بازگشت به هنر یونان و اهمیت دادن به ابعاد جسمانی و دنیوی انسان

۲) اقتصاد: رشد تجارت و کشف امریکا و بالا رفتن تب طلا ← عبور از اقتصاد کشاورزی ارباب- رعیتی

۳) سیاست: رقابت شاهزادگان اروپایی با قدرت کلیسا و حمایت آنان از حرکت‌های اعتراض‌آمیز کشیشانی که پیوند خود را با پاپ قطع می‌کردند.

۴) مذهب: پدید آمدن حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی پروتستانتیسم در جهت اصلاح دین و مخالفت با قدرت پاپ

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

www.Heyvagroup.com

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

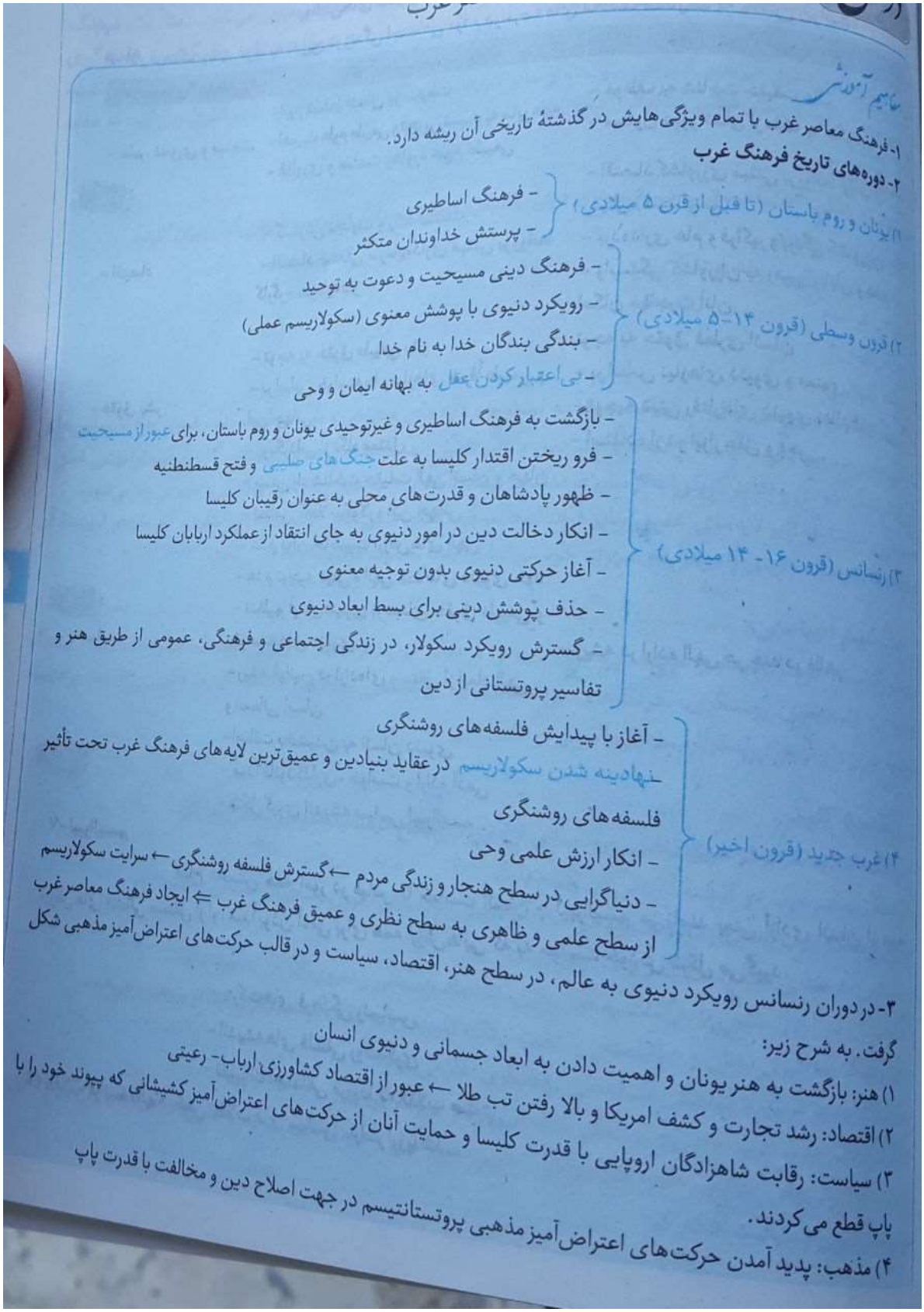

۱- فرهنگ معاصر غرب با تمام ویژگی‌هایش در گذشتهٔ تاریخی آن ریشه دارد.

۲- دوره‌های تاریخ فرهنگ غرب

۱) یونان و روم باستان (تا قبل از قرن ۵ میلادی)
- فرهنگ اساطیری
- پرستش خداوندان متکثر

۲) قرون وسطی (قرون ۱۴-۵ میلادی)
- فرهنگ دینی مسیحیت و دعوت به توحید
- رویکرد دنیوی با پوشش معنوی (سکولاریسم عملی)
- بندگی بندگان خدا به نام خدا
- بی اعتبار کردن عقل به بهانه ایمان و وحی

۳) رنسانس (قرون ۱۶- ۱۴ میلادی)
- بازگشت به فرهنگ اساطیری و غیرتوحیدی یونان و روم باستان، برای عبور از مسیحیت
- فرو ریختن اقتدار کلیسا به علت جنگ های صلیبی و فتح قسطنطنیه
- ظهور پادشاهان و قدرت‌های محلی به عنوان رقیبان کلیسا
- انکار دخالت دین در امور دنیوی به جای انتقاد از عملکرد اربابان کلیسا
- آغاز حرکتی دنیوی بدون توجیه معنوی
- حذف پوشش دینی برای بسط ابعاد دنیوی
- گسترش رویکرد سکولار، در زندگی اجتماعی و فرهنگی، عمومی از طریق هنر و تفاسیر پروتستانی از دین

۴) غرب جدید (قرون اخیر)
- آغاز با پیدایش فلسفه‌های روشنگری
- نهادینه شدن سکولاریسم در عقاید بنیادین و عمیق‌ترین لایه‌های فرهنگ غرب تحت تأثیر فلسفه‌های روشنگری
- انکار ارزش علمی وحی
- دنیاگرایی در سطح هنجار و زندگی مردم ← گسترش فلسفه روشنگری ← سرایت سکولاریسم از سطح علمی و ظاهری به سطح نظری و عمیق فرهنگ غرب ⇐ ایجاد فرهنگ معاصر غرب

۳- در دوران رنسانس رویکرد دنیوی به عالم، در سطح هنر، اقتصاد، سیاست و در قالب حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی شکل گرفت. به شرح زیر:

۱) هنر: بازگشت به هنر یونان و اهمیت دادن به ابعاد جسمانی و دنیوی انسان

۲) اقتصاد: رشد تجارت و کشف امریکا و بالا رفتن تب طلا ← عبور از اقتصاد کشاورزی ارباب- رعیتی

۳) سیاست: رقابت شاهزادگان اروپایی با قدرت کلیسا و حمایت آنان از حرکت‌های اعتراض‌آمیز کشیشانی که پیوند خود را با پاپ قطع می‌کردند.

۴) مذهب: پدید آمدن حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی پروتستانتیسم در جهت اصلاح دین و مخالفت با قدرت پاپ

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۴- انواع حرکت‌های پروتستانتیسم مخالف پاپ

با حمایت قدرت‌های محلی، بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج کردند.

مورد هجوم کاتولیک‌ها و دیگر پروتستان‌ها قرار گرفتند و گسترش نیافتند.

۵- فرهنگ اساطیری یونان و روم باستان، از نگاه توحیدی به عالم غفلت کرده بود. مسیحیت یک دین توحیدی بود ولی دچار تحریفاتی شد و این تحریفات پیامدهایی نیز داشت که به شرح زیر است:

۱) در سطح اندیشه و نظر: آمیخته با رویکردهای اساطیری، دور ماندن از ابعاد عقلانی توحید با قبول تثلیث

۲) در سطح زندگی و عمل: رفتن به سوی نوعی دنیاگرایی، توجیه عملکرد دنیوی تحت پوشش‌های معنوی و دینی

۶- آثار فرهنگ جدید غرب به تدریج در زندگی اجتماعی مردم در عرصه‌های مختلف آشکار شد که به شرح زیر است:

عرصه‌های اجتماعی	آثار فرهنگ جدید غرب	دوران قبل و قرون وسطی
- علم، فناوری و صنعت	-ابزار تسلط انسان بر طبیعت -اهمیت علوم طبیعی و تجربی نسبت به سایر علوم - فناوری و صنعت رهاورد علوم طبیعی	- موظف به شناخت حقیقت عالم - مسئول عبور انسان از ملک به ملکوت
- اقتصاد	- گسترش تجارت و رشد صنعت - اقتصاد صنعتی سرمایه‌داری مبتنی بر روابط کارگر- سرمایه‌دار	- اقتصاد کشاورزی مبتنی بر روابط ارباب- رعیتی (فئودالیسم) - برده‌داری عام و فراگیر و بردگی کشاورزان - وابستگی کشاورزان به زمین اربابان و عدم امکان مهاجرت آنان
-حقوق بشر	- توجه به حقوق طبیعی بشر - بر اساس خواسته‌ها و نیازهای صرفاً طبیعی و این جهانی - رویگردانی از نگاه معتدل	توجه به حقوق فطری انسان - بر اساس نیازهای دنیوی و معنوی - توجیه دینی رفتارهای دنیوی نظام فئودالی - استفاده از دو ابزار عقل و وحی
-سیاست	- بستن راه شناخت حقیقت الهی انسان و جهان - نظامی کاملاً سکولار و این جهانی - عدم توان حاکمیت ارزش‌های الهی - عدم توجیه دینی و الهی خطاهای دنیوی خود - تنظیم آرمان‌شهری بر مبنای حقوق طبیعی و خواسته‌های دنیوی -ریشه قوانین در اراده‌ای مستقل از ابعاد الهی و آسمانی انسان -اصالت بخشیدن به انسان دنیوی - مبدأ قانونگذاری، خواست و اراده آدمی - شکل‌گیری اندیشه سیاسی لیبرالیسم	- ریشه در اراده الهی هر چند در ظاهر

۷- لیبرالیسم

مباح دانستن همهٔ امور در قیاس با خواست انسان را لیبرالیسم می‌نامند یعنی آزادی انسان از همهٔ ارزش‌های متعالی مستقل از او، مبدأ بودن آدمی برای همه ارزش‌هایی که به خواست خودش شکل می‌گیرد.

- حرکت‌های فرهنگی رنسانس
- اندیشه‌های فلسفی روشنگری
- تغییرات اجتماعی مربوط به انقلاب صنعتی

۳) انقلاب فرانسه، الهام‌بخش انقلاب‌های سیاسی سراسر اروپا شد.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

آنچه از این درس آموختیم

شکل گیری فرهنگ معاصر غرب ریشه در دوره‌های تاریخی آن دارد:
در یونان و روم باستان فرهنگ اساطیری با غفلت از جنبه‌های توحیدی، در قرون وسطی، فرهنگ دینی و توحیدی مسیحیت اما با رویکرد دنیوی و پوشش دینی و انحرافاتی در مسیحیت و در رنسانس، بازگشت به فرهنگ اساطیری فقط برای عبور از جنبه‌های توحیدی مسیحیت و آغاز و گسترش رویکردهای دنیوی، در غرب جدید، نفوذ سکولاریسم به عمیق‌ترین لایه‌های فرهنگ غرب و ظهور آثار دنیاگرایی در عرصه‌های مختلف اجتماعی مجموعاً روند شکل‌گیری فرهنگ معاصر غرب را ایجاد کردند.
در دوران رنسانس رویکرد دنیوی در سطح هنر، به شکل توجه به ابعاد جسمانی انسان، در سطح اقتصاد به شکل رشد تجارت و عبور از اقتصاد کشاورزی ارباب و رعیتی، در سطح سیاست به شکل حرکت‌های اعتراض‌آمیز کشیشان معترض پاپ و رقابت شاهزادگان با کلیسا و در سطح مذهب، حرکت‌های اعتراض‌آمیز پروتستانتیسم در جهت اصلاح دین گسترش یافت.
حرکت‌های پروتستانتیسم همگی در مخالفت با قدرت پاپ و کلیسا بود، ولی برخی از آنها با دنیاگرایی تقابلی نداشتند که همین بخش در اروپا گسترش یافت و بخش دیگر با دنیاگرایی تقابل کردند که این بخش گسترش نیافت و حتی مورد هجوم کاتولیک‌ها و سایر پروتستان‌ها قرار گرفت.
فرهنگ مسیحیت قرون وسطی ابتدا توحیدی بود ولی تحریفاتی در آن ایجاد شد که موجب شد هم از لحاظ نظری، با رویکردهای اساطیری در آمیزد و هم از لحاظ عملی به سوی دنیاگرایی پیش رود.
فرهنگ جدید غرب، آثاری در زمینه‌های مختلف به جا گذاشت از جمله:
در زمینهٔ علوم، فناوری و صنعت، موجب تسلط انسان بر طبیعت و رشد علوم تجربی و رشد فناوری و صنعت شد. در زمینهٔ اقتصاد، موجب رشد تجارت و صنعت و اقتصاد صنعتی سرمایه‌داری، به جای کشاورزی و ارباب و رعیتی شد. در زمینهٔ سیاست ارادهٔ انسان دنیوی را مبدأ قانونگذاری دانست و موجب شکل‌گیری اندیشهٔ سیاسی لیبرالیسم شد.

توصیهٔ معلم

لازم است ابتدا مروری بر چهار دورهٔ تاریخ اروپا داشته باشید، سپس آن را از منظر مراحل طی شده برای رسیدن به فرهنگ معاصر غرب بررسی کنید.

ارزشیابی مستمر

الف درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۱ نمره)

۱- طی قرون وسطی، آباء کلیسا، نوعی سکولاریسم عملی را دنبال می‌کردند. ☐ درست ☐ نادرست
۲- فرهنگ غرب در دوران یونان و روم باستان، فرهنگی اساطیری بود. ☐ درست ☐ نادرست
۳- اقتصاد فرهنگ جدید غرب، کشاورزی با روابط ارباب ـ رعیتی بود. ☐ درست ☐ نادرست
۴- شکل‌گیری اندیشهٔ سیاسی لیبرالیسم از آثار سیاست فرهنگ جدید غرب است. ☐ درست ☐ نادرست

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۱)

۵- در دوران رنسانس حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی، در جهت اصلاح دینی پدید آمدند. بخشی از این حرکت‌ها که تنها با قدرت پاپ مخالفت داشتند و بخشی دیگر که رویکرد معنوی داشتند
(کنکور سراسری ـ ۹۲)

الف) با حمایت قدرت‌های محلی توانستند بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند- مورد هجوم کاتولیک‌ها و پروتستان‌ها قرار گرفتند و امکان گسترش پیدا نکردند.
ب) با جریان دنیاگرا تقابل داشتند و نتوانستند اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند- با جریان دنیاگرا تقابل نداشتند و مورد هجوم کاتولیک‌ها و پروتستان‌ها قرار گرفتند.
ج) علی‌رغم حمایت قدرت‌های محلی نتوانستند اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند - به سبب هجوم کاتولیک‌ها و پروتستان‌ها امکان گسترش پیدا کردند.
د) مورد هجوم کاتولیک‌ها و پروتستان‌ها قرار گرفتند و امکان گسترش پیدا نکردند- با حمایت قدرت‌های محلی توانستند بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۱- ویژگی‌های جامعهٔ جهانی

۱) جوامع مختلف و شبکهٔ روابط پایدار میان آنها جامعهٔ جهانی راه می‌سازد.

۲) جامعهٔ جهانی بر اساس ویژگی‌های فرهنگی و قدرت تأثیرگذاری جوامع مختلف، حالات متفاوتی دارد.

۳) حالت‌های جامعهٔ جهانی:

الف) غالب بودن یک فرهنگ در سطح جهانی
- ۱) دارای ویژگی‌های مطلوب ⇐ انسجام جامعهٔ جهانی
- ۲) فاقد ویژگی‌های مطلوب ⇐ چالش و تضاد درونی جامعهٔ جهانی

ب) جامعهٔ جهانی عرصهٔ حضور فعال فرهنگ‌های متفاوت
- ۱) جامعهٔ جهانی، صحنهٔ تعاملات و مواجهات فرهنگی و تمدنی می‌شود.
- ۲) چالش‌های جامعهٔ جهانی، از نوع چالش‌های فرهنگی و تمدنی می‌شود.

۴) جامعهٔ جهانی مانند سایر پدیده‌های اجتماعی، تاریخ و سرگذشتی دارد و با ظهور غرب جدید چهرهٔ آن تغییر کرده است.

۲- تاریخ جامعهٔ جهانی

۱) در گذشته
- فرهنگ و تمدن‌های مختلف هر کدام بر بخشی از جهان حاکمیت سیاسی داشتند.
- روابط اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی بین کشورها با حاکمیت‌های متفاوت برقرار بود.
- تعاملات فرهنگی تابع روابط سیاسی، نظامی و اقتصادی نبود.
- گاهی کشورهایی که از لحاظ نظامی مورد هجوم بودند، از لحاظ فرهنگی کشور مهاجم را هضم و جذب می‌کردند.
- امکان عبور فرهنگ‌های مختلف از مرزهای جغرافیایی، از طریق روابط تجاری و گفت‌وگوهای علمی معرفتی وجود داشت.

۲) ظهور فرهنگ غرب
- سازماندهی سیاسی اقتصادی جدید، در قرون ۱۹ و ۲۰ و تبدیل غرب به مرکز و تبدیل سایر جوامع به پیرامون
- موقعیت فرهنگی کشورهای غیر غربی به دلیل روابط جهانی، متزلزل و آسیب‌پذیر شد.

۳- شکل‌گیری نظام نوین جهانی

۱) پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار
- زوال تدریجی قدرت کلیسا
- حاکمیت قدرت‌های منطقه‌ای فئودال‌ها و اربابان بزرگ (کنت‌ها و لردها)
- شکل‌گیری دولت‌هایی که رسماً گسست خود را از دین اعلام کردند همراه با انقلاب فرانسه
- تعریف دولت‌های جدید از خود در ابعاد جغرافیایی، تاریخی، نژادی و قومی
- ایجاد دولت - ملت‌های جدید

۲) پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت
- رشد تجارت
- بردگی سیاه‌پوستان افریقایی و انتقال آنها به مزارع امریکایی
- انتقال ثروت به جوامع اروپایی
- جایگاه برتر تجار، نسبت به زمین‌داران
- نیاز دولت‌ها به سرمایهٔ بازرگانان برای افزایش قدرت خود
- نیاز بازرگانان به حمایت ناوگان نظامی دولت‌ها، برای تجارت و سود
- پیوند قدرت با ثروت و تجارت
- افزایش فرایند انباشت ثروت و موقعیت سرمایه‌داران توسط صنعت

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

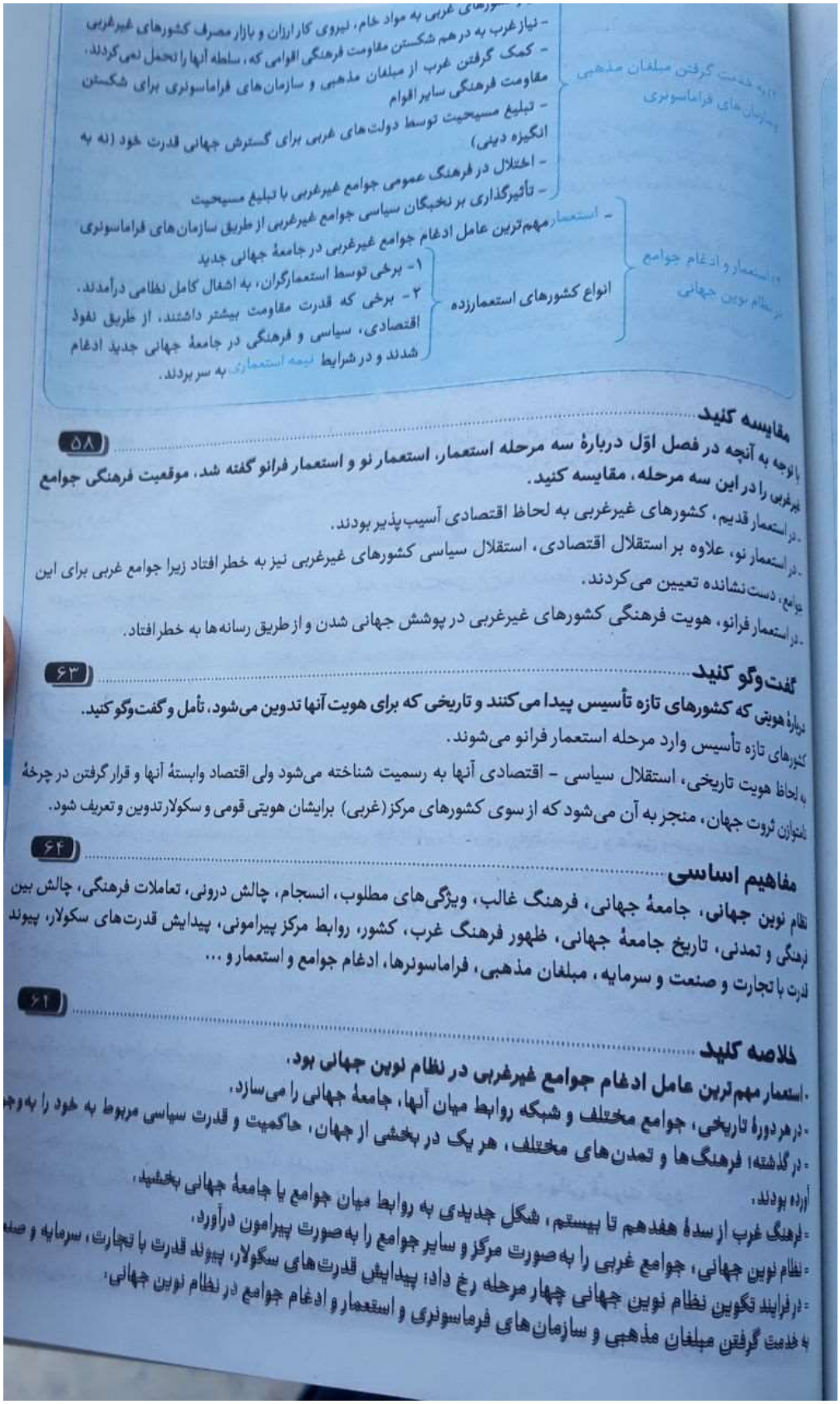

- نیاز غرب به درهم شکستن مقاومت فرهنگی اقوامی که، سلطه آنها را تحمل نمی‌کردند.
- کمک گرفتن غرب از مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری برای شکستن مقاومت فرهنگی سایر اقوام
- تبلیغ مسیحیت توسط دولت‌های غربی برای گسترش جهانی قدرت خود (نه به انگیزه دینی)
- اختلال در فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی با تبلیغ مسیحیت
- تأثیرگذاری بر نخبگان سیاسی جوامع غیرغربی از طریق سازمان‌های فراماسونری

به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری

- استعمار مهم‌ترین عامل ادغام جوامع غیرغربی در جامعهٔ جهانی جدید

انواع کشورهای استعمارزده:
۱- برخی توسط استعمارگران، به اشغال کامل نظامی درآمدند.
۲- برخی که قدرت مقاومت بیشتر داشتند، از طریق نفوذ اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در جامعهٔ جهانی جدید ادغام شدند و در شرایط نیمه استعماری به سر بردند.

استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی

مقایسه کنید ۵۸

با توجه به آنچه در فصل اوّل دربارهٔ سه مرحله استعمار، استعمار نو و استعمار فرانو گفته شد، موقعیت فرهنگی جوامع غیرغربی را در این سه مرحله، مقایسه کنید.

- در استعمار قدیم، کشورهای غیرغربی به لحاظ اقتصادی آسیب‌پذیر بودند.
- در استعمار نو، علاوه بر استقلال اقتصادی، استقلال سیاسی کشورهای غیرغربی نیز به خطر افتاد زیرا جوامع غربی برای این جوامع، دست نشانده تعیین می‌کردند.
- در استعمار فرانو، هویت فرهنگی کشورهای غیرغربی در پوشش جهانی شدن و از طریق رسانه‌ها به خطر افتاد.

گفت‌وگو کنید ۶۳

دربارهٔ هویتی که کشورهای تازه تأسیس پیدا می‌کنند و تاریخی که برای هویت آنها تدوین می‌شود، تأمل و گفت‌وگو کنید.

کشورهای تازه تأسیس وارد مرحله استعمار فرانو می‌شوند.
به لحاظ هویت تاریخی، استقلال سیاسی - اقتصادی آنها به رسمیت شناخته می‌شود ولی اقتصاد وابستهٔ آنها و قرار گرفتن در چرخهٔ نامتوازن ثروت جهان، منجر به آن می‌شود که از سوی کشورهای مرکز (غربی) برایشان هویتی قومی و سکولار تدوین و تعریف شود.

۶۴

مفاهیم اساسی

نظام نوین جهانی، جامعهٔ جهانی، فرهنگ غالب، ویژگی‌های مطلوب، انسجام، چالش درونی، تعاملات فرهنگی، چالش بین فرهنگی و تمدنی، تاریخ جامعهٔ جهانی، ظهور فرهنگ غرب، کشور، روابط مرکز پیرامونی، پیدایش قدرت‌های سکولار، پیوند قدرت با تجارت و صنعت و سرمایه، مبلغان مذهبی، فراماسونرها، ادغام جوامع و استعمار و ...

۶۱

خلاصه کنید

- استعمار مهم‌ترین عامل ادغام جوامع غیرغربی در نظام نوین جهانی بود.
- در هر دورهٔ تاریخی، جوامع مختلف و شبکه روابط میان آنها، جامعهٔ جهانی را می‌سازد.
- در گذشته، فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف، هر یک در بخشی از جهان، حاکمیت و قدرت سیاسی مربوط به خود را به‌وجود آورده بودند.
- فرهنگ غرب از سدهٔ هفدهم تا بیستم، شکل جدیدی به روابط میان جوامع یا جامعهٔ جهانی بخشید.
- نظام نوین جهانی، جوامع غربی را به‌صورت مرکز و سایر جوامع را به‌صورت پیرامون درآورد.
- در فرایند تکوین نظام نوین جهانی چهار مرحله رخ داد: پیدایش قدرت‌های سکولار، پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت، به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری و استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

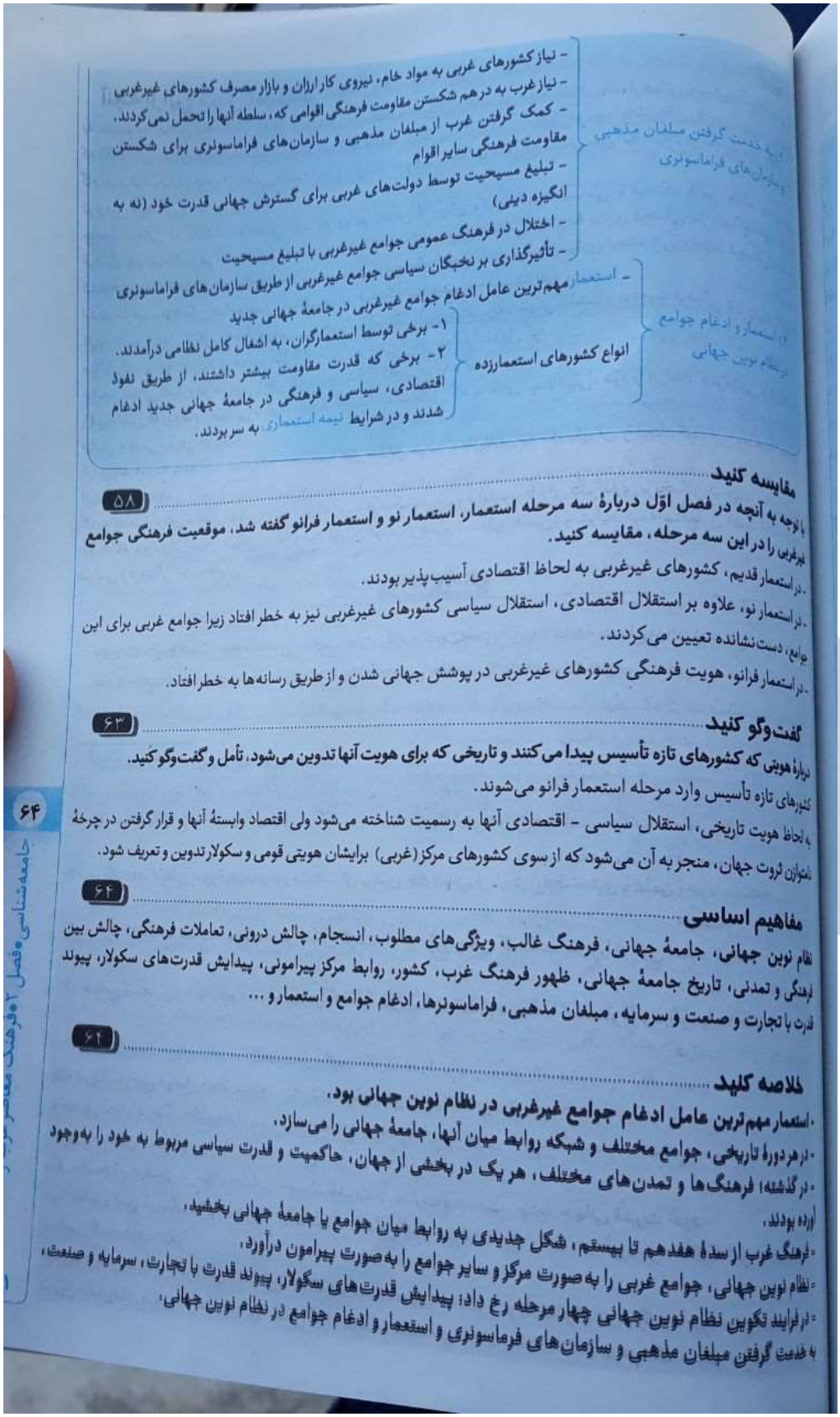

- نیاز کشورهای غربی به مواد خام، نیروی کار ارزان و بازار مصرف کشورهای غیرغربی
- نیاز غرب به درهم شکستن مقاومت فرهنگی اقوامی که، سلطه آنها را تحمل نمی‌کردند.
- کمک گرفتن غرب از مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری برای شکستن مقاومت فرهنگی سایر اقوام
- تبلیغ مسیحیت توسط دولت‌های غربی برای گسترش جهانی قدرت خود (نه به انگیزه دینی)
- اختلال در فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی با تبلیغ مسیحیت
- تأثیرگذاری بر نخبگان سیاسی جوامع غیرغربی از طریق سازمان‌های فراماسونری

۱) به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری

- استعمار مهم‌ترین عامل ادغام جوامع غیرغربی در جامعهٔ جهانی جدید

۲) استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی

انواع کشورهای استعمارزده:
۱- برخی توسط استعمارگران، به اشغال کامل نظامی درآمدند.
۲- برخی که قدرت مقاومت بیشتر داشتند، از طریق نفوذ اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در جامعهٔ جهانی جدید ادغام شدند و در شرایط نیمه استعماری به سر بردند.

مقایسه کنید ۵۸

با توجه به آنچه در فصل اوّل دربارهٔ سه مرحله استعمار، استعمار نو و استعمار فرانو گفته شد، موقعیت فرهنگی جوامع غیرغربی را در این سه مرحله، مقایسه کنید.

- در استعمار قدیم، کشورهای غیرغربی به لحاظ اقتصادی آسیب‌پذیر بودند.
- در استعمار نو، علاوه بر استقلال اقتصادی، استقلال سیاسی کشورهای غیرغربی نیز به خطر افتاد زیرا جوامع غربی برای این جوامع، دست نشانده تعیین می‌کردند.
- در استعمار فرانو، هویت فرهنگی کشورهای غیرغربی در پوشش جهانی شدن و از طریق رسانه‌ها به خطر افتاد.

گفت‌وگو کنید ۶۳

دربارهٔ هویتی که کشورهای تازه تأسیس پیدا می‌کنند و تاریخی که برای هویت آنها تدوین می‌شود، تأمل و گفت‌وگو کنید.

کشورهای تازه تأسیس وارد مرحله استعمار فرانو می‌شوند.
به لحاظ هویت تاریخی، استقلال سیاسی - اقتصادی آنها به رسمیت شناخته می‌شود ولی اقتصاد وابستهٔ آنها و قرار گرفتن در چرخهٔ نامتوازن ثروت جهان، منجر به آن می‌شود که از سوی کشورهای مرکز (غربی) برایشان هویتی قومی و سکولار تدوین و تعریف شود.

۶۴

مفاهیم اساسی ۶۴

نظام نوین جهانی، جامعهٔ جهانی، فرهنگ غالب، ویژگی‌های مطلوب، انسجام، چالش درونی، تعاملات فرهنگی، چالش بین فرهنگی و تمدنی، تاریخ جامعهٔ جهانی، ظهور فرهنگ غرب، کشور، روابط مرکز پیرامونی، پیدایش قدرت‌های سکولار، پیوند قدرت با تجارت و صنعت و سرمایه، مبلغان مذهبی، فراماسونرها، ادغام جوامع و استعمار و ...

۶۴

خلاصه کنید

- استعمار مهم‌ترین عامل ادغام جوامع غیرغربی در نظام نوین جهانی بود.
- در هر دورهٔ تاریخی، جوامع مختلف و شبکه روابط میان آنها، جامعهٔ جهانی را می‌سازد.
- در گذشته، فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف، هر یک در بخشی از جهان، حاکمیت و قدرت سیاسی مربوط به خود را به‌وجود آورده بودند.
- فرهنگ غرب از سدهٔ هفدهم تا بیستم، شکل جدیدی به روابط میان جوامع یا جامعهٔ جهانی بخشید.
- نظام نوین جهانی، جوامع غربی را به صورت مرکز و سایر جوامع را به صورت پیرامون درآورد.
- در فرایند تکوین نظام نوین جهانی چهار مرحله رخ داد: پیدایش قدرت‌های سکولار، پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت، به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری و استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

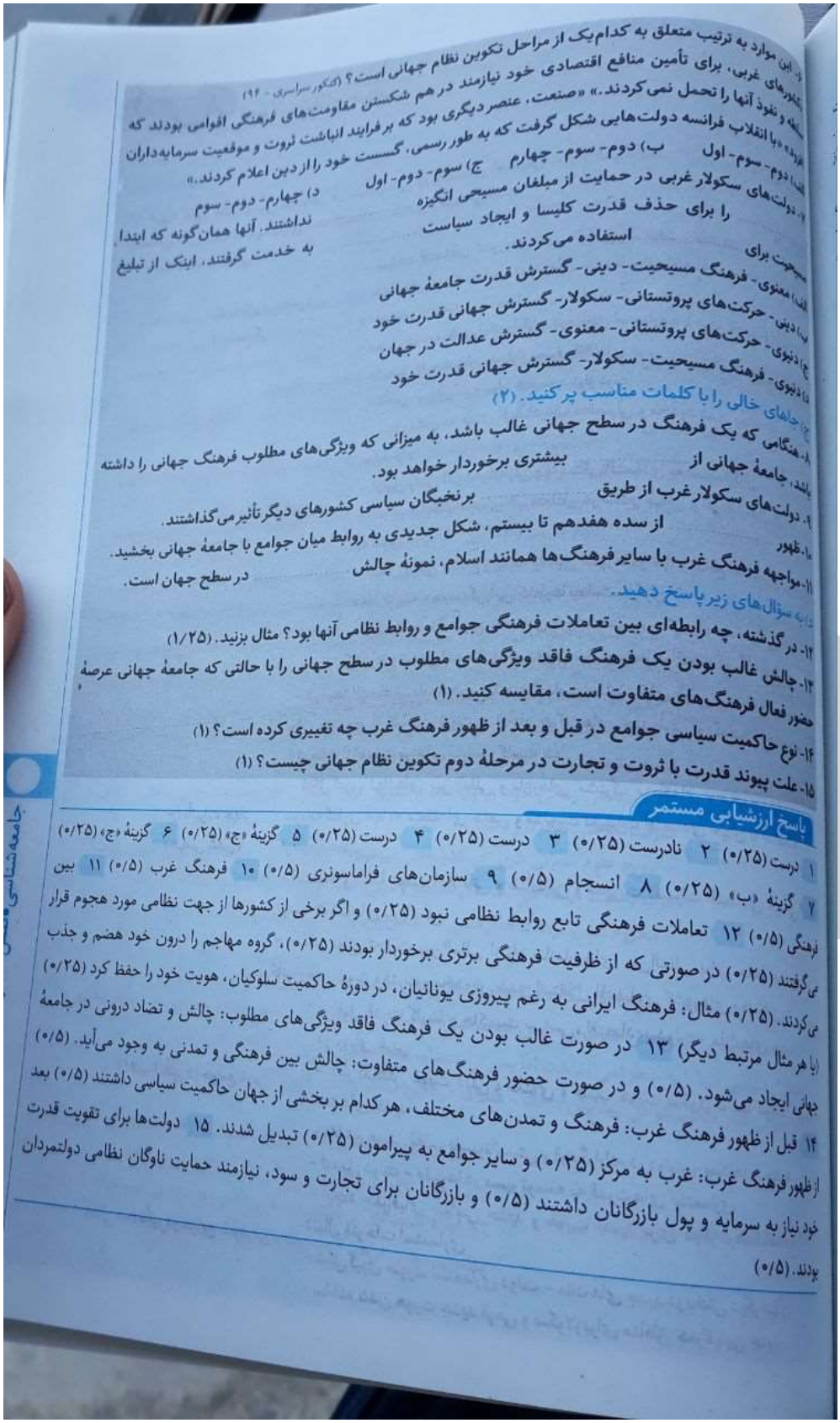

۱. این موارد به ترتیب متعلق به کدام‌یک از مراحل تکوین نظام جهانی است؟ (کنکور سراسری - ۹۴)
کشورهای غربی، برای تأمین منافع اقتصادی خود نیازمند در هم شکستن مقاومت‌های فرهنگی اقوامی بودند که سلطه و نفوذ آنها را تحمل نمی‌کردند.» «صنعت، عنصر دیگری بود که بر فرایند انباشت ثروت و موقعیت سرمایه‌داران
عرده «با انقلاب فرانسه دولت‌هایی شکل گرفت که به طور رسمی، گسست خود را از دین اعلام کردند.»
الف) دوم- سوم- اول ب) دوم- سوم- چهارم ج) سوم- دوم- اول د) چهارم- دوم- سوم
۲. دولت‌های سکولار غربی در حمایت از مبلغان مسیحی انگیزه ندانشتند. آنها همان‌گونه که ابتدا
را برای حذف قدرت کلیسا و ایجاد سیاست به خدمت گرفتند، اینک از تبلیغ
مسیحیت برای استفاده می‌کردند.
الف) معنوی- فرهنگ مسیحیت- دینی- گسترش قدرت جامعهٔ جهانی
ب) دینی- حرکت‌های پروتستانی- سکولار- گسترش جهانی قدرت خود
ج) دنیوی- حرکت‌های پروتستانی- معنوی- گسترش عدالت در جهان
د) دنیوی- فرهنگ مسیحیت- سکولار- گسترش جهانی قدرت خود

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۲)
۸. هنگامی که یک فرهنگ در سطح جهانی غالب باشد، به میزانی که ویژگی‌های مطلوب فرهنگ جهانی را داشته باشد، جامعهٔ جهانی از بیشتری برخوردار خواهد بود.
۹. دولت‌های سکولار غرب از طریق برنخبگان سیاسی کشورهای دیگر تأثیر می‌گذاشتند.
۱۰. ظهور از سده هفدهم تا بیستم، شکل جدیدی به روابط میان جوامع با جامعهٔ جهانی بخشید.
۱۱. مواجهه فرهنگ غرب با سایر فرهنگ‌ها همانند اسلام، نمونهٔ چالش در سطح جهان است.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.
۱۲. در گذشته، چه رابطه‌ای بین تعاملات فرهنگی جوامع و روابط نظامی آنها بود؟ مثال بزنید. (۱/۲۵)
۱۳. چالش غالب بودن یک فرهنگ فاقد ویژگی‌های مطلوب در سطح جهانی را با حالتی که جامعهٔ جهانی عرصهٔ حضور فعال فرهنگ‌های متفاوت است، مقایسه کنید. (۱)
۱۴. نوع حاکمیت سیاسی جوامع در قبل و بعد از ظهور فرهنگ غرب چه تغییری کرده است؟ (۱)
۱۵. علت پیوند قدرت با ثروت و تجارت در مرحلهٔ دوم تکوین نظام جهانی چیست؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ درست (۰/۲۵) ۲ نادرست (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ درست (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۶ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۸ انسجام (۰/۵) ۹ سازمان‌های فراماسونری (۰/۵) ۱۰ فرهنگ غرب (۰/۵) ۱۱ بین فرهنگی (۰/۵) ۱۲ تعاملات فرهنگی تابع روابط نظامی نبود (۰/۲۵) و اگر برخی از کشورها از جهت نظامی مورد هجوم قرار می‌گرفتند (۰/۲۵) در صورتی که از ظرفیت فرهنگی برتری برخوردار بودند (۰/۲۵)، گروه مهاجم را درون خود هضم و جذب می‌کردند. (۰/۲۵) مثال: فرهنگ ایرانی به رغم پیروزی یونانیان، در دورهٔ حاکمیت سلوکیان، هویت خود را حفظ کرد (۰/۲۵) (یا هر مثال مرتبط دیگر) ۱۳ در صورت غالب بودن یک فرهنگ فاقد ویژگی‌های مطلوب: چالش و تضاد درونی در جامعهٔ جهانی ایجاد می‌شود. (۰/۵) و در صورت حضور فرهنگ‌های متفاوت: چالش بین فرهنگی و تمدنی به وجود می‌آید. (۰/۵) ۱۴ قبل از ظهور فرهنگ غرب: فرهنگ و تمدن‌های مختلف، هر کدام بر بخشی از جهان حاکمیت سیاسی داشتند (۰/۵) بعد از ظهور فرهنگ غرب: غرب به مرکز (۰/۲۵) و سایر جوامع به پیرامون (۰/۲۵) تبدیل شدند. ۱۵ دولت‌ها برای تقویت قدرت خود نیاز به سرمایه و پول بازرگانان داشتند (۰/۵) و بازرگانان برای تجارت و سود، نیازمند حمایت ناوگان نظامی دولتمردان بودند. (۰/۵)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

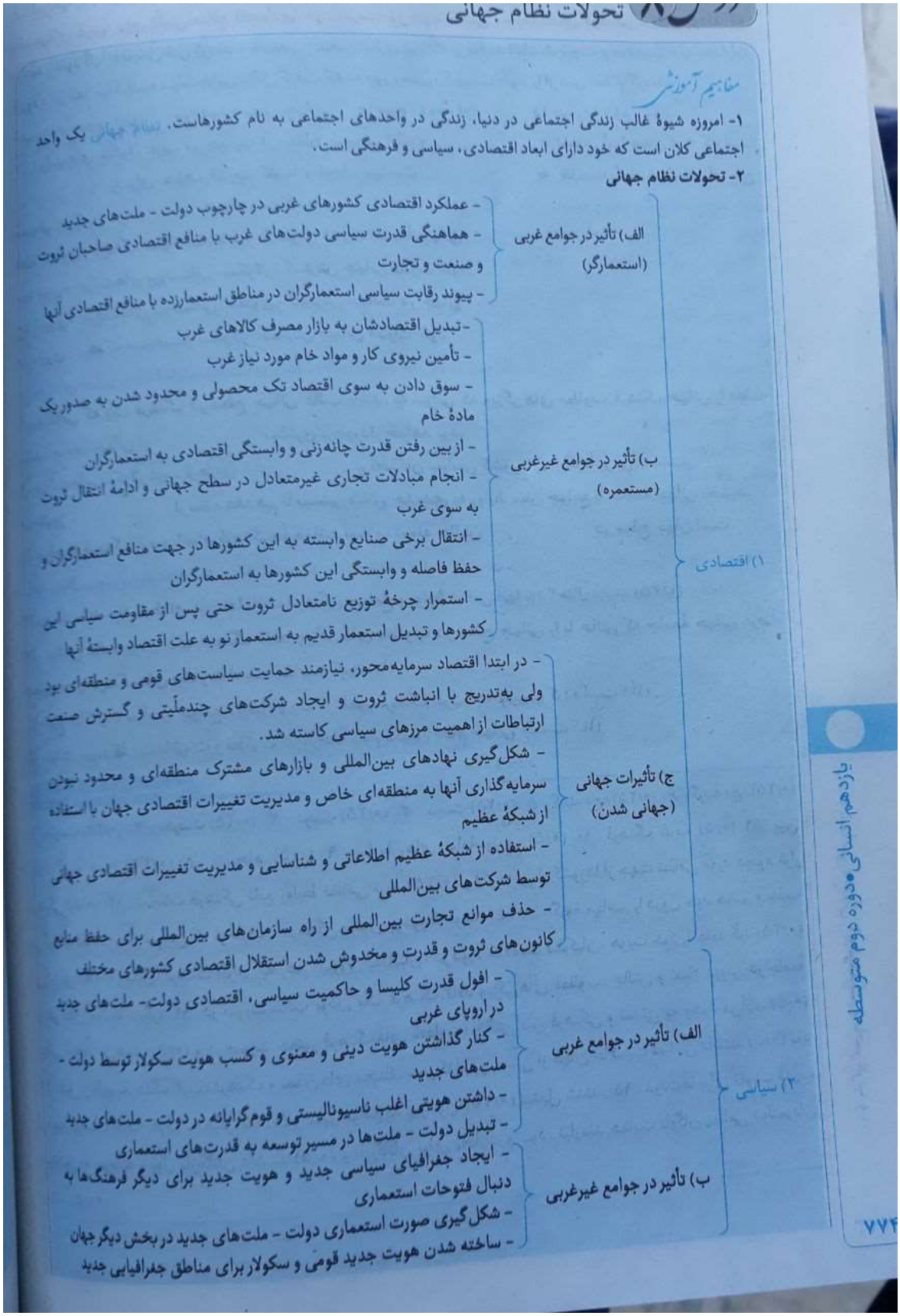

تحولات نظام جهانی

مفاهیم آموزشی

۱- امروزه شیوهٔ غالب زندگی اجتماعی در دنیا، زندگی در واحدهای اجتماعی به نام کشورهاست. نظام جهانی یک واحد اجتماعی کلان است که خود دارای ابعاد اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است.

۲- تحولات نظام جهانی

۱) اقتصادی

الف) تأثیر در جوامع غربی (استعمارگر)
- عملکرد اقتصادی کشورهای غربی در چارچوب دولت - ملت‌های جدید
- هماهنگی قدرت سیاسی دولت‌های غرب با منافع اقتصادی صاحبان ثروت و صنعت و تجارت
- پیوند رقابت سیاسی استعمارگران در مناطق استعمارزده با منافع اقتصادی آنها

ب) تأثیر در جوامع غیرغربی (مستعمره)
- تبدیل اقتصادشان به بازار مصرف کالاهای غرب
- تأمین نیروی کار و مواد خام مورد نیاز غرب
- سوق دادن به سوی اقتصاد تک محصولی و محدود شدن به صدور یک مادهٔ خام
- از بین رفتن قدرت چانه‌زنی و وابستگی اقتصادی به استعمارگران
- انجام مبادلات تجاری غیرمتعادل در سطح جهانی و ادامهٔ انتقال ثروت به سوی غرب
- انتقال برخی صنایع وابسته به این کشورها در جهت منافع استعمارگران و حفظ فاصله و وابستگی این کشورها به استعمارگران
- استمرار چرخهٔ توزیع نامتعادل ثروت حتی پس از مقاومت سیاسی این کشورها و تبدیل استعمار قدیم به استعمار نو به علت اقتصاد وابستهٔ آنها

ج) تأثیرات جهانی (جهانی شدن)
- در ابتدا اقتصاد سرمایه‌محور، نیازمند حمایت سیاست‌های قومی و منطقه‌ای بود ولی به‌تدریج با انباشت ثروت و ایجاد شرکت‌های چندملّیتی و گسترش صنعت ارتباطات از اهمیت مرزهای سیاسی کاسته شد.
- شکل‌گیری نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک منطقه‌ای و محدود نبودن سرمایه‌گذاری آنها به منطقه‌ای خاص و مدیریت تغییرات اقتصادی جهان با استفاده از شبکهٔ عظیم
- استفاده از شبکهٔ عظیم اطلاعاتی و شناسایی و مدیریت تغییرات اقتصادی جهانی توسط شرکت‌های بین‌المللی
- حذف موانع تجارت بین‌المللی از راه سازمان‌های بین‌المللی برای حفظ منابع کانون‌های ثروت و قدرت و مخدوش شدن استقلال اقتصادی کشورهای مختلف

۲) سیاسی

الف) تأثیر در جوامع غربی
- افول قدرت کلیسا و حاکمیت سیاسی، اقتصادی دولت- ملت‌های جدید در اروپای غربی
- کنار گذاشتن هویت دینی و معنوی و کسب هویت سکولار توسط دولت - ملت‌های جدید
- داشتن هویتی اغلب ناسیونالیستی و قوم‌گرایانه در دولت - ملت‌های جدید

ب) تأثیر در جوامع غیرغربی
- تبدیل دولت - ملت‌ها در مسیر توسعه به قدرت‌های استعماری
- ایجاد جغرافیای سیاسی جدید و هویت جدید برای دیگر فرهنگ‌ها به دنبال فتوحات استعماری
- شکل‌گیری صورت استعماری دولت - ملت‌های جدید در بخش دیگر جهان
- ساخته شدن هویت جدید قومی و سکولار برای مناطق جغرافیایی جدید

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۱) تأثیر در کشورهای غربی

- توسعه صنعت ارتباطات و به کمک آن مدیریت انتقال فرهنگ به سایر جوامع در جهت اهداف اقتصادی - سیاسی خود
- موقعیت برتر در عرصهٔ تولید و پخش رسانه و ایجاد امپراتوری رسانه‌ای (به خصوص امریکا)
- تضعیف ارزش‌ها و سازوکارهای دموکراسی به علت تجمع قدرت رسانه در دست چند شرکت یا فرد قدرتمند
- مدیریت فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی از طریق رسانه و تربیت نخبگان آنها در جهت منافع خود

۲) تأثیر در کشورهای غیرغربی

- قرار گرفتن در موضع ضعف از نظر اقتصادی و سیاسی و در نتیجه ایجاد نوعی خودباختگی به علت برخورد استعماری غرب در حالی که در گذشته به تبادلات فرهنگی می‌پرداختند.
- از دست دادن حالت خلاق و فعال مدیریتی در گزینش عناصر فرهنگی دیگر جوامع و فراگرفتن این عناصر به صورت تقلیدی نه با تحقیق و گزینش
- آسیب‌پذیری در برابر امپراتوری رسانه‌ای غرب به علت نداشتن منابع و امکانات حفظ استقلال فرهنگی
- متزلزل شدن هویت فرهنگی این جوامع به علت تجمع قدرت رسانه در دست صاحبان ثروت و صهیونیست‌ها
- تربیت نخبگان این جوامع توسط غرب با تثبیت مرجعیت علمی غرب و توزیع هدفمند علوم طبیعی و انسانی
- فراگرفتن بخشی از علوم طبیعی مورد نیاز برای خدمت‌رسانی به کالاهای غربی از غرب و محروم ماندن از دانش‌های راهبردی به علت خودداری غرب از آموزش آنها

۳) تأثیرات جهانی

- کوتاه شدن فاصله‌های زمانی و مکانی و کوچک شدن جهان به صورت دهکده‌ای واحد به علت توسعهٔ صنعت ارتباطات
- فرو ریختن مرزهای جغرافیایی و سیاسی جهان کوچک
- فرهنگ جوامع غیرغربی خودباخته در دسترس مدیران فرهنگی جهان و در خدمت کانون‌های قدرت و ثروت
- سازماندهی زندگی افراد بر پایه علوم انسانی غربی و بنیان‌های هستی‌شناختی، انسان‌شناختی و معرفت‌شناختی سکولار و دنیوی
- ترویج علوم انسانی غربی در کشورهای غیرغربی و ایفای عمیق‌ترین تأثیر در توزیع جهانی فرهنگ غرب به علت اینکه فرهنگ‌های معنوی و دینی، هویت خود را از نگاه غرب بازخوانی می‌کنند.
- محروم شدن فرهنگ‌ها از علمی که مبتنی بر بنیان‌های دینی‌شان باشد.

نکته‌ها:

۱- کشورهای استعمارگر در مرتبهٔ اول ساختار اقتصادی کشورهای استعمارزده را دگرگون کردند.

۲- نظام اقتصادی کشورهای غیرغربی پیش از استعمار، در تعامل با محیط جغرافیایی خود و مستقل بود. روابط تجاری، استقلال سیاسی آنها را به خطر نمی‌انداخت اما پس از استعمار، اقتصادشان در راستای نیازهای غرب تغییر کرد.

۳- جهانی شدن: تغییر عوامل پیدایش دولت - ملت‌ها در تاریخ معاصر و تغییر نقش کشورها و دولت‌ها در نظام جهانی

۴- اعتقادات مختلف در مورد جهانی شدن

۱- جهانی شدن اعتنایی به مرزهای ملی ندارد و نظم نوینی می‌آفریند که جریان‌های تجارت و تولید بین‌المللی آن را پیش‌بینی می‌کردند.

۲- ابعاد اقتصادی و سیاسی جهانی شدن به گونه‌ای نیست که انسجام مطلوب جهانی فراهم کند، بلکه چالش‌ها و تضادهایی ایجاد می‌کند.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۵- کدام عبارت در ارتباط با تحولات فرهنگی نظام جهانی، نادرست است؟ (کنکور سراسری - ۹۲)

الف) جهان غرب از طریق رسانه، در وسیع‌ترین شکل فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی را مدیریت می‌کند و تربیت نخبگان کشورهای غربی بیشتر با تثبیت مرجعیت علمی غرب انجام می‌شود.

ب) تجمع قدرت رسانه در دست صاحبان ثروت و کانون‌های صهیونیستی نه تنها هویت فرهنگی جوامع غیرغربی را متزلزل می‌گرداند، بلکه به گونه‌ای آشکار ارزش‌های دموکراتیک جهان غرب را به سخره می‌گیرد.

ج) جوامع غربی بخشی از علوم طبیعی را که مورد نیاز برای خدمت‌رسانی به کالاهای غربی است به کشورهای در حال توسعه آموزش می‌دهند ولی از آموزش دانش‌هایی که برای آنها نقش راهبردی دارد خودداری می‌کنند.

د) ترویج علوم انسانی غربی در کشورهای غیرغربی، عمیق‌ترین نقش را در توزیع جهانی فرهنگ غرب ایفا می‌کند. زیرا این علوم موجب می‌شوند تا فرهنگ‌های معنوی، هویت خود را از نگاه فرهنگ غربی بازخوانی کنند.

۶- سیر به دست گرفتن مدیریت انتقال فرهنگی غرب در چارچوب اهداف اقتصادی و سیاسی کدام است؟ (کنکور سراسری - ۹۶)

الف) در موضع ضعف قرار گرفتن جوامع غیرغربی از نظر اقتصادی و سیاسی ← برخورد استعماری غرب با دیگر جوامع ← از خود بیگانگی فرهنگی ← فراگیری عناصر فرهنگی دیگر به گونه‌ای تقلیدی

ب) برخورد استعماری غربی با دیگر جوامع ← در موضع ضعف قرار گرفتن جوامع غیرغربی از نظر اقتصادی و سیاسی ← ایجاد خودباختگی فرهنگی ← فراگیری عناصر فرهنگ دیگری به گونه‌ای تقلیدی

ج) وقوع تغییرات هویتی در خارج از مرزهای مقبول فرهنگی ← دگرگونی و تحول هویت فرهنگی ← از خودبیگانگی فرهنگی ← از دست دادن مدیریت خود در گزینش عناصر فرهنگ غربی

د) فروپاشی مرزهای جغرافیایی و سیاسی ← آسیب‌پذیری کشورهای غیرغربی از امپراتوری فرهنگی ← رویارویی با فرهنگ دیگر براساس مسائل درون فرهنگی ← از دست دادن حالت فعال در گزینش عناصر فرهنگی به واسطهٔ تزلزل فرهنگی

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷- کشورهای استعمارگر در مرتبهٔ اول، ساختار ..... کشورهای استعمارزده را دگرگون کردند.

۸- ..... شدن اقتصاد کشورهای استعمارزده، قدرت چانه‌زنی در اقتصاد جهانی را از آنان می‌گیرد.

۹- موقعیت برتر کشورهای غربی و در رأس آنها امریکا، در عرصهٔ تولید و پخش رسانه، سبب شده است تا ناظران بسیاری از ..... نیز سخن گویند.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۰- وابستگی اقتصادی کشورهای استعمارزده به قدرت‌های استعمارگر، چه تأثیری در مبادلات تجاری و جریان ثروت دارد؟ (۱)

۱۱- چگونه وابستگی کشورهای استعمارزده، امکان عبور از مرحلهٔ استعمار به استعمار نو را پدید می‌آورد؟ (۱)

۱۲- سه ویژگی هویت دولت - ملت‌های جدید را نام ببرید. (۱/۵)

۱۳- تحولات نظام جهانی چه تأثیری بر نخبگان جوامع غیرغربی گذاشته است؟ (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ درست (۰/۲۵) ۲ درست (۰/۲۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «الف» (۰/۲۵) ۶ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۷ اقتصادی (۰/۵) ۸ تک محصولی (۰/۵) ۹ امپراتوری رسانه‌ای (۰/۵) ۱۰ موجب می‌شود مبادلات تجاری در سطح جهانی به صورت غیرمتعادل انجام شود. (۰/۵) و سیر جریان ثروت به سوی غرب ادامه یابد. (۰/۵)

۱۱ کشورهای غربی بعد از آنکه با مقاومت‌های سیاسی و نهضت‌های آزادی‌بخش (۰/۲۵) کشورهای استعمارزده مواجه می‌شوند، استقلال سیاسی و اقتصادی کشورهای استعمارزده را به رسمیت می‌شناسند (۰/۲۵) اما اقتصاد وابسته کشورهای استعمارزده (۰/۲۵) دولت‌های مستقل این کشورها را ناگزیر از اقرار گرفتن در چرخهٔ نامتعادل جهانی توزیع ثروت می‌کند. (۰/۲۵)

۱۲ سکولار (۰/۵) - ناسیونالیستی (۰/۵) - قوم‌گرایانه (۰/۵) ۱۳ جوامع غربی تربیت نخبگان سایر جوامع (۰/۵) را با تثبیت مرجعیت علمی غرب (۰/۵) و توزیع هدفمند علوم طبیعی و انسانی (۰/۵) انجام می‌دهد.

دانش آموزان عزیز برای مطالعهٔ آزمون پایانی دی‌ماه به انتهای کتاب، قسمت آزمون پایانی مراجعه کنید.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

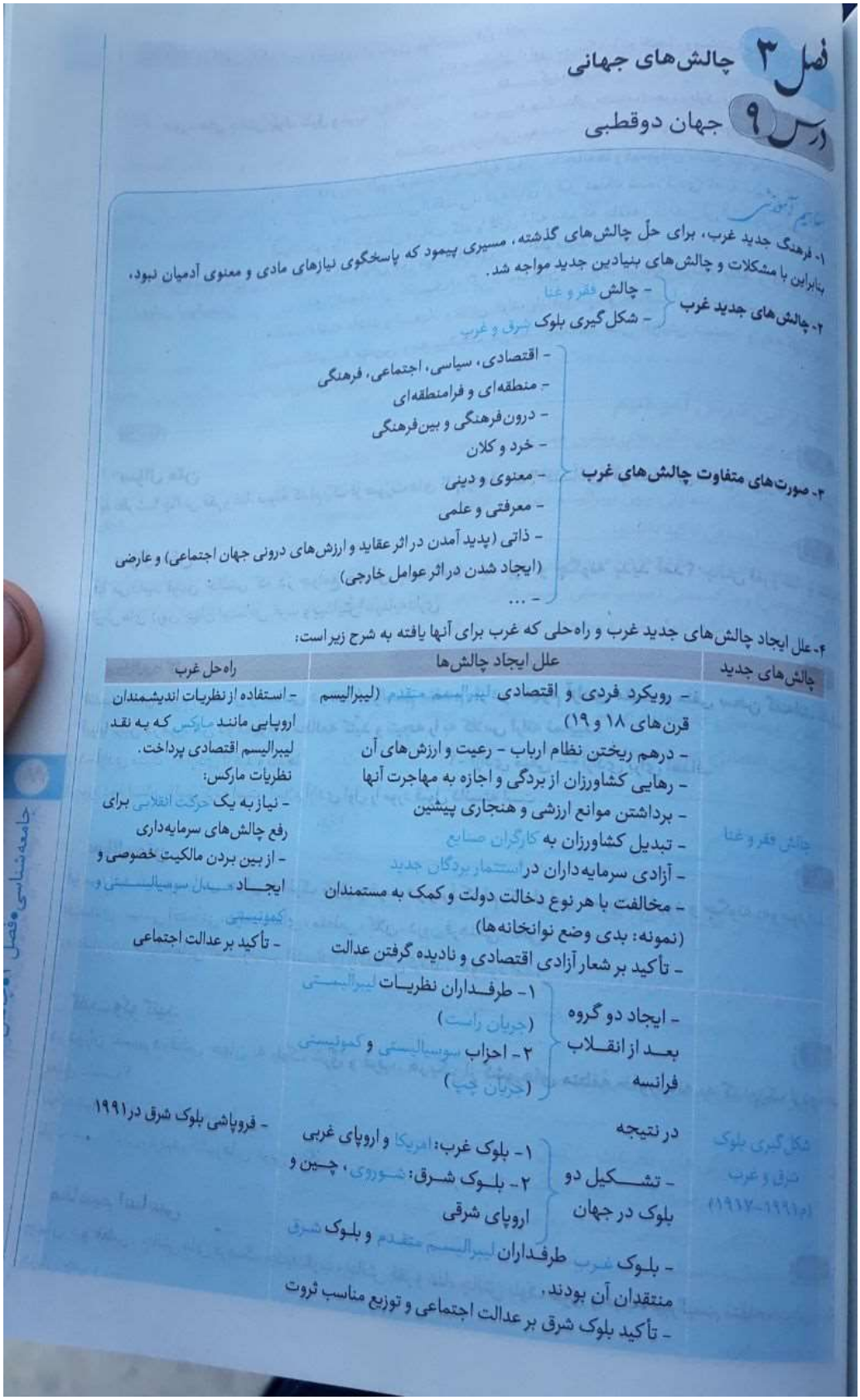

فصل ۳ چالش‌های جهانی

درس ۹ جهان دوقطبی

سایم آموزشی

۱- فرهنگ جدید غرب، برای حلّ چالش‌های گذشته، مسیری پیمود که پاسخگوی نیازهای مادی و معنوی آدمیان نبود، بنابراین با مشکلات و چالش‌های بنیادین جدید مواجه شد.

۲- چالش‌های جدید غرب
- چالش فقر و غنا
- شکل‌گیری بلوک شرق و غرب

۳- صورت‌های متفاوت چالش‌های غرب
- اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی
- منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای
- درون‌فرهنگی و بین‌فرهنگی
- خرد و کلان
- معنوی و دینی
- معرفتی و علمی
- ذاتی (پدید آمدن در اثر عقاید و ارزش‌های درونی جهان اجتماعی) و عارضی (ایجاد شدن در اثر عوامل خارجی)
- ...

۴- علل ایجاد چالش‌های جدید غرب و راه‌حلی که غرب برای آنها یافته به شرح زیر است:

چالش‌های جدید	علل ایجاد چالش‌ها	راه‌حل غرب
چالش فقر و غنا	- رویکرد فردی و اقتصادی لیبرالیسم متقدم (لیبرالیسم قرن‌های ۱۸ و ۱۹) - درهم ریختن نظام ارباب - رعیت و ارزش‌های آن - رهایی کشاورزان از بردگی و اجازه به مهاجرت آنها - برداشتن موانع ارزشی و هنجاری پیشین - تبدیل کشاورزان به کارگران صنایع - آزادی سرمایه‌داران در استثمار بردگان جدید - مخالفت با هر نوع دخالت دولت و کمک به مستمندان (نمونه: بدی وضع نوانخانه‌ها) - تأکید بر شعار آزادی اقتصادی و نادیده گرفتن عدالت	- استفاده از نظریات اندیشمندان اروپایی مانند مارکس که به نقد لیبرالیسم اقتصادی پرداخت. نظریات مارکس: - نیاز به یک حرکت انقلابی برای رفع چالش‌های سرمایه‌داری - از بین بردن مالکیت خصوصی و ایجاد عدل سوسیالیستی و کمونیستی - تأکید بر عدالت اجتماعی
شکل‌گیری بلوک شرق و غرب (م ۱۹۹۱-۱۹۱۷)	- ایجاد دو گروه بعد از انقلاب فرانسه ۱- طرفداران نظریات لیبرالیستی (جریان راست) ۲- احزاب سوسیالیستی و کمونیستی (جریان چپ) در نتیجه - تشکیل دو بلوک در جهان ۱- بلوک غرب: امریکا و اروپای غربی ۲- بلوک شرق: شوروی، چین و اروپای شرقی - بلوک غرب طرفداران لیبرالیسم متقدم و بلوک شرق منتقدان آن بودند. - تأکید بلوک شرق بر عدالت اجتماعی و توزیع مناسب ثروت	- فروپاشی بلوک شرق در ۱۹۹۱

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۵- امریکا در کانون بلوک غرب و شوروی در کانون بلوک شرق قرار داشت.

۶- صورت‌های چالش بلوک شرق و غرب:
- جهانی (نه منطقه‌ای): این دو بلوک با دو اقتصاد و سیاست جداگانه، جهان را به دو قطب اصلی تقسیم کرده بودند.
- درون‌فرهنگی (نه بین فرهنگ‌های مختلف): هر دو بلوک با وجود تمایز سیاسی، اقتصادی و جغرافیایی، به فرهنگ غرب با رویکرد سکولار مربوط بودند.

۷- نظر اندیشمندان اروپایی لیبرالیستی:
- دیکنز (در رمان الیور تویست): به سخره گرفتن نوانخانه‌ها و فیلسوفان مدافع آنها پرداخت.
- مالتوس (جمعیت‌شناس انگلیسی): در دنیای از قبل تملک شده، فردی که به دنیا می‌آید یا باید قدرت خود را از والدینش دریافت کند یا کاری ارائه دهد که جامعه، خواهان آن است وگرنه طبیعت او را حذف می‌کند. (نفی حق حیات افرادی که در فقر متولد شده‌اند.)
- ریکاردو (اقتصاددان کلاسیک): اگر حکومتگران بگذارند سرمایه، پرسود باشد و کالاها قیمت مناسب داشته باشند و استعداد و تلاش افراد، پاداش خود و حماقت آنان، مجازات طبیعی خود را ببینند، کشور به بهترین وجه پیشرفت می‌کند. (مخالف حتی افزایش دستمزد و رفاه کارگران و افزایش نسل آنها)

سؤال متن ۷۷

به نظر شما چالش فقر و غنا، نمونهٔ کدام‌یک از صورت‌های نام‌برده است؟ اقتصادی، فرامنطقه‌ای، کلان، درون‌فرهنگی، ذاتی

سؤال متن ۷۸

آیا می‌دانید اولین چالشی که در جوامع صنعتی پدید آمد، چه بود و چگونه پدید آمد؟ چالش فقر و غنا، با عقاید و ارزش‌های درون جهان اجتماعی غرب و پیدایش سرمایه‌داری

مطالعه کنید ۸۰

اندیشمندان علوم اجتماعی و سیاسی در نقد لیبرالیسم متقدم، از دو مفهوم آزادی مثبت و منفی سخن گفته‌اند. نظرات آیزایا برلین در مورد این دو مفهوم را مطالعه کنید و نتیجه را به کلاس ارائه نمایید.

۱- آزادی مثبت ← آزادی از قید و بندها
۲- آزادی منفی ← آزادی برای اهداف

مورد دوم انسان را اسیر کرده است. اسلام آزادی اول را مورد قبول دانسته است.

سؤال متن ۸۱

آیا می‌دانید تقسیم سیاسی جهان به بلوک شرق و غرب در زمرهٔ کدام‌یک از این صورت‌ها بود و چگونه به‌وجود آمد؟

اقتصادی، سیاسی اجتماعی، فرامنطقه‌ای، مقطعی، کلان، درون‌فرهنگی، ذاتی

به دلیل رشد اندیشه‌هایی که لیبرالیسم اقتصادی را نقد می‌کردند، به‌وجود آمد.

گفت‌وگو کنید ۸۳

در دوران تقسیم دوقطبی جهان به بلوک شرق و غرب، هر یک از کشورهای منطقهٔ خاورمیانه به کدام‌یک از دو قطب تعلق داشت؟

بلوک شرق: عراق، سوریه، مصر، لیبی.

بلوک غرب: ایران، ترکیه، کشورهای عربی دیگر.

مفاهیم اساسی ۸۴

جهان دو قطبی، چالش‌های فرهنگ جدید غرب، چالش فقر و غنا، چالش بلوک شرق و غرب، لیبرالیسم متقدم، جریان راست.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

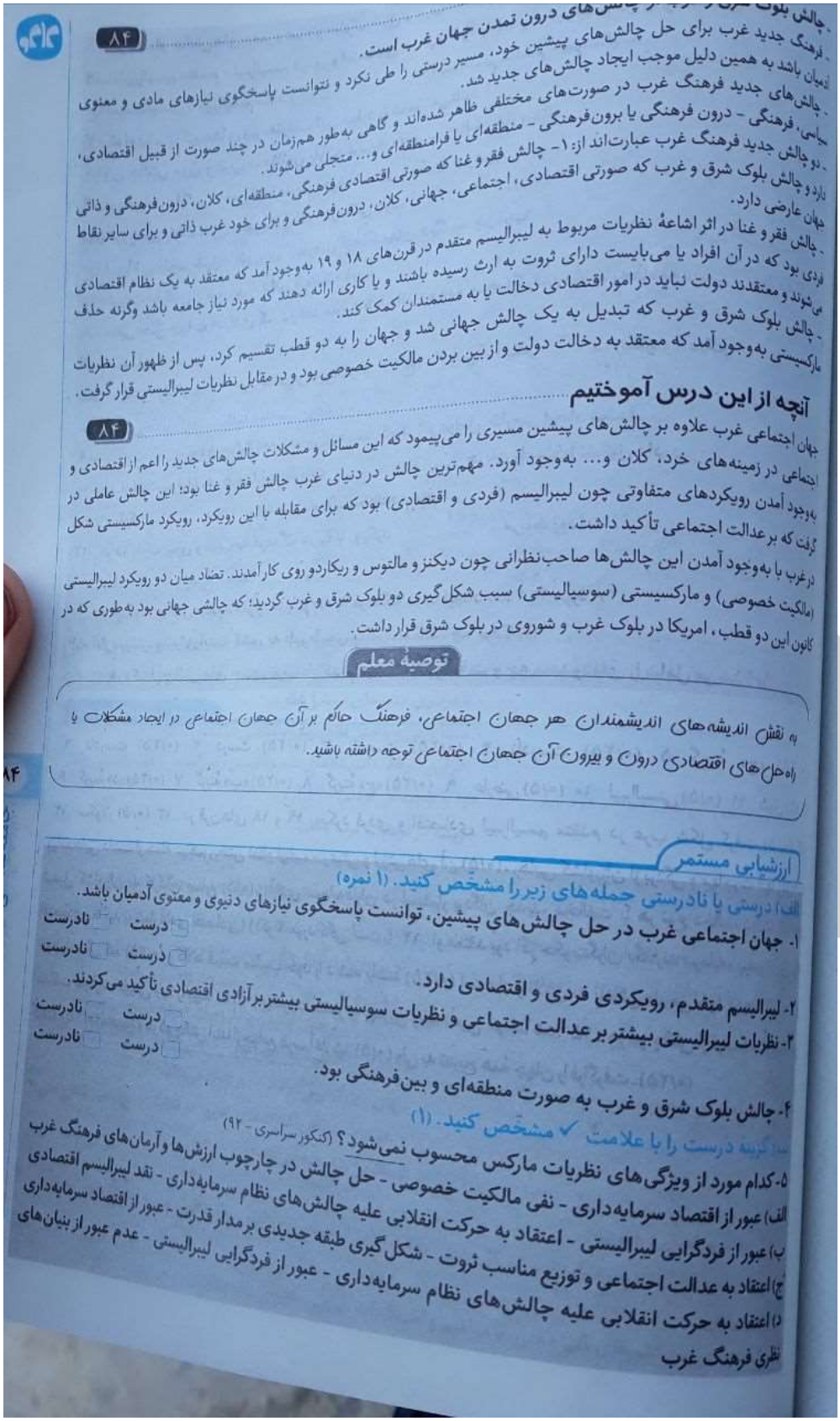

- چالش بلوک شرق و غرب که صورتی اقتصادی، اجتماعی، جهانی، کلان، درون‌فرهنگی و برای خود غرب ذاتی و برای سایر نقاط جهان عارضی دارد.
- چالش فقر و غنا در اثر اشاعهٔ نظریات مربوط به لیبرالیسم متقدم در قرن‌های ۱۸ و ۱۹ به‌وجود آمد که معتقد به یک نظام اقتصادی فردی بود که در آن افراد یا می‌بایست دارای ثروت به ارث رسیده باشند و یا کاری ارائه دهند که مورد نیاز جامعه باشد وگرنه حذف می‌شوند و معتقدند دولت نباید در امور اقتصادی دخالت یا به مستمندان کمک کند.
- چالش بلوک شرق و غرب که تبدیل به یک چالش جهانی شد و جهان را به دو قطب تقسیم کرد، پس از ظهور آن نظریات مارکسیستی به‌وجود آمد که معتقد به دخالت دولت و از بین بردن مالکیت خصوصی بود و در مقابل نظریات لیبرالیستی قرار گرفت.

آنچه از این درس آموختیم

۸۴

جهان اجتماعی غرب علاوه بر چالش‌های پیشین مسیری را می‌پیمود که این مسائل و مشکلات چالش‌های جدید را اعم از اقتصادی و اجتماعی در زمینه‌های خرد، کلان و... به‌وجود آورد. مهم‌ترین چالش در دنیای غرب چالش فقر و غنا بود؛ این چالش عاملی در به‌وجود آمدن رویکردهای متفاوتی چون لیبرالیسم (فردی و اقتصادی) بود که برای مقابله با این رویکرد، رویکرد مارکسیستی شکل گرفت که بر عدالت اجتماعی تأکید داشت.

درغرب با به‌وجود آمدن این چالش‌ها صاحب‌نظرانی چون دیکنز و مالتوس و ریکاردو روی کار آمدند. تضاد میان دو رویکرد لیبرالیستی (مالکیت خصوصی) و مارکسیستی (سوسیالیستی) سبب شکل‌گیری دو بلوک شرق و غرب گردید؛ که چالشی جهانی بود به‌طوری که در کانون این دو قطب، امریکا در بلوک غرب و شوروی در بلوک شرق قرار داشت.

توصیهٔ معلم

به نقش اندیشه‌های اندیشمندان هر جهان اجتماعی، فرهنگ حاکم بر آن جهان اجتماعی در ایجاد مشکلات یا راه‌حل‌های اقتصادی درون و بیرون آن جهان اجتماعی توجه داشته باشید.

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۱ نمره)

۱- جهان اجتماعی غرب در حل چالش‌های پیشین، توانست پاسخگوی نیازهای دنیوی و معنوی آدمیان باشد. ☐ درست ☐ نادرست

۲- لیبرالیسم متقدم، رویکردی فردی و اقتصادی دارد. ☐ درست ☐ نادرست

۳- نظریات لیبرالیستی بیشتر بر عدالت اجتماعی و نظریات سوسیالیستی بیشتر بر آزادی اقتصادی تأکید می‌کردند. ☐ درست ☐ نادرست

۴- چالش بلوک شرق و غرب به صورت منطقه‌ای و بین‌فرهنگی بود.

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۱)

۵- کدام مورد از ویژگی‌های نظریات مارکس محسوب نمی‌شود؟ (کنکور سراسری - ۹۲)

الف) عبور از اقتصاد سرمایه‌داری - نفی مالکیت خصوصی - حل چالش در چارچوب ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگ غرب

ب) عبور از فردگرایی لیبرالیستی - اعتقاد به حرکت انقلابی علیه چالش‌های نظام سرمایه‌داری - نقد لیبرالیسم اقتصادی

ج) اعتقاد به عدالت اجتماعی و توزیع مناسب ثروت - شکل‌گیری طبقه جدیدی بر مدار قدرت - عبور از اقتصاد سرمایه‌داری

د) اعتقاد به حرکت انقلابی علیه چالش‌های نظام سرمایه‌داری - عبور از فردگرایی لیبرالیستی - عدم عبور از بنیان‌های نظری فرهنگ غرب

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۶- هر یک از چالش‌های «فقر و غنا» و «بلوک شرق و غرب» به‌ترتیب براساس کدام اندیشه‌های غرب ایجاد شد؟
الف) لیبرالیسم متقدم - لیبرالیسم فردی و اقتصادی ب) سوسیالیستی - لیبرالیسم فردی و اقتصادی
ج) سوسیالیستی - لیبرالیسم متقدم د) لیبرالیسم متقدم - سوسیالیستی

۷- کدام‌یک از گزینه‌های زیر به‌ترتیب این موارد را شامل می‌شود؟
«پایان چالش شرق و غرب»، «کانون بلوک غرب»، «صورت چالش فقر و غنا»
الف) نظریات مارکس - امریکا - عارضی فرهنگ‌های دیگر به جز غرب
ب) فروپاشی بلوک شرق - امریکا - ذاتی فرهنگی غرب
ج) فروپاشی بلوک شرق - شوروی - عارضی فرهنگ‌های دیگر به جز غرب
د) نظریات مارکس - شوروی - ذاتی فرهنگ غرب

۸- «نفی حقّ حیات افرادی که در فقر متولد شده‌اند» و «به سخره گرفتن نوانخانه‌ها» به‌ترتیب مربوط به کدام اندیشمندان غرب بود؟
الف) دیکنز - ریکاردو ب) مالتوس - ریکاردو ج) مالتوس - دیکنز د) ریکاردو - دیکنز

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۲)

۹- ..... بودن چالش به معنای آن است که در اثر عوامل خارجی ایجاد شده است.

۱۰- بعد از انقلاب فرانسه، طرفداران نظریات ..... جریان راست را تشکیل دادند.

۱۱- ✪ بلوک ..... منتقدان لیبرالیسم متقدم بودند.

۱۲- هر دو بلوک شرق و غرب به فرهنگ غرب با رویکرد ..... مربوط بودند.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۳- ✪ چگونه چالش جدید فقر و غنا با توجه به فرهنگ غرب ایجاد شد؟ (۴ مورد) (۲)

۱۴- نظر «ریکاردو» برای اینکه کشور به طور طبیعی پیشرفت کند، چه بود؟ (۱)

۱۵- ✪ هر یک از چالش‌های جدید غرب، از کدام فرهنگ تأثیر گرفت و چه محدوده‌ای را شامل می‌شد؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ نادرست (۰/۲۵) ۲ درست (۰/۲۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ نادرست (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵)
۶ گزینهٔ «د» (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۸ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۹ عارضی (۰/۵) ۱۰ لیبرالیستی (۰/۵) ۱۱ شرق (۰/۵)
۱۲ سکولار (۰/۵) ۱۳ در قرن‌های ۱۸ و ۱۹ رویکرد فردی و اقتصادی لیبرالیسم متقدم در غرب شکل گرفت (۰/۵) که پیامدهایی داشت از جمله در هم ریختن نظام ارباب - رعیتی و ارزش‌های آن (۰/۵)، رهایی کشاورزان از بردگی و مهاجرت آنها (۰/۵)، تبدیل کشاورزان به کارگران صنایع (۰/۵). (آزادی سرمایه‌داران در استثمار بردگان جدید، مخالفت با هر نوع دخالت دولت در امور اقتصادی، تأکید بر شعار آزادی اقتصادی) (ذکر ۴ مورد کافی است.) ۱۴ او معتقد بود اگر حکومتگران بگذارند سرمایه، پرسودترین راه خود را دنبال کند (۰/۲۵) و کالاها قیمت مناسب خود را داشته باشند (۰/۲۵) استعداد و تلاش به پاداش طبیعی خود برسد (۰/۲۵) و حماقت مجازات طبیعی خود را ببیند (۰/۲۵) پیشرفت کشور به بهترین وجه تأمین خواهد شد. ۱۵ هر دو چالش از فرهنگ غرب تأثیر گرفته (۰/۲۵) محدوده هر دو چالش ابتدا از جوامع غرب آغاز شد (۰/۵) ولی به تدریج همهٔ جهان را فراگرفت. (۰/۲۵)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

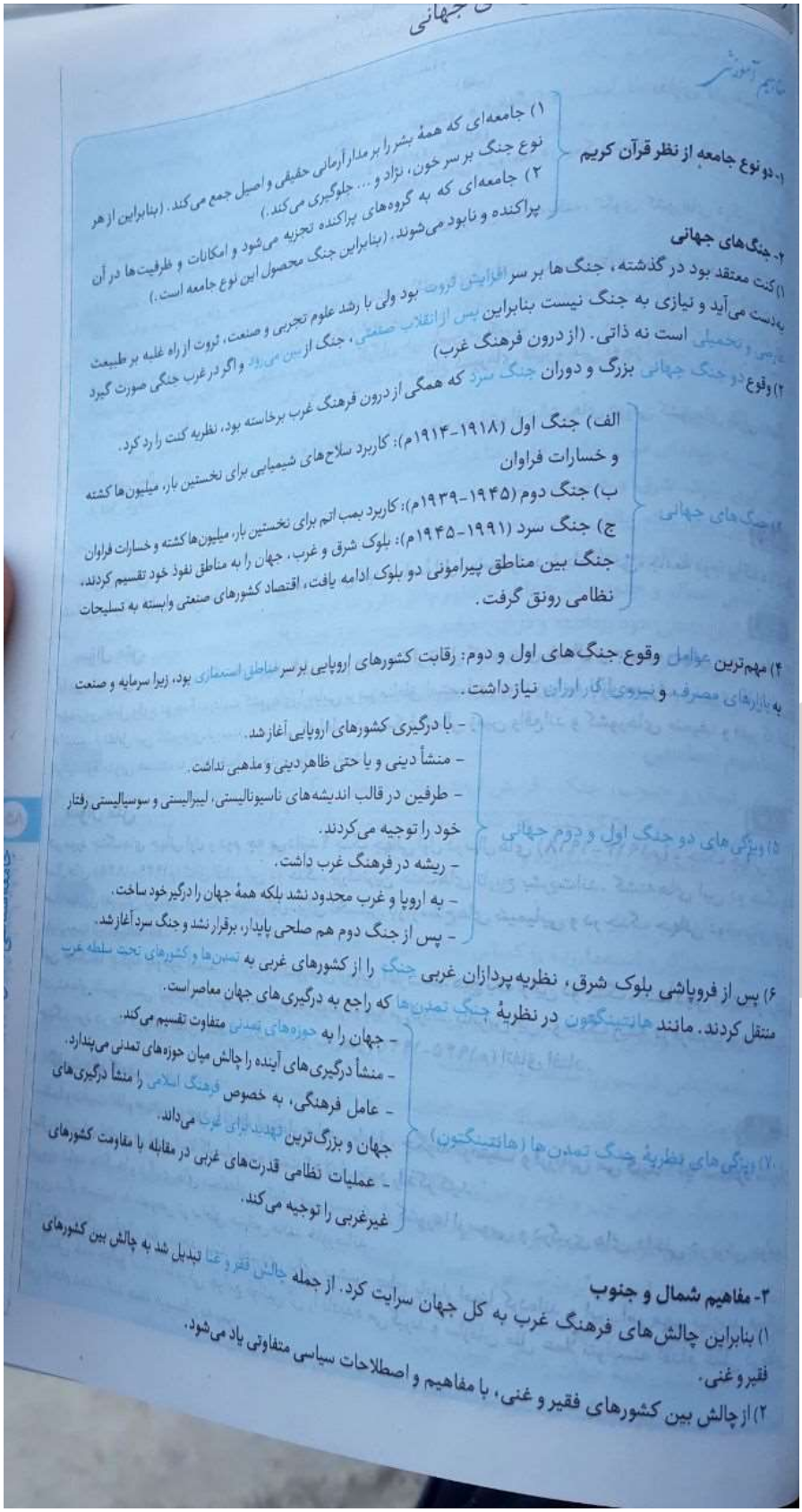

۱- دو نوع جامعه از نظر قرآن کریم

۱) جامعه‌ای که همهٔ بشر را بر مدار آرمانی حقیقی و اصیل جمع می‌کند. (بنابراین از هر نوع جنگ بر سر خون، نژاد و ... جلوگیری می‌کند.)

۲) جامعه‌ای که به گروه‌های پراکنده تجزیه می‌شود و امکانات و ظرفیت‌ها در آن پراکنده و نابود می‌شوند. (بنابراین جنگ محصول این نوع جامعه است.)

۲- جنگ‌های جهانی

۱) کنت معتقد بود در گذشته، جنگ‌ها بر سر افزایش ثروت بود ولی با رشد علوم تجربی و صنعت، ثروت از راه غلبه بر طبیعت به‌دست می‌آید و نیازی به جنگ نیست بنابراین پس از انقلاب صنعتی، جنگ از بین می‌رود و اگر در غرب جنگی صورت گیرد تجربی و تخیلی است نه ذاتی. (از درون فرهنگ غرب)

۲) وقوع دو جنگ جهانی بزرگ و دوران جنگ سرد که همگی از درون فرهنگ غرب برخاسته بود، نظریه کنت را رد کرد.

الف) جنگ اول (۱۹۱۸-۱۹۱۴م): کاربرد سلاح‌های شیمیایی برای نخستین بار، میلیون‌ها کشته و خسارات فراوان

ب) جنگ دوم (۱۹۴۵-۱۹۳۹م): کاربرد بمب اتم برای نخستین بار، میلیون‌ها کشته و خسارات فراوان

ج) جنگ سرد (۱۹۹۱-۱۹۴۵م): بلوک شرق و غرب، جهان را به مناطق نفوذ خود تقسیم کردند. جنگ بین مناطق پیرامونی دو بلوک ادامه یافت، اقتصاد کشورهای صنعتی وابسته به تسلیحات نظامی رونق گرفت.

۳) ویژگی‌های دو جنگ اول و دوم جهانی

۴) مهم‌ترین عوامل وقوع جنگ‌های اول و دوم: رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری بود، زیرا سرمایه و صنعت به بازارهای مصرف و نیروی کار ارزان نیاز داشت.

- با درگیری کشورهای اروپایی آغاز شد.
- منشأ دینی و یا حتی ظاهر دینی و مذهبی نداشت.
- طرفین در قالب اندیشه‌های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی رفتار خود را توجیه می‌کردند.
- ریشه در فرهنگ غرب داشت.
- به اروپا و غرب محدود نشد بلکه همهٔ جهان را درگیر خود ساخت.
- پس از جنگ دوم هم صلحی پایدار، برقرار نشد و جنگ سرد آغاز شد.

۶) پس از فروپاشی بلوک شرق، نظریه‌پردازان غربی جنگ را از کشورهای غربی به تمدن‌ها و کشورهای تحت سلطه غرب منتقل کردند. مانند هانتینگتون در نظریهٔ جنگ تمدن‌ها که راجع به درگیری‌های جهان معاصر است.

۷) ویژگی‌های نظریهٔ جنگ تمدن‌ها (هانتینگتون)

- جهان را به حوزه‌های تمدنی متفاوت تقسیم می‌کند.
- منشأ درگیری‌های آینده را چالش میان حوزه‌های تمدنی می‌پندارد.
- عامل فرهنگی، به خصوص فرهنگ اسلامی را منشأ درگیری‌های جهان و بزرگ‌ترین تهدید برای غرب می‌داند.
- عملیات نظامی قدرت‌های غربی در مقابله با مقاومت کشورهای غیرغربی را توجیه می‌کند.

۳- مفاهیم شمال و جنوب

۱) بنابراین چالش‌های فرهنگ غرب به کل جهان سرایت کرد. از جمله چالش فقر و غنا تبدیل شد به چالش بین کشورهای فقیر و غنی.

۲) از چالش بین کشورهای فقیر و غنی، با مفاهیم و اصطلاحات سیاسی متفاوتی یاد می‌شود.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۳) مفاهیم مربوط به چالش کشورهای فقیر و غنی
- تقابل شمال (کشورهای صنعتی و ثروتمند) و جنوب (کشورهای فقیر)
- جهان اول (سرمایه‌داری غرب) و دوم (کانون بلوک شرق) و سوم (خارج از دو بلوک ولی تحت نفوذ آنها)
- توسعه‌یافته (صنعتی و ثروتمند) و توسعه‌نیافته یا در حال توسعه (عقب‌مانده)
- مرکز (ثروتمند و صنعتی) و پیرامون (فقیر)
- استعمارگر (دارای قدرت اقتصادی و فرهنگی) و استعمارزده (دارای فقر اقتصادی و خودباختگی فرهنگی و الگوپذیری مقلدانه)

۴) اصطلاح شمال و جنوب به این دلیل است که اغلب کشورهای صنعتی و ثروتمند در نیمکرهٔ شمالی زمین قرار دارند و اغلب کشورهای فقیر در نیمکرهٔ جنوبی مستقرند.

۵) اصطلاح توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته به این نکته اشاره دارد که کشورهای توسعه‌یافته، الگوی کشورهای دیگرند و سایر کشورها باید مسیر کشورهای توسعه‌یافته را ادامه دهند.

۶) اصطلاح مرکز و پیرامون را کسانی به کار می‌برند که معتقدند کشورهای پیرامونی به سبب نوع عملکرد کشورهای مرکزی، در موقعیت ضعف و فقر قرار می‌گیرند. بنابراین جوامع غربی با سرمایه‌گذاری‌های مشترک و معاهدات بین‌المللی، ثروت را از کشورهای پیرامون به مرکز منتقل و رفاه عمومی را برای کارگران خود تأمین می‌کنند.

۷) اصطلاح استعمارگر و استعمارزده را کسانی به کار می‌برند که در نزاع کشورهای فقیر و غنی به‌جز ابعاد اقتصادی، به ابعاد فرهنگی هم توجه دارند.

۸) تقابل شمال و جنوب تقابلی جهانی است و در صورتی که فعال شود، بسیاری از چالش‌های درونی کشورهای غربی، دیگر بار فعّال خواهند شد.

سؤال متن ۸۵

شما برای هریک از این دو نوع جامعه، چه نامی انتخاب می‌کنید؟ جامعهٔ اول: جامعهٔ واحد یا جامعهٔ حق، جامعهٔ دوم: پراکنده یا باطل

سؤال متن ۸۵

آیا می‌دانید علل و پیامدهای جنگ‌های جهانی اول و دوم چه بود؟ از تقابل کشورهای شمال و جنوب جهان چه می‌دانید؟

مهم‌ترین عامل وقوع دو جنگ، رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری بود؛ زیرا به بازار مصرف و نیروی کار ارزان نیاز داشتند. از تقابل بین کشورهای ثروتمند و صنعتی که اغلب در نیمکرهٔ شمالی زمین واقع‌اند و کشورهای ضعیف و فقیر که اغلب در نیمکرهٔ جنوبی هستند، به تقابل شمال و جنوب یاد می‌شود.

سؤال متن ۸۶

در مورد جنگ‌های جهانی اول و دوم چه می‌دانید؟ جنگ جهانی اول در سال‌های (۱۹۱۸-۱۹۱۴م) و جنگ جهانی دوم در سال‌های (۱۹۴۵-۱۹۳۹م) اتفاق افتاد. این دو جنگ، بزرگ‌ترین جنگ‌های تاریخ بشریت‌اند. کشته‌های این دو جنگ را تا صد میلیون نفر بیان کرده‌اند. در جنگ جهانی اول، برای نخستین بار از سلاح‌های شیمیایی و در جنگ جهانی دوم، برای اولین بار از بمب اتم استفاده شد.

این جنگ‌ها چگونه به‌وجود آمدند؟ با درگیری کشورهای اروپایی آغاز شدند. هیچ یک از این دو جنگ، منشأ دینی نداشته و در قالب اندیشه‌های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی، رفتار خود را توجیه می‌کردند. بنابراین این دو جنگ ریشه در فرهنگ غرب داشت.

جنگ سرد در چه دوره‌ای اتفاق افتاد؟ جنگ سرد در سال‌های (۱۹۹۱-۱۹۴۵م) اتفاق افتاد.

گفت‌وگو کنید

- **شما وضعیت نظام جهانی موجود را از نظر استقرار صلحی پایدار، چگونه توصیف و ارزیابی می‌کنید؟ آیا عملکرد سازمان ملل و شورای امنیت در این راستا کارساز بوده است؟ دلایل خود را ذکر کنید.** ۸۹

امروزه شاهد جنگ‌ها و درگیری‌های منطقه‌ای و تنش بین بسیاری از کشورها از سویی و درگیری‌های داخلی در برخی جوامع از سوی دیگر هستیم؛ به خصوص در مناطق حساس مانند خاورمیانه.

با اینکه اعضای سازمان ملل متحد، سند راهبردی برای پیشبرد صلح پایدار امضا کرده‌اند و این امر مهم نیازمند همکاری بین‌المللی همه جوامع است، اما برخی جوامع قوانین آن را نادیده می‌گیرند و سازمان ملل عملاً نتوانسته اقدام عملی در مقابل آنان انجام دهد؛ مانند حملهٔ عربستان به یمن.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

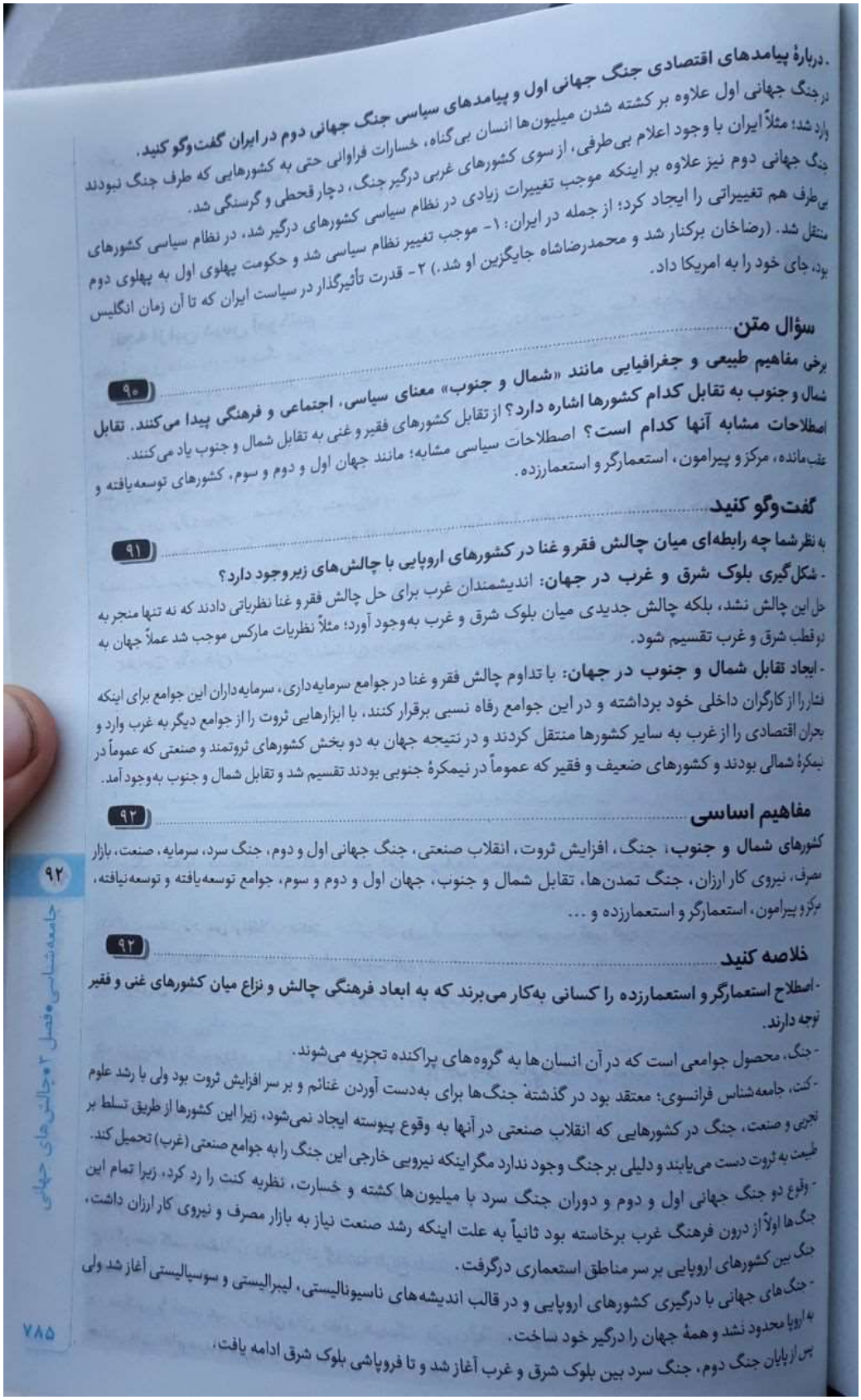

. دربارهٔ پیامدهای اقتصادی جنگ جهانی اول و پیامدهای سیاسی جنگ جهانی دوم در ایران گفت‌وگو کنید.

در جنگ جهانی اول علاوه بر کشته شدن میلیون‌ها انسان بی‌گناه، خسارات فراوانی حتی به کشورهایی که طرف جنگ نبودند وارد شد؛ مثلاً ایران با وجود اعلام بی‌طرفی، از سوی کشورهای غربی درگیر جنگ، دچار قحطی و گرسنگی شد.
جنگ جهانی دوم نیز علاوه بر اینکه موجب تغییرات زیادی در نظام سیاسی کشورهای درگیر شد، در نظام سیاسی کشورهای بی‌طرف هم تغییراتی را ایجاد کرد؛ از جمله در ایران: ۱- موجب تغییر نظام سیاسی شد و حکومت پهلوی اول به پهلوی دوم منتقل شد. (رضاخان برکنار شد و محمدرضاشاه جایگزین او شد.) ۲- قدرت تأثیرگذار در سیاست ایران که تا آن زمان انگلیس بود، جای خود را به امریکا داد.

سؤال متن

برخی مفاهیم طبیعی و جغرافیایی مانند «شمال و جنوب» معنای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی پیدا می‌کنند. تقابل شمال و جنوب به تقابل کدام کشورها اشاره دارد؟ از تقابل کشورهای فقیر و غنی به تقابل شمال و جنوب یاد می‌کنند. ۹۰

اصطلاحات مشابه آنها کدام است؟ اصطلاحات سیاسی مشابه؛ مانند جهان اول و دوم و سوم، کشورهای توسعه‌یافته و عقب‌مانده، مرکز و پیرامون، استعمارگر و استعمارزده.

گفت‌وگو کنید

به نظر شما چه رابطه‌ای میان چالش فقر و غنا در کشورهای اروپایی با چالش‌های زیر وجود دارد؟ ۹۱

- شکل‌گیری بلوک شرق و غرب در جهان: اندیشمندان غرب برای حل چالش فقر و غنا نظریاتی دادند که نه تنها منجر به حل این چالش نشد، بلکه چالش جدیدی میان بلوک شرق و غرب به‌وجود آورد؛ مثلاً نظریات مارکس موجب شد عملاً جهان به دو قطب شرق و غرب تقسیم شود.

- ایجاد تقابل شمال و جنوب در جهان: با تداوم چالش فقر و غنا در جوامع سرمایه‌داری، سرمایه‌داران این جوامع برای اینکه فشار را از کارگران داخلی خود برداشته و در این جوامع رفاه نسبی برقرار کنند، با ابزارهایی ثروت را از جوامع دیگر به غرب وارد و بحران اقتصادی را از غرب به سایر کشورها منتقل کردند و در نتیجه جهان به دو بخش کشورهای ثروتمند و صنعتی که عموماً در نیمکرهٔ شمالی بودند و کشورهای ضعیف و فقیر که عموماً در نیمکرهٔ جنوبی بودند تقسیم شد و تقابل شمال و جنوب به‌وجود آمد.

مفاهیم اساسی

کشورهای شمال و جنوب، جنگ، افزایش ثروت، انقلاب صنعتی، جنگ جهانی اول و دوم، جنگ سرد، سرمایه، صنعت، بازار مصرف، نیروی کار ارزان، جنگ تمدن‌ها، تقابل شمال و جنوب، جهان اول و دوم و سوم، جوامع توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته، مرکز و پیرامون، استعمارگر و استعمارزده و ... ۹۲

خلاصه کنید

- اصطلاح استعمارگر و استعمارزده را کسانی به‌کار می‌برند که به ابعاد فرهنگی چالش و نزاع میان کشورهای غنی و فقیر توجه دارند. ۹۲

- جنگ، محصول جوامعی است که در آن انسان‌ها به گروه‌های پراکنده تجزیه می‌شوند.
- کنت، جامعه‌شناس فرانسوی؛ معتقد بود در گذشتهٔ جنگ‌ها برای به‌دست آوردن غنائم و بر سر افزایش ثروت بود ولی با رشد علوم تجربی و صنعت، جنگ در کشورهایی که انقلاب صنعتی در آنها به وقوع پیوسته ایجاد نمی‌شود، زیرا این کشورها از طریق تسلط بر طبیعت به ثروت دست می‌یابند و دلیلی بر جنگ وجود ندارد مگر اینکه نیرویی خارجی این جنگ را به جوامع صنعتی (غرب) تحمیل کند.
- وقوع دو جنگ جهانی اول و دوم و دوران جنگ سرد با میلیون‌ها کشته و خسارت، نظریه کنت را رد کرد، زیرا تمام این جنگ‌ها اولاً از درون فرهنگ غرب برخاسته بود ثانیاً به علت اینکه رشد صنعت نیاز به بازار مصرف و نیروی کار ارزان داشت، جنگ بین کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری درگرفت.
- جنگ‌های جهانی با درگیری کشورهای اروپایی و در قالب اندیشه‌های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی آغاز شد ولی به اروپا محدود نشد و همهٔ جهان را درگیر خود ساخت.
- پس از پایان جنگ دوم، جنگ سرد بین بلوک شرق و غرب آغاز شد و تا فروپاشی بلوک شرق ادامه یافت.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

کشورهای تحت سلطهٔ غرب منتقل کردند و فرهنگ آنان را تهدیدی برای غرب دانستند.
- به تدریج چالش فقر و غنا در غرب به نقاط دیگر جهان منتقل و تبدیل به چالش بین کشورهای ضعیف و غنی شد.
- از چالش بین کشورهای فقیر و قدرتمند با اسامی مختلفی یاد می‌شود؛ از جمله تقابل شمال جنوب، جهان اول و دوم و سوم، مرکز و پیرامون، استعمارگر و استعمارزده.

آنچه از این درس آموختیم

جامعهٔ بشری شاهد وقوع دو جنگ بزرگ جهانی در نیمهٔ اول قرن بیستم بوده است که در جنگ جهانی اول برای نخستین بار سلاح‌های شیمیایی و در جنگ جهانی دوم، برای اولین بار از بمب اتم استفاده شد. شواهد نشان می‌دهد که مهم‌ترین عامل وقوع این جنگ‌ها، رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری بود. این دو جنگ با اینکه ریشه در فرهنگ غرب داشت نه تنها کشورهای اروپایی و غربی بلکه همهٔ جهان را درگیر خود ساخت.

بعد از این دو جنگ، مفاهیم شمال و جنوب به‌کار برده شد که بیانگر تقابل کشورهای فقیر و غنی است و شامل اصطلاحات سیاسی چون مرکز و پیرامون، استعمارگر و استعمارزده و... می‌باشد.

علاوه بر این دو جنگ، از جنگ سرد باید یاد شود که براساس آن، بلوک شرق و غرب هر یک بخشی از جهان را زیر نفوذ خود قرار دادند. جنگ سرد میان این دو بلوک، به اقتصاد کشورهای صنعتی که وابسته به تسلیحات نظامی بود رونق بخشید.

توصیهٔ معلم

بهتر است اولاً به نقش اندیشه‌های اندیشمندان در ایجاد تحولات جهانی توجه داشته باشید مثلاً ایجاد یا حل بحران‌ها و دوماً توجه داشته باشید با وجود اینکه اغلب بحران‌ها از غرب آغاز شده، از نقش جوامع غیرغربی در پذیرش این بحران‌ها نباید چشم‌پوشی شود.

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۱ نمره)

۱- جنگ محصول جامعه‌ای است که همهٔ بشر را براساس آرمانی حقیقی و اصیل جمع می‌کند.

۲- کنت معتقد بود پس از انقلاب صنعتی جنگی از درون فرهنگ غرب صورت نمی‌گیرد. درست نادرست

۳- چالش‌های فرهنگ غرب به کل جهان سرایت کرده است. درست نادرست

۴- در دوران جنگ سرد، جنگ بین مناطق پیرامونی دو بلوک ادامه یافت. درست نادرست

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۱)

۵- در ارتباط با نظریه‌پردازی دربارهٔ چالش فقر و غنا و چالش‌های نظام اجتماعی غرب، کدام مورد نادرست است؟ (کنکور سراسری - ۹۳)

الف) هانتینگتون با ارائهٔ نظریهٔ جنگ تمدن‌ها، عملیات نظامی قدرت‌های غربی در قبال مقاومت‌های کشورهای غیرغربی را توجیه می‌کرد.

ب) نظام اجتماعی مورد نظر مارکس از فردگرایی لیبرالیستی و اقتصاد سرمایه‌داری عبور می‌کرد و رویکرد نظری وی رویکردی سکولار بود.

ج) اگوست کنت معتقد بود فاتحان در گذشتهٔ تاریخ با غنایم جنگی بر ثروت خود می‌افزودند ولی با رشد علم تجربی و صنعت، ثروت از طریق غلبه بر طبیعت به‌دست می‌آید.

د) مارکس با قصد عبور از بنیان‌های نظری فرهنگ غرب، به نقد لیبرالیسم اقتصادی پرداخت و برای مقابله با چالش‌های نظام سرمایه‌داری، راه‌حل انقلابی پیشنهاد کرد.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

ز- به ترتیب «مارکس و مالتوس» و «کنت و هانتینگتون» در چه زمینه‌ای با یکدیگر اختلاف نظر داشتند و از دیدگاه «ارسطو» حاکمیت اکثریت در صورتی که برمدار خواسته‌های آنها باشد، چه نامیده می‌شود؟ (کنکور سراسری - ۹۶)

الف) فقر و غنا - جنگ تمدن‌ها - لیبرال دموکراسی

ب) دیدگاه سیاسی - تعیین موضوع جامعه‌شناسی - جمهوری

ج) دیدگاه اقتصادی - وقوع جنگ در جوامع غربی - دموکراسی

د) توزیع ثروت - تحمیلی بودن جنگ در جوامع غربی - لیبرالیسم

۷- دو جنگ اول و دوم از چه فرهنگی برخاسته و در قالب چه اندیشه‌هایی خود را توجیه می‌کرد؟

الف) غرب - ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی

ب) معنوی - ناسیونالیستی و اساطیری و سوسیالیستی

ج) سکولار - معنوی و اساطیری

د) غرب - اساطیری و معنوی و سوسیالیستی

۸- در کدام دو اصطلاح به‌ترتیب «کشورهای پیشرفته باید الگوی سایر کشورها باشند» و رو به ابعاد اقتصادی و فرهنگی باید توجه شود؟

الف) توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته - مرکز و پیرامون

ب) مرکز و پیرامون - شمال و جنوب

ج) شمال و جنوب - استعمارگر و استعمارزده

د) توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته - استعمارگر و استعمارزده

ح- جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید. (۲)

۹- در دوران ..... ، بلوک شرق و غرب جهان را به مناطق زیر نفوذ خود تقسیم کردند.

۱۰- پس از فروپاشی بلوک شرق، نظریه‌پردازان غربی جنگ را به کشورهای ..... ، منتقل کردند.

۱۱- نظریهٔ «جنگ تمدن‌ها» توسط ..... ، راجع به درگیری‌های جهان معاصر است.

۱۲- منظور از شمال در تقابل شمال - جنوب، کشورهای ..... است.

ط- به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۳- مهم‌ترین عوامل وقوع جنگ‌های اول و دوم جهانی چیست؟ توضیح دهید. (۱)

۱۴- سه ویژگی وقوع جنگ‌های جهانی اول و دوم را بنویسید. (۱/۵)

۱۵- هانتینگتون بزرگ‌ترین تهدید برای غرب را چه می‌دانست؟ (۰/۵)

۱۶- اصطلاح مرکز و پیرامون را چه کسانی برای کشورهای فقیر و غنی به‌کار بردند؟ توضیح دهید. (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ نادرست (۰/۲۵) ۲ درست (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ درست (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «د» (۰/۲۵) ۶ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «الف» (۰/۲۵) ۸ گزینهٔ «د» (۰/۲۵) ۹ جنگ سرد (۰/۵) ۱۰ تحت سلطهٔ غرب (۰/۵) ۱۱ هانتینگتون (۰/۵) ۱۲ صنعتی و ثروتمند (۰/۵) ۱۳ رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری (۰/۵) زیرا سرمایه و صنعت به بازارهای مصرف و نیروی کار ارزان (۰/۵) نیاز داشت. ۱۴ با درگیری کشورهای اروپایی آغاز شد (۰/۵)، منشأ دینی نداشت (۰/۵)، طرفین در قالب اندیشه‌های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی رفتار خود را توجیه می‌کردند. (۰/۵)، ریشه در فرهنگ غرب داشت، همهٔ جهان را در بر گرفت (ذکر ۳ مورد کافی است.) ۱۵ عامل فرهنگی (۰/۲۵) به‌خصوص فرهنگ اسلامی (۰/۲۵) ۱۶ کسانی که معتقدند کشورهای پیرامونی به سبب نوع عملکرد کشورهای مرکزی، در موقعیت ضعف و فقر قرار دارند. (۰/۲۵) بنابراین جوامع غربی با سرمایه‌گذاری‌های مشترک (۰/۲۵) و معاهدات بین‌المللی (۰/۲۵)، ثروت را از کشورهای پیرامون به مرکز منتقل و رفاه عمومی را برای کارگران خود تأمین می‌کنند. (۰/۲۵)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

درس ۱۱ بحران‌های اقتصادی و زیست‌محیطی

مفاهیم آموزشی

۱- مفهوم بحران

۱) هر مجموعهٔ منظمی را که از اجزای به هم پیوسته تشکیل یافته و اجزاء برای رسیدن به هدف مشترک با یکدیگر در ارتباط‌اند «نظام» می‌گویند.

۲) هر نظام در حالت طبیعی، تعادل دارد ولی برخی تغییرات درونی یا بیرونی می‌تواند تعادل آن را به هم بزند. اگر نظام نتواند این تغییرات را مهار کند دچار بحران می‌شود.

۳) مهم‌ترین بحران‌های نظام جهانی:
- بحران اقتصادی
- بحران زیست‌محیطی
- بحران معرفتی علمی

۲- بحران‌های اقتصادی

۱) ویژگی‌های بحران اقتصادی:
- قدرت خرید مصرف‌کنندگان به شدت کاهش می‌یابد.
- تولیدکنندگان بازار فروش خود را از دست می‌دهند.
- کارخانه‌ها تعطیل و کارگران بیکار می‌شوند.

۲) مهم‌ترین بحران‌های اقتصادی سرمایه‌داری غرب:
الف) بحران ۱۸۲۰ م انگلستان
ب) بحران‌های فواصل دو جنگ جهانی ۱۹۳۳-۱۹۲۹ م در این بحران، ۴۰ میلیون کارگر بیکار و هزاران مؤسسه ورشکست شدند.
ج) بحران اخیر اروپا و امریکا که از ۲۰۰۸ م آغاز شد.

۳) شباهت بحران اقتصادی و چالش فقر و غنا: هر دو هویتی اقتصادی دارند.

۴) تفاوت بحران اقتصادی و چالش فقر و غنا:

چالش فقر و غنا	بحران اقتصادی
- چالشی مستمر در سرمایه‌داری غرب است.	- دوره‌ای و مقطعی است.
- آسیب‌ها متوجه قشر فقیر و ضعیف جامعه است.	- آسیب‌ها تمام جامعه را در بر می‌گیرد.

۵) پیوند بحران اقتصادی با چالش فقر و غنا: در بحران اقتصادی سرمایه‌داران با ابزارهای خود فشارها و آسیب‌ها را به اقشار ضعیف و تولیدکنندگان خرد منتقل می‌کنند؛ بنابراین بحران اقتصادی بر دامنهٔ فقر و غنا می‌افزاید.

۶) انتقال بحران به اقشار ضعیف ← تحریک آنان ← مقاومت قشر ضعیف ← افزایش دامنهٔ بحران ← گاهی فروپاشی حکومت‌ها

۷) بحران‌های اقتصادی ابتدا از عوامل داخلی کشورهای غرب اثر گرفت ولی با شکل‌گیری اقتصاد جهانی، به سرعت پیامدهای جهانی خود را آشکار ساخت.

۳- بحران‌های زیست‌محیطی

۱) امروزه بحران زیست‌محیطی همهٔ محیط طبیعی زندگی انسان را فراگرفته است.

۲) اولین مراکزی که با محیط آلوده مواجه شدند، شهرهای صنعتی بودند اما با گسترش زندگی مدرن، آلودگی در جهان گسترش یافت.

۳) انسان مدرن با انقلاب صنعتی، بر طبیعت تسلط یافت ولی متقابلاً طبیعت هم مشکلات خود را نشان داد؛ در نتیجه در رابطهٔ انسان و طبیعت، اختلال ایجاد شد.

۴) مقایسه نگاه به طبیعت در فرهنگ‌های مختلف:

فرهنگ مدرن	فرهنگ توحیدی	فرهنگ اساطیری
- طبیعت ماده خام و بی‌جان است. - انسان اجازهٔ هرگونه تصرفی در طبیعت دارد. - تصور می‌شود انسان با تصرف طبیعت می‌تواند تمام مشکلات تاریخی خود را حل کند. - به دلیل نگاه دنیوی خود (نگاه معنوی را کودکانه می‌داند.) تصرف در طبیعت تنها با روش‌های تجربی ایجاد می‌شود.	- طبیعت و هرچه در آن است، آیات و نشانه‌های خداوند است. - همهٔ موجودات طبیعی تسبیح‌گوی خداوندانند و به سوی او بازمی‌گردند.	- طبیعت ماده خام نیست بلکه از ابعاد ماورائی برخوردار است.

۵) برخلاف تصور فرهنگ مدرن، گسترش تکنولوژی با وجود توانمند کردن بشر، زیان‌های جبران‌ناپذیری به طبیعت وارد کرد.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۶) بحران زیست‌محیطی، ابتدا در حوزهٔ رابطهٔ انسان با طبیعت قرار داشت، ولی به‌تدریج به روابط انسان‌ها و جوامع با یکدیگر رسید و آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی فراوانی ایجاد کرد.

۷) برای چاره‌اندیشی این آسیب‌ها، کنفرانس‌های بین‌المللی متعدد و اعتراضات مردمی زیادی شکل گرفته است.

۸) جنبش‌ها و اعتراضات مردمی:
- الف) برخی بحران محیط زیست را ناشی از فرهنگ مدرن غرب و ریشه‌های معرفتی آن می‌دانند.
- ب) برخی بازگشت به رویکردهای معنوی به طبیعت را راه گریز از بحران می‌دانند.

سؤال متن ۹۳

آیا فرهنگ‌ها و جوامع مختلف در ایجاد بحران زیست‌محیطی سهم یکسانی دارند؟ خیر، جوامع صنعتی غرب در ایجاد بحران‌های زیست‌محیطی نقش بیشتری دارند. زیرا با انقلاب صنعتی بر طبیعت تسلط یافته و در رابطهٔ انسان و طبیعت، اختلال ایجاد کردند، ولی حل آن نیازمند همکاری همهٔ جوامع است.

سؤال متن ۹۴

بحران اقتصادی، آسیبی است که نظام اقتصادی را دچار اختلال می‌کند. آیا می‌دانید بحران اقتصادی چه مسائلی به دنبال می‌آورد؟ در بحران اقتصادی، قدرت خرید مصرف‌کنندگان به شدت کاهش می‌یابد. تولیدکنندگان، بازار فروش خود را از دست می‌دهند، در نتیجه کارخانه‌ها تعطیل می‌شوند و کارگران بیکار می‌گردند. این نوع بحران با اختلال در عرضه و تقاضا و از بین رفتن بازار مصرف همراه است.

تحقیق کنید ۹۵

دربارهٔ جنبش وال استریت و ارتباط آن با بحران اقتصادی ۲۰۰۸ میلادی تحقیق کنید. وال استریت نام خیابانی در نیویورک، پایتخت اقتصادی جهان و امریکاست. تعداد زیادی از مردم امریکا در اعتراض به اینکه اغلب ثروت امریکا در دست عده‌ای از سرمایه‌داران محصور است، به خیابان‌ها ریختند. بحران اقتصادی ۲۰۰۸، جنبش اعتراضی وال استریت را تشدید کرد. برای مطالعهٔ بیشتر به (وبلاگ گروه علوم اجتماعی بم مراجعه کنید.)

گفت‌وگو کنید ۹۸

شما چه راهکارهایی برای مهار بحران‌های زیست‌محیطی در سطوح مختلف فردی، محلّی، ملّی، منطقه‌ای و جهانی پیشنهاد می‌کنید؟

برای انجام این فعالیت، متن سیاست‌های کلی محیط‌زیست در جمهوری اسلامی ایران را مطالعه کنید.

- فردی: تدوین منشور اخلاق محیط‌زیست و نهادینه کردن فرهنگ آن
- محلّی: حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری‌ها و فناوری‌های سازگار با محیط‌زیست با ابزارهایی مانند مالیات سبز و ...
- ملّی: ایجاد نظام یکپارچهٔ ملی محیط‌زیست، پیشگیری از انواع آلودگی‌های غیرمجاز و جرم‌انگاری تخریب محیط‌زیست
- منطقه‌ای: مدیریت تغییرات اقلیمی و مقابله با تهدیدات زیست‌محیطی مانند بیابان‌زدایی، گرد و غبار و...
- جهانی: توسعه و جلب مشارکت‌های بین‌المللی در زمینهٔ محیط‌زیست، بهره‌گیری از فرصت‌های بین‌المللی در حرکت به سوی اقتصاد کم‌کربن و تسهیل انتقال و توسعهٔ فناوری‌ها و نوآوری‌های مرتبط.

مفاهیم اساسی ۹۹

بحران زیست محیطی، بحران‌های نظام جهانی، بحران اقتصادی، انقلاب صنعتی، فرهنگ مدرن و طبیعت، فرهنگ توحیدی و طبیعت، فرهنگ اساطیری و طبیعت، اعتراضات مردمی

خلاصه کنید ۹۹

- **بحران محیط زیست ناشی از نوع رویکرد انسان مدرن به طبیعت است.**
- نظام جهانی مانند هر نظام دیگری در حالت طبیعی، تعادل دارد، امّا تغییرات درونی و بیرونی تعادل آن را بر هم زده و به دلیل اینکه نظام جهانی نتوانسته این تغییرات را مهار کند، دچار بحران شده است.
- مهم‌ترین بحران‌های نظام جهانی عبارت‌اند از: بحران اقتصادی، بحران زیست‌محیطی و بحران معرفتی علمی

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

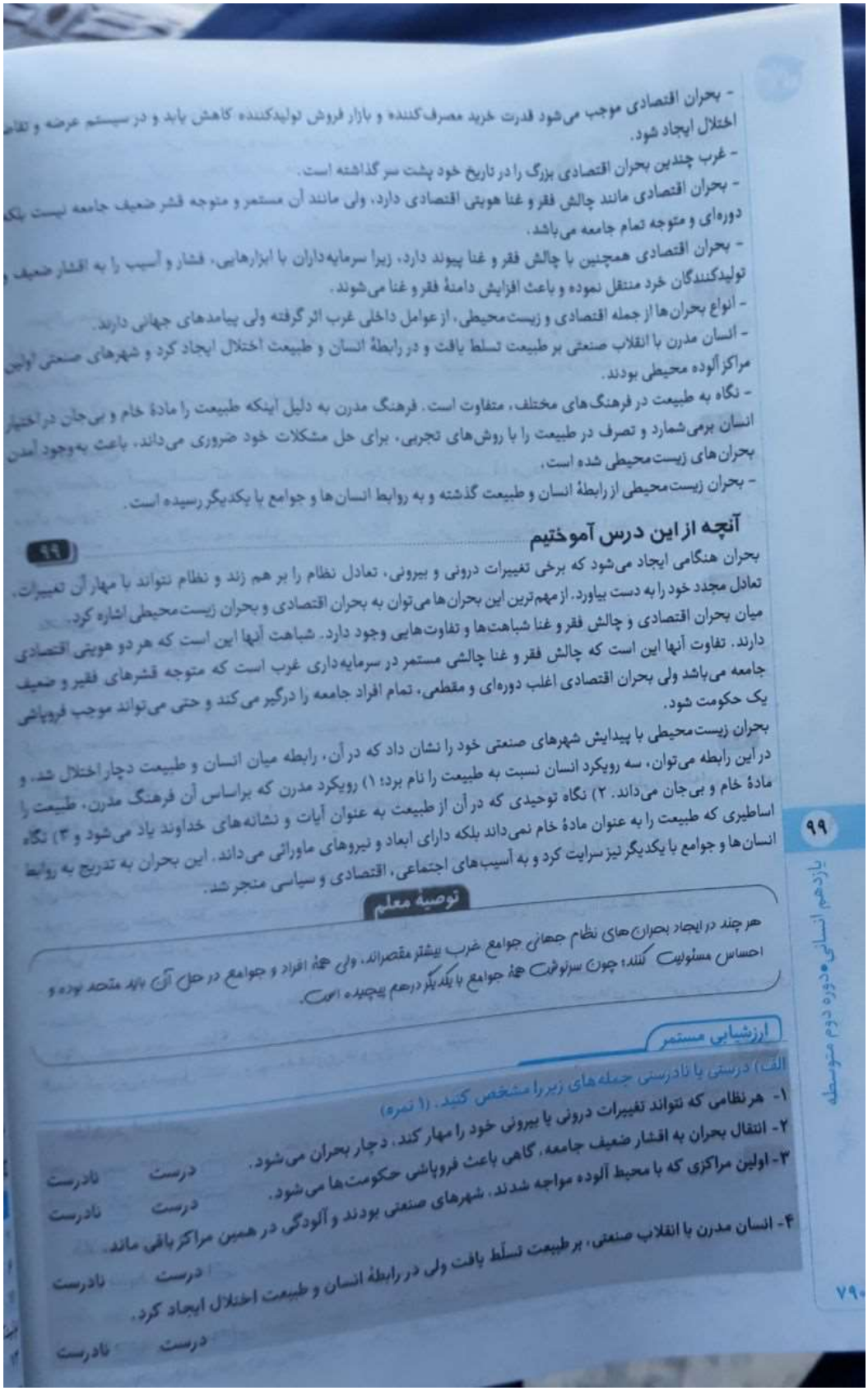

- بحران اقتصادی موجب می‌شود قدرت خرید مصرف‌کننده و بازار فروش تولیدکننده کاهش یابد و در سیستم عرضه و تقاضا اختلال ایجاد شود.
- غرب چندین بحران اقتصادی بزرگ را در تاریخ خود پشت سر گذاشته است.
- بحران اقتصادی مانند چالش فقر و غنا هویتی اقتصادی دارد، ولی مانند آن مستمر و متوجه قشر ضعیف جامعه نیست بلکه دوره‌ای و متوجه تمام جامعه می‌باشد.
- بحران اقتصادی همچنین با چالش فقر و غنا پیوند دارد، زیرا سرمایه‌داران با ابزارهایی، فشار و آسیب را به اقشار ضعیف و تولیدکنندگان خرد منتقل نموده و باعث افزایش دامنهٔ فقر و غنا می‌شوند.
- انواع بحران‌ها از جمله اقتصادی و زیست‌محیطی، از عوامل داخلی غرب اثر گرفته ولی پیامدهای جهانی دارند.
- انسان مدرن با انقلاب صنعتی بر طبیعت تسلّط یافت و در رابطهٔ انسان و طبیعت اختلال ایجاد کرد و شهرهای صنعتی اولین مراکز آلوده محیطی بودند.
- نگاه به طبیعت در فرهنگ‌های مختلف، متفاوت است. فرهنگ مدرن به دلیل اینکه طبیعت را مادهٔ خام و بی‌جان در اختیار انسان برمی‌شمارد و تصرف در طبیعت را با روش‌های تجربی، برای حل مشکلات خود ضروری می‌داند، باعث به‌وجود آمدن بحران‌های زیست‌محیطی شده است.
- بحران زیست‌محیطی از رابطهٔ انسان و طبیعت گذشته و به روابط انسان‌ها و جوامع با یکدیگر رسیده است.

آنچه از این درس آموختیم

۹۹

بحران هنگامی ایجاد می‌شود که برخی تغییرات درونی و بیرونی، تعادل نظام را بر هم زند و نظام نتواند با مهار آن تغییرات، تعادل مجدد خود را به دست بیاورد. از مهم‌ترین این بحران‌ها می‌توان به بحران اقتصادی و بحران زیست‌محیطی اشاره کرد.
میان بحران اقتصادی و چالش فقر و غنا شباهت‌ها و تفاوت‌هایی وجود دارد. شباهت آنها این است که هر دو هویتی اقتصادی دارند. تفاوت آنها این است که چالش فقر و غنا چالشی مستمر در سرمایه‌داری غرب است که متوجه قشرهای فقیر و ضعیف جامعه می‌باشد ولی بحران اقتصادی اغلب دوره‌ای و مقطعی، تمام افراد جامعه را درگیر می‌کند و حتی می‌تواند موجب فروپاشی یک حکومت شود.
بحران زیست‌محیطی با پیدایش شهرهای صنعتی خود را نشان داد که در آن، رابطه میان انسان و طبیعت دچار اختلال شد. و در این رابطه می‌توان، سه رویکرد انسان نسبت به طبیعت را نام برد: ۱) رویکرد مدرن که براساس آن فرهنگ مدرن، طبیعت را مادهٔ خام و بی‌جان می‌داند. ۲) نگاه توحیدی که در آن از طبیعت به عنوان آیات و نشانه‌های خداوند یاد می‌شود و ۳) نگاه اساطیری که طبیعت را به عنوان مادهٔ خام نمی‌داند بلکه دارای ابعاد و نیروهای ماورائی می‌داند. این بحران به تدریج به روابط انسان‌ها و جوامع با یکدیگر نیز سرایت کرد و به آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی منجر شد.

توصیهٔ معلم

هر چند در ایجاد بحران‌های نظام جهانی جوامع غرب بیشتر مقصرانند، ولی همهٔ افراد و جوامع در حل آن باید متحد بوده و احساس مسئولیت کنند؛ چون سرنوشت همهٔ جوامع با یکدیگر درهم پیچیده است.

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۱ نمره)

۱- هر نظامی که نتواند تغییرات درونی یا بیرونی خود را مهار کند، دچار بحران می‌شود. درست نادرست
۲- انتقال بحران به اقشار ضعیف جامعه، گاهی باعث فروپاشی حکومت‌ها می‌شود. درست نادرست
۳- اولین مراکزی که با محیط آلوده مواجه شدند، شهرهای صنعتی بودند و آلودگی در همین مراکز باقی ماند. درست نادرست
۴- انسان مدرن با انقلاب صنعتی، بر طبیعت تسلّط یافت ولی در رابطهٔ انسان و طبیعت اختلال ایجاد کرد. درست نادرست

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

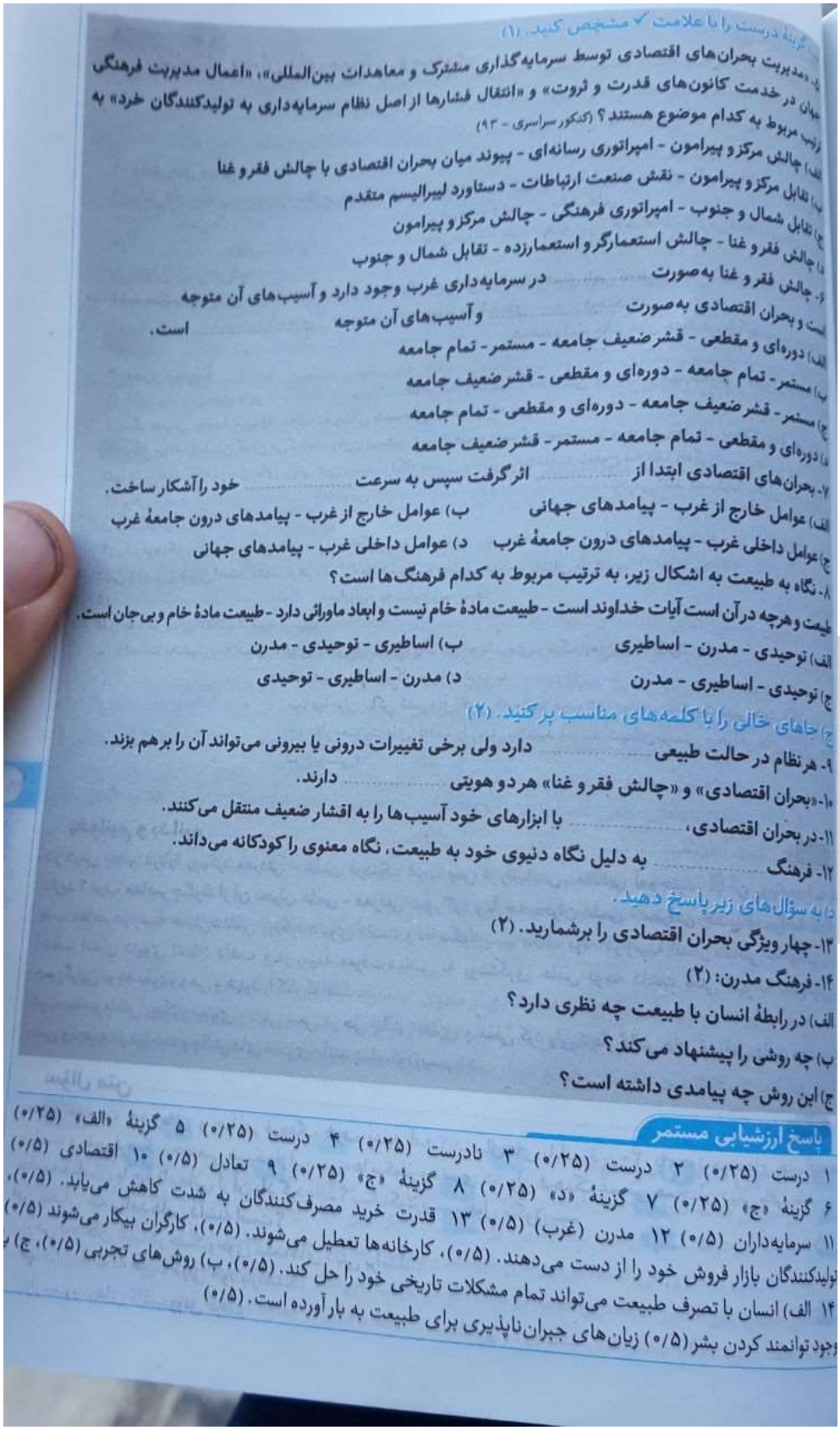

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۱)

۵- مدیریت بحران‌های اقتصادی توسط سرمایه‌گذاری مشترک و معاهدات بین‌المللی»، «اعمال مدیریت فرهنگی جهان در خدمت کانون‌های قدرت و ثروت» و «انتقال فشارها از اصل نظام سرمایه‌داری به تولیدکنندگان خرد» به ترتیب مربوط به کدام موضوع هستند؟ (کنکور سراسری - ۹۳)

الف) چالش مرکز و پیرامون - امپراتوری رسانه‌ای - پیوند میان بحران اقتصادی با چالش فقر و غنا

ب) تقابل مرکز و پیرامون - نقش صنعت ارتباطات - دستاورد لیبرالیسم متقدم

ج) تقابل شمال و جنوب - امپراتوری فرهنگی - چالش مرکز و پیرامون

د) چالش فقر و غنا - چالش استعمارگر و استعمارزده - تقابل شمال و جنوب

۶- چالش فقر و غنا به‌صورت ..... در سرمایه‌داری غرب وجود دارد و آسیب‌های آن متوجه ..... است و بحران اقتصادی به‌صورت ..... و آسیب‌های آن متوجه ..... است.

الف) دوره‌ای و مقطعی - قشر ضعیف جامعه - مستمر - تمام جامعه

ب) مستمر - تمام جامعه - دوره‌ای و مقطعی - قشر ضعیف جامعه

ج) مستمر - قشر ضعیف جامعه - دوره‌ای و مقطعی - تمام جامعه

د) دوره‌ای و مقطعی - تمام جامعه - مستمر - قشر ضعیف جامعه

۷- بحران‌های اقتصادی ابتدا از ..... اثر گرفت سپس به سرعت ..... خود را آشکار ساخت.

الف) عوامل خارج از غرب - پیامدهای جهانی ب) عوامل خارج از غرب - پیامدهای درون جامعهٔ غرب

ج) عوامل داخلی غرب - پیامدهای درون جامعهٔ غرب د) عوامل داخلی غرب - پیامدهای جهانی

۸- نگاه به طبیعت به اشکال زیر، به ترتیب مربوط به کدام فرهنگ‌ها است؟

طبیعت و هرچه در آن است آیات خداوند است - طبیعت مادهٔ خام نیست و ابعاد ماورائی دارد - طبیعت مادهٔ خام و بی‌جان است.

الف) توحیدی - مدرن - اساطیری ب) اساطیری - توحیدی - مدرن

ج) توحیدی - اساطیری - مدرن د) مدرن - اساطیری - توحیدی

ج) جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید. (۲)

۹- هر نظام در حالت طبیعی ..... دارد ولی برخی تغییرات درونی یا بیرونی می‌تواند آن را برهم بزند.

۱۰- «بحران اقتصادی» و «چالش فقر و غنا» هر دو هویتی ..... دارند.

۱۱- در بحران اقتصادی، ..... با ابزارهای خود آسیب‌ها را به اقشار ضعیف منتقل می‌کنند.

۱۲- فرهنگ ..... به دلیل نگاه دنیوی خود به طبیعت، نگاه معنوی را کودکانه می‌داند.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۳- چهار ویژگی بحران اقتصادی را برشمارید. (۲)

۱۴- فرهنگ مدرن: (۲)

الف) در رابطهٔ انسان با طبیعت چه نظری دارد؟

ب) چه روشی را پیشنهاد می‌کند؟

ج) این روش چه پیامدی داشته است؟

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ درست (۰/۲۵) ۲ درست (۰/۲۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ درست (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «الف» (۰/۲۵)

۶ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «د» (۰/۲۵) ۸ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۹ تعادل (۰/۵) ۱۰ اقتصادی (۰/۵)

۱۱ سرمایه‌داران (۰/۵) ۱۲ مدرن (غرب) (۰/۵) ۱۳ قدرت خرید مصرف‌کنندگان به شدت کاهش می‌یابد. (۰/۵)،

تولیدکنندگان بازار فروش خود را از دست می‌دهند. (۰/۵)، کارخانه‌ها تعطیل می‌شوند. (۰/۵)، کارگران بیکار می‌شوند (۰/۵)

۱۴ الف) انسان با تصرف طبیعت می‌تواند تمام مشکلات تاریخی خود را حل کند. (۰/۵)، ب) روش‌های تجربی (۰/۵)، ج)

وجود توانمند کردن بشر (۰/۵) زیان‌های جبران‌ناپذیری برای طبیعت به بار آورده است. (۰/۵)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

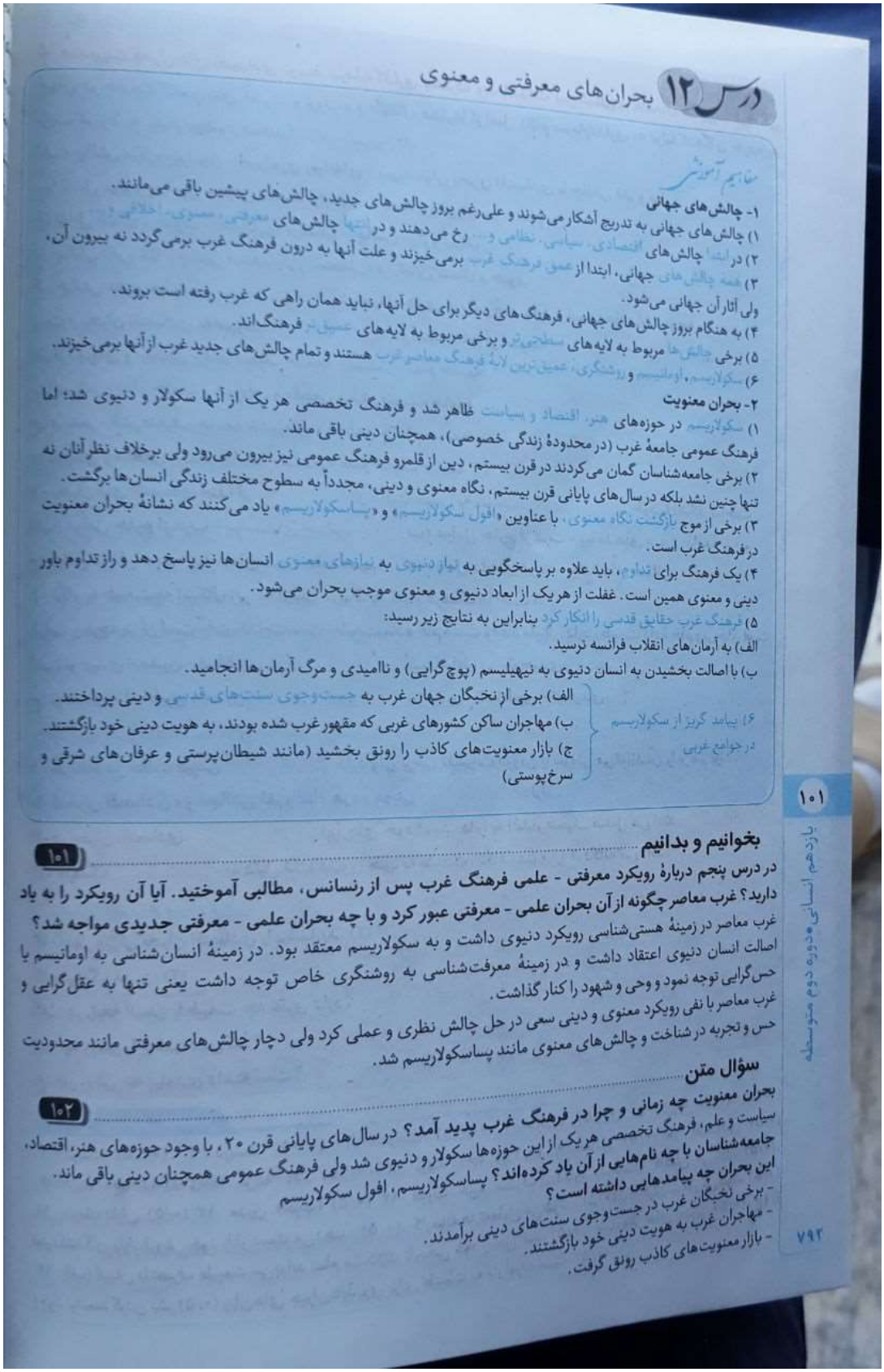

درس ۱۲ بحران‌های معرفتی و معنوی

مفاهیم آموزشی

۱- چالش‌های جهانی

۱) چالش‌های جهانی به تدریج آشکار می‌شوند و علی‌رغم بروز چالش‌های جدید، چالش‌های پیشین باقی می‌مانند.
۲) در ابتدا چالش‌های اقتصادی، سیاسی، نظامی و ... رخ می‌دهند و در نهایت چالش‌های معرفتی، معنوی، اخلاقی و ...
۳) همه چالش‌های جهانی، ابتدا از عمق فرهنگ غرب برمی‌خیزند و علت آنها به درون فرهنگ غرب برمی‌گردد نه بیرون آن، ولی آثار آن جهانی می‌شود.
۴) به هنگام بروز چالش‌های جهانی، فرهنگ‌های دیگر برای حل آنها، نباید همان راهی که غرب رفته است بپویند.
۵) برخی چالش‌ها مربوط به لایه‌های سطحی‌تر و برخی مربوط به لایه‌های عمیق‌تر فرهنگ‌اند.
۶) سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری، عمیق‌ترین لایهٔ فرهنگ معاصر غرب هستند و تمام چالش‌های جدید غرب از آنها برمی‌خیزند.

۲- بحران معنویت

۱) سکولاریسم در حوزه‌های هنر، اقتصاد و سیاست ظاهر شد و فرهنگ تخصصی هر یک از آنها سکولار و دنیوی شد؛ اما فرهنگ عمومی جامعهٔ غرب (در محدودهٔ زندگی خصوصی)، همچنان دینی باقی ماند.
۲) برخی جامعه‌شناسان گمان می‌کردند در قرن بیستم، دین از قلمرو فرهنگ عمومی نیز بیرون می‌رود ولی برخلاف نظر آنان نه تنها چنین نشد بلکه در سال‌های پایانی قرن بیستم، نگاه معنوی و دینی، مجدداً به سطوح مختلف زندگی انسان‌ها برگشت.
۳) برخی از موج بازگشت نگاه معنوی، با عناوین «افول سکولاریسم» و «پساسکولاریسم» یاد می‌کنند که نشانهٔ بحران معنویت در فرهنگ غرب است.
۴) یک فرهنگ برای تداوم، باید علاوه بر پاسخگویی به نیاز دنیوی به نیازهای معنوی انسان‌ها نیز پاسخ دهد و راز تداوم باور دینی و معنوی همین است. غفلت از هر یک از ابعاد دنیوی و معنوی موجب بحران می‌شود.
۵) فرهنگ غرب حقایق قدسی را انکار کرد بنابراین به نتایج زیر رسید:
الف) به آرمان‌های انقلاب فرانسه ترسید.
ب) با اصالت بخشیدن به انسان دنیوی به نیهیلیسم (پوچ‌گرایی) و ناامیدی و مرگ آرمان‌ها انجامید.

۶) پیامد گریز از سکولاریسم در جوامع غربی:
الف) برخی از نخبگان جهان غرب به جست‌وجوی سنت‌های قدسی و دینی پرداختند.
ب) مهاجران ساکن کشورهای غربی که مقهور غرب شده بودند، به هویت دینی خود بازگشتند.
ج) بازار معنویت‌های کاذب را رونق بخشید (مانند شیطان‌پرستی و عرفان‌های شرقی و سرخ‌پوستی)

۱۰۱

بازدهم انسانی • دوره دوم متوسطه

بخوانیم و بدانیم ۱۰۱

در درس پنجم دربارهٔ رویکرد معرفتی - علمی فرهنگ غرب پس از رنسانس، مطالبی آموختید. آیا آن رویکرد را به یاد دارید؟ غرب معاصر چگونه از آن بحران علمی - معرفتی عبور کرد و با چه بحران علمی - معرفتی جدیدی مواجه شد؟

غرب معاصر در زمینهٔ هستی‌شناسی رویکرد دنیوی داشت و به سکولاریسم معتقد بود. در زمینهٔ انسان‌شناسی به اومانیسم یا اصالت انسان دنیوی اعتقاد داشت و در زمینهٔ معرفت‌شناسی به روشنگری خاص توجه داشت یعنی تنها به عقل‌گرایی و حس‌گرایی توجه نمود و وحی و شهود را کنار گذاشت.
غرب معاصر با نفی رویکرد معنوی و دینی سعی در حل چالش نظری و عملی کرد ولی دچار چالش‌های معرفتی مانند محدودیت حس و تجربه در شناخت و چالش‌های معنوی مانند پساسکولاریسم شد.

سؤال متن ۱۰۲

بحران معنویت چه زمانی و چرا در فرهنگ غرب پدید آمد؟ در سال‌های پایانی قرن ۲۰، با وجود حوزه‌های هنر، اقتصاد، سیاست و علم، فرهنگ تخصصی هر یک از این حوزه‌ها سکولار و دنیوی شد ولی فرهنگ عمومی همچنان دینی باقی ماند.
جامعه‌شناسان با چه نام‌هایی از آن یاد کرده‌اند؟ پساسکولاریسم، افول سکولاریسم
این بحران چه پیامدهایی داشته است؟
- برخی نخبگان غرب در جست‌وجوی سنت‌های دینی برآمدند.
- مهاجران غرب به هویت دینی خود بازگشتند.
- بازار معنویت‌های کاذب رونق گرفت.

۷۹۲

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

در قرن بیستم بشریت به خصوص در قارهٔ اروپا و امریکا دائم در گریز از دین و فاصله گرفتن از مبادی دینی بودند، اما علی‌رغم
ین گریزها، همچنان ادیان الهی در میان بشر زنده است.
شر قرن بیستم در کنار تمام ترقی‌های علمی، با دو جنگ بزرگ جهانی و ۱۵ جنگ خانمان‌سوز منطقه‌ای روبه‌رو بود و همه به
خاطر فاصله گرفتن از اخلاق و معنویت بود.
ین اجلاس در پایان قرن ۲۰ و آغاز قرن ۲۱ این پیام را برای بشریت دارد که باید در کنار همهٔ پیشرفت‌ها، مجدداً به دین، اخلاق
معنویت بازگشت تا تمامی بیماری‌های خود را با آن مداوا کند. (برای مطالعهٔ بیشتر به سایت اشراق عرفان مراجعه کنید.)

مفاهیم اساسی

ساسکولاریسم، اومانیسم، روشنگری، قرون وسطی، رنسانس، بحران‌های معرفتی و معنوی، فرهنگ مدرن، افول سکولاریسم،
کولاریسم، انسان دنیوی، نگاه معنوی

۱۰۵

خلاصه کنید

فول سکولاریسم در غرب پیامدهای اجتماعی مختلفی داشته است.

۱۰۵

چالش‌های جهانی ابتدا در سطح اقتصادی، سیاسی و نظامی رخ داده‌اند و سپس در انتها به چالش‌های معرفتی و معنوی و
لاقی منجر شده‌اند.
همهٔ چالش‌های جهانی از لایه‌های عمیق فرهنگ غرب یعنی سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری برمی‌خیزند. مانند بحران
فتی معنوی
رب در قرون وسطی کتاب مقدس و شهود آباء کلیسا را معتبرترین راه شناخت جهان می‌دانست و عقل و تجربه را نادیده
گرفت، در رنسانس روش قرون وسطی مورد تردید قرار گرفت و بحران معرفتی ایجاد شد.
رب برای حل بحران معرفتی جدید، جایگاه وحی و شهود را نادیده گرفت و به شناخت عقلی و تجربی روی آورد.
ر قرن‌های ۱۹ و ۲۰ تنها راه شناخت علمی، شناخت حسی و تجربی بود.
أثیر شناخت و حسی تجربی بر جامعه‌شناسی نیز سایه افکند و جامعه‌شناسان این قرن وحی را کنار گذاشته و روش تجربی را
راه درست شناخت جهان هستی دانستند.
ما در قرن ۲۰ محدودیت‌های علمی دانش تجربی و وابستگی آن به معرفت‌های غیرتجربی مشخص شد به همین دلیل
ران معرفتی جدید آغاز شد.
سکولاریسم در فرهنگ تخصصی حوزه‌های هنر، اقتصاد و سیاست نفوذ کرد، ولی برخلاف نظر برخی از جامعه‌شناسان در قلمرو
نگ عمومی باقی ماند و موج جدیدی از بازگشت نگاه معنوی ایجاد شد.
وج بازگشت به نگاه معنوی که با عناوین «افول سکولاریسم» و «پساسکولاریسم» شناخته شد نشانهٔ بحران معنویت در
نگ غرب است.
رفرهنگ برای تداوم باید پاسخگوی نیازهای مادی و معنوی انسان‌ها باشد ولی فرهنگ غرب به دلیل اینکه حقایق قدسی
نکارکرد نه تنها به آرمان‌های دلخواه خودش که آرمان‌های انقلاب فرانسه بود نرسید بلکه دچار پوچ‌گرایی، ناامیدی شد.
درنتیجه گریز از سکولاریسم، نخبگان جوامع غرب در جست‌وجوی سنت‌های دینی فعّال شدند و مهاجران ساکن غرب نیز به
یت دینی خود بازگشتند.

۱۰۵

آنچه از این درس آموختیم

یش‌های جهانی که به تدریج از عمق فرهنگ غرب برمی‌خیزند، برخی از آنها به لایه‌های سطحی و برخی به لایه‌های عمیق‌تر
هنگ مربوط می‌شوند. سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری، عمیق‌ترین لایهٔ فرهنگ معاصر غرب هستند که به‌وجودآورندهٔ
حران‌های معرفتی و معنوی می‌باشند. در قرن‌های نوزدهم و بیستم، شناخت حسی و تجربی تنها راه شناخت علمی قلمداد شد
براساس همین باور حضور استعماری غرب در دیگر جوامع توجیه می‌شد، که راه غرب، تنها راه پیشرفت و توسعهٔ دیگر
فرهنگ‌هاست. این دیدگاه بحران‌های جدیدی در پی داشت از جمله بحران در معنویت، که براساس آن فرهنگ تخصصی هر

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

یک از حوزه‌های هنر، اقتصاد، سیاست و ... سکولار و دنیوی شد. در پایان قرن بیستم شاهد بازگشت مجدّد نگاه معنوی و دینی هستیم که با عناوین «افول سکولاریسم» و «پساسکولاریسم» از آن یاد می‌شود.

این رویگردانی از سکولاریسم پیامدهای اجتماعی مختلفی در برداشت:

۱- جست‌وجوی سنت‌های دینی از سوی نخبگان جهان غرب

۲- بازگشت مهاجران ساکن کشورهای غربی به هویت دینی خود

۳- رونق بازار معنویت‌های کاذب و دروغین

توصیه معلم

توجه داشته باشید بحران معرفتی وقتی به وجود می‌آید که برخی راه‌های معرفت و شناخت بسته باشد. راه‌های مختلف شناخت علمی عبارت‌اند از: عقل، وحی و شهود و حس و تجربه

- بحران‌های معرفتی غرب به‌دلیل تأکید بیش از حد بر حس و تجربه و نادیده‌گرفتن شناخت‌های دیگر ایجاد شد.

همچنین بحران معنوی زمانی ایجاد می‌شود که به نیازهای معنوی افراد پاسخ داده نشود چنانکه غرب معاصر به‌دلیل دنیوی از پاسخگویی به بسیاری از نیازهای معنوی افراد غافل شد.

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۱ نمره)

۱- با ایجاد چالش‌های جدید جهانی، چالش‌های پیشین از بین می‌روند. ☐ درست ☐ نادرست

۲- همهٔ چالش‌های جهانی، ابتدا از عمق فرهنگ غرب برمی‌خیزند ولی آثار آن جهانی می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست

۳- در دوران رنسانس، کتاب مقدس و شهود آباء کلیسا معتبرترین راه شناخت جهان بود. ☐ درست ☐ نادرست

۴- غرب با رویکرد دنیوی، جایگاه وحی و شهود در شناخت علمی را نادیده گرفت. ☐ درست ☐ نادرست

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۱)

۵- چه زمانی بحران معرفتی - علمی در جهان غرب آغاز شد و تردید در روشنگری مدرن به چه چیزی منجر شد؟ (کنکور سراسری - ۹۳)

الف) با آشکار شدن محدودیت‌های علمی دانش غیرتجربی و همچنین وابستگی آن به معرفت‌های تجربی - پرسش از مبانی غیرتجربی علم مدرن

ب) با آشکار شدن محدودیت‌های علمی دانش تجربی و همچنین وابستگی آن به معرفت‌های غیرتجربی و غیرحسی - تردید در هویت معرفت‌شناسی جهان مدرن

ج) با گسترش زندگی مدرن و افزایش گسترهٔ انواع آسیب‌های زیست‌محیطی - شکل‌گیری جریان‌های پست‌مدرن

د) با گسترش زندگی مدرن و افزایش گسترهٔ انواع آسیب‌های زیست‌محیطی - پرسش از مبانی غیرتجربی علم مدرن

۶- به ترتیب هریک از موارد زیر نتیجهٔ چیست؟ (کنکور سراسری - ۹۴)

«نامتعادل شدن سیستم عرضه و تقاضا»، «دست شستن علم از ارائهٔ جهان‌بینی و داوری‌های ارزشی» و «رونق بازار بخش وسیعی از اقتصاد کشورهای صنعتی»

الف) بحران‌های اقتصادی - روشن شدن محدودیت‌های علم حسی تجربی - تداوم جنگ سرد

ب) چالش فقر و غنا - پرسش از مبانی غیرتجربی علم مدرن - فروپاشی بلوک شرق

ج) چالش شمال و جنوب - شکل‌گیری جریان‌های پست مدرن - شکل‌گیری نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک منطقه‌ای

د) بحران‌های اقتصادی - [illegible] - تک محصولی شدن اقتصاد

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

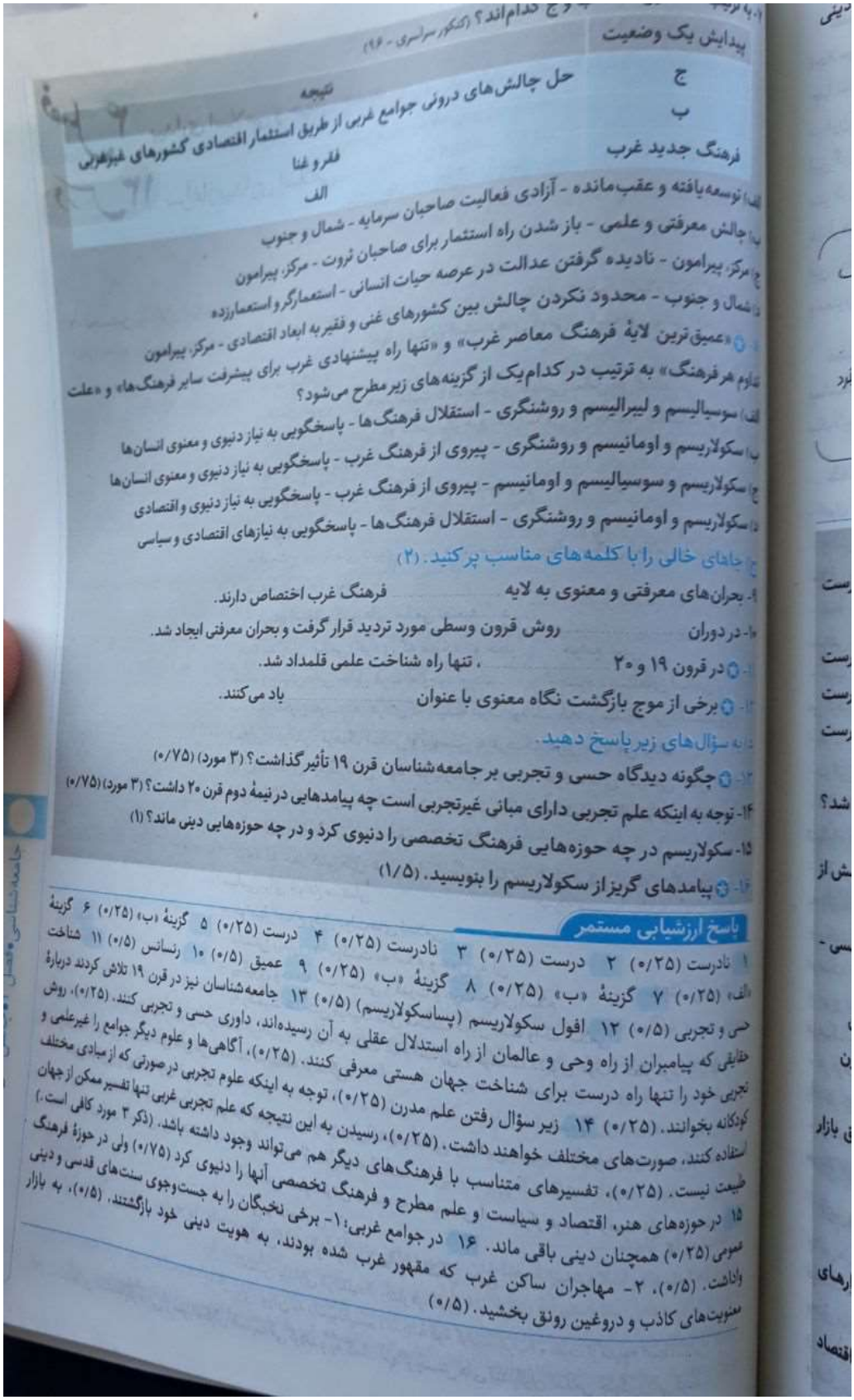

پیدایش یک وضعیت	نتیجه
ج	حل چالش‌های درونی جوامع غربی از طریق استثمار اقتصادی کشورهای غیرغربی
ب	فقر و غنا
فرهنگ جدید غرب	الف

الف) نوسعه‌یافته و عقب‌مانده - آزادی فعالیت صاحبان سرمایه - شمال و جنوب
ب) چالش معرفتی و علمی - باز شدن راه استثمار برای صاحبان ثروت - مرکز، پیرامون
ج) مرکز، پیرامون - نادیده گرفتن عدالت در عرصه حیات انسانی - استعمارگر و استعمارزده
د) شمال و جنوب - محدود نکردن چالش بین کشورهای غنی و فقیر به ابعاد اقتصادی - مرکز، پیرامون

۸- ○ «عمیق‌ترین لایهٔ فرهنگ معاصر غرب» و «تنها راه پیشنهادی غرب برای پیشرفت سایر فرهنگ‌ها» و «علت تداوم هر فرهنگ» به ترتیب در کدام‌یک از گزینه‌های زیر مطرح می‌شود؟

الف) سوسیالیسم و لیبرالیسم و روشنگری - استقلال فرهنگ‌ها - پاسخگویی به نیاز دنیوی و معنوی انسان‌ها
ب) سکولاریسم و اومانیسم و روشنگری - پیروی از فرهنگ غرب - پاسخگویی به نیاز دنیوی و معنوی انسان‌ها
ج) سکولاریسم و سوسیالیسم و اومانیسم - پیروی از فرهنگ غرب - پاسخگویی به نیاز دنیوی و اقتصادی
د) سکولاریسم و اومانیسم و روشنگری - استقلال فرهنگ‌ها - پاسخگویی به نیازهای اقتصادی و سیاسی

ج جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید. (۲)

۹- بحران‌های معرفتی و معنوی به لایه ..... فرهنگ غرب اختصاص دارند.

۱۰- در دوران ..... روش قرون وسطی مورد تردید قرار گرفت و بحران معرفتی ایجاد شد.

۱۱- ○ در قرون ۱۹ و ۲۰ ....., تنها راه شناخت علمی قلمداد شد.

۱۲- ○ برخی از موج بازگشت نگاه معنوی با عنوان ..... یاد می‌کنند.

د به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۳- ○ چگونه دیدگاه حسی و تجربی بر جامعه‌شناسان قرن ۱۹ تأثیر گذاشت؟ (۳ مورد) (۰/۷۵)

۱۴- توجه به اینکه علم تجربی دارای مبانی غیرتجربی است چه پیامدهایی در نیمهٔ دوم قرن ۲۰ داشت؟ (۳ مورد) (۰/۷۵)

۱۵- سکولاریسم در چه حوزه‌هایی فرهنگ تخصصی را دنیوی کرد و در چه حوزه‌هایی دینی ماند؟ (۱)

۱۶- ○ پیامدهای گریز از سکولاریسم را بنویسید. (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ نادرست (۰/۲۵) ۲ درست (۰/۲۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ درست (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۶ گزینهٔ «الف» (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۸ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۹ عمیق (۰/۵) ۱۰ رنسانس (۰/۵) ۱۱ شناخت حسی و تجربی (۰/۵) ۱۲ افول سکولاریسم (پساسکولاریسم) (۰/۵) ۱۳ جامعه‌شناسان نیز در قرن ۱۹ تلاش کردند دربارهٔ حقایقی که پیامبران از راه وحی و عالمان از راه استدلال عقلی به آن رسیده‌اند، داوری حسی و تجربی کنند. (۰/۲۵)، روش تجربی خود را تنها راه درست برای شناخت جهان هستی معرفی کنند. (۰/۲۵)، توجه به اینکه علوم تجربی در صورتی که از مبادی مختلف کودکانه بخوانند. (۰/۲۵) ۱۴ زیر سؤال رفتن علم مدرن (۰/۲۵)، رسیدن به این نتیجه که علم تجربی غربی تنها تفسیر ممکن از جهان استفاده کنند، صورت‌های مختلف خواهند داشت. (۰/۲۵)، رسیدن به این نتیجه که علم تجربی غربی تنها تفسیر ممکن از جهان طبیعت نیست. (۰/۲۵)، تفسیرهای متناسب با فرهنگ‌های دیگر هم می‌تواند وجود داشته باشد. (ذکر ۳ مورد کافی است.)
۱۵ در حوزه‌های هنر، اقتصاد و سیاست و علم مطرح و فرهنگ تخصصی آنها را دنیوی کرد (۰/۷۵) ولی در حوزهٔ فرهنگ عمومی (۰/۲۵) همچنان دینی باقی ماند. ۱۶ در جوامع غربی: ۱- برخی نخبگان را به جست‌وجوی سنت‌های قدسی و دینی واداشت. (۰/۵)، ۲- مهاجران ساکن غرب که مقهور غرب شده بودند، به هویت دینی خود بازگشتند. (۰/۵)، به بازار معنویت‌های کاذب و دروغین رونق بخشید. (۰/۵)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

فصل ۴ بیداری اسلامی و جهان جدید

درس ۱۳ سرآغاز بیداری اسلامی

مفاهیم آموزشی

۱- نخستین بیدارگران اسلامی

۱) از ابتدای رویارویی جهان اسلام با جهان غرب متجدد، جریان‌های فکری و اجتماعی متفاوتی در جهان اسلام شکل گرفت

۲) نخستین رویارویی‌های غرب با جهان اسلام هنگامی رخ داد که
- قدرت‌های سیاسی جهان اسلام، استبدادهای قومی و قبیله‌ای بودند. (علی‌رغم ظواهر اسلامی)
- عالمان دینی، برای حفظ امنیت با قدرت‌های سیاسی تعامل می‌کردند.
- «فقاهت» و «عدالت» دو عنصر برتر فرهنگ اسلامی در حاشیهٔ مناسبات قومی، قبیله‌ای مهجور مانده بود.
- قدرت و جاذبه‌های دنیوی غرب جوامع اسلامی را آسیب‌پذیر بودند. (به علت دوری از سنن دینی)
- قدرت و جاذبه‌های دنیوی غرب، دولت‌مردان و رجال سیاسی اسلامی را مرعوب و شیفتهٔ غرب کرده بود.
- عزت و استقلال کشورهای اسلامی تضعیف شد.

۳) مهم‌ترین جریان‌های فکری جهان اسلام در مقابل غرب
الف) بیدارگران اسلامی: افرادی که متوجه دو خطر
- جوامع غربی
- شیوه دولت‌های اسلامی
شدند و جنبش‌هایی مقابل غرب به وجود آوردند.
ب) منوّرالفکران غرب زده: افرادی که شیفتهٔ غرب بودند، خود را بیدارگر می‌دانستند ولی بیداری را در گذر از فرهنگ اسلامی و پیوستن به فرهنگ غربی معنا می‌کردند.
ج) روشنفکران چپ: نسل دوم غرب‌زدگان که به حرکت‌های سیاسی نسل اول (منوّرالفکران) اعتراض داشتند و بیشتر اعتراض آنان به عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری مورد حمایت نسل اول بود.

۴) مهم‌ترین ویژگی‌های نخستین بیدارگران اسلامی
- توجه به خطر کشورهای غربی برای جوامع اسلامی و خواستن استقلال اقتصادی و سیاسی برای جوامع مسلمان
- خواستار اصلاح رفتار دولت‌های اسلامی
- دانستن بیداری در بازگشت به اسلام و عمل به آن
- پیگیری وحدت امت اسلامی و قدرت و عزّت جهان اسلام
- به رسمیت شناختن قومیت‌های مختلف درون امت واحد اسلامی

۵) بیدارگران نخستین: به رغم رویکرد اعتراض‌آمیز به غرب، به علت عدم آشنایی با فرهنگ دنیوی غرب، خطر غرب را بیشتر در سلطهٔ سیاسی و اقتصادی آنان می‌دانستند نه سلطه فرهنگی.

۲- منوّرالفکران و روشنفکران غرب‌گرا

۱) منوّرالفکران غرب‌زده بیشتر در لژهای فراماسونری سازمان می‌یافتند و عقاید بنیادین غرب را در ایران ترجمه می‌کردند و لژهایی برای آنان تأسیس می‌کردند از جمله لژ آدمیت و لژ بیداری ایرانیان

۲) ویژگی‌های منوّرالفکران غرب‌زده
- احساس خطر نکردن نسبت به کشورهای استعمارگر غرب و فرصت دانستن حضور سیاسی و اقتصادی آنان
- خواهان اصلاح رفتار دولت‌های مسلمان بودن
- دانستن بیداری در تقلید از رفتار فرنگیان
- روی آوردن به ناسیونالیسم (اندیشهٔ قوم‌گرایانهٔ غرب) و نفرت از مفهوم امت اسلامی

۳) دولت‌های استعمارگر غربی از منوّرالفکران حمایت می‌کردند و به کمک آنها از جنبش‌های بیدارگران اسلامی جلوگیری می‌کردند.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

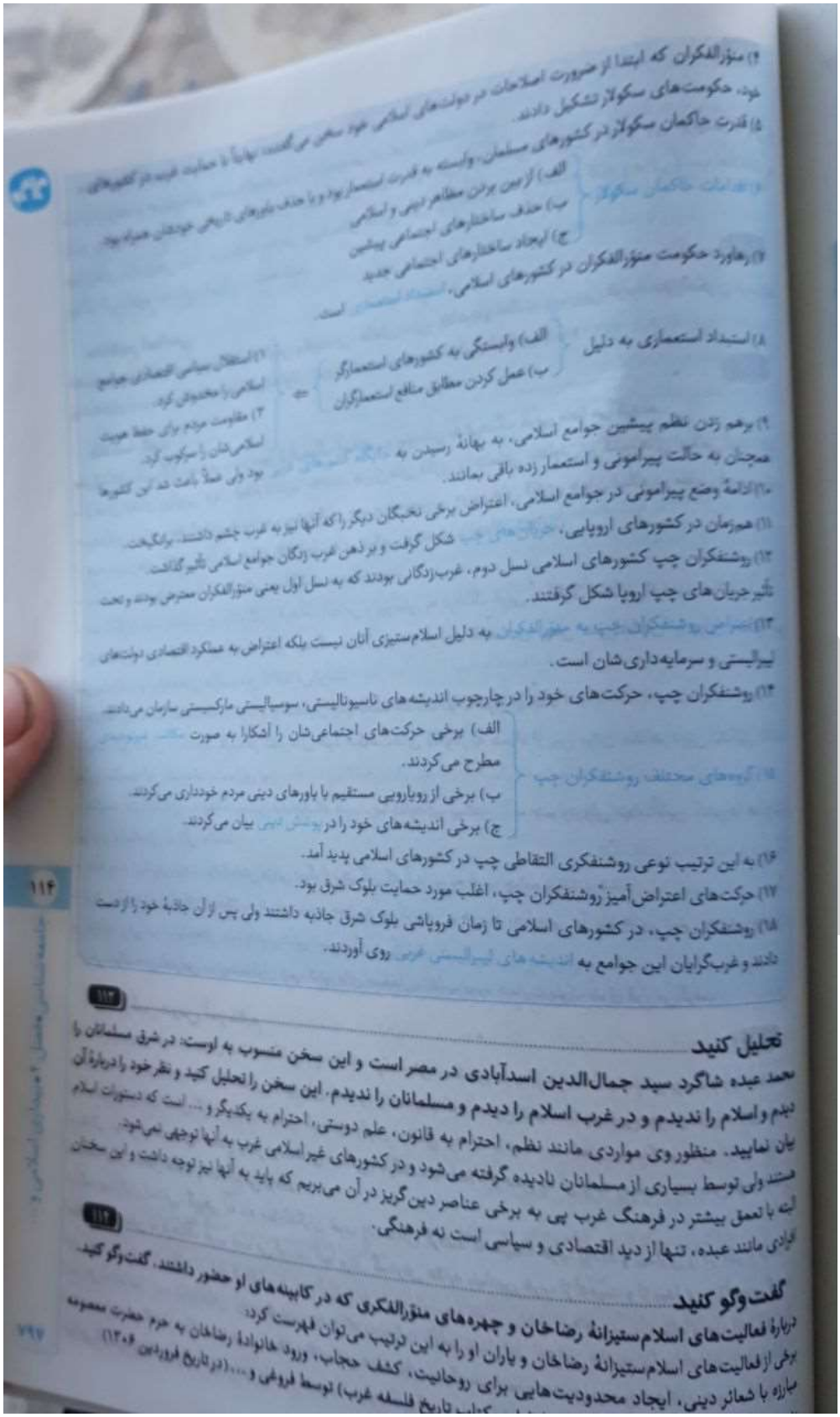

۹) منوّرالفکران که ابتدا از ضرورت اصلاحات در دولت‌های اسلامی خود سخن می‌گفتند نهایتاً با حمایت خود در کنار
خود، حکومت‌های سکولار تشکیل دادند.
۵) قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان، وابسته به قدرت استعمار بود و با حذف باورهای تاریخی خودشان همراه بود.

اقدامات حاکمان سکولار
الف) از بین بردن مظاهر دینی و اسلامی
ب) حذف ساختارهای اجتماعی پیشین
ج) ایجاد ساختارهای اجتماعی جدید

۶) رهاورد حکومت منوّرالفکران در کشورهای اسلامی، استبداد استعماری است.

۸) استبداد استعماری به دلیل
الف) وابستگی به کشورهای استعمارگر
ب) عمل کردن مطابق منافع استعمارگران
=
۱) استقلال سیاسی اقتصادی جوامع اسلامی را مخدوش کرد.
۲) مقاومت مردم برای حفظ هویت اسلامی‌شان را سرکوب کرد.
بود ولی عملاً باعث شد این کشورها

۹) برهم زدن نظم پیشین جوامع اسلامی، به بهانهٔ رسیدن به همچنان به حالت پیرامونی و استعمارزده باقی بماندند.
۱۰) ادامهٔ وضع پیرامونی در جوامع اسلامی، اعتراض برخی نخبگان دیگر را که آنها نیز به غرب چشم داشتند، برانگیخت.
۱۱) هم‌زمان در کشورهای اروپایی، جریان‌های چپ شکل گرفت و بر ذهن غرب‌زدگان جوامع اسلامی تأثیر گذاشت.
۱۲) روشنفکران چپ کشورهای اسلامی نسل دوم، غرب‌زدگانی بودند که به نسل اول یعنی منوّرالفکران معترض بودند و تحت تأثیر جریان‌های چپ اروپا شکل گرفتند.
۱۳) اعتراض روشنفکران چپ به منوّرالفکران به دلیل اسلام‌ستیزی آنان نیست بلکه اعتراض به عملکرد اقتصادی دولت‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری‌شان است.
۱۴) روشنفکران چپ، حرکت‌های خود را در چارچوب اندیشه‌های ناسیونالیستی، سوسیالیستی مارکسیستی سازمان می‌دادند.

گروه‌های مختلف روشنفکران چپ
الف) برخی حرکت‌های اجتماعی‌شان را آشکارا به صورت مطرح می‌کردند.
ب) برخی از رویارویی مستقیم با باورهای دینی مردم خودداری می‌کردند.
ج) برخی اندیشه‌های خود را در پوشش دینی بیان می‌کردند.

۱۶) به این ترتیب نوعی روشنفکری التقاطی چپ در کشورهای اسلامی پدید آمد.
۱۷) حرکت‌های اعتراض‌آمیز روشنفکران چپ، اغلب مورد حمایت بلوک شرق بود.
۱۸) روشنفکران چپ، در کشورهای اسلامی تا زمان فروپاشی بلوک شرق جاذبه داشتند ولی پس از آن جاذبهٔ خود را از دست دادند و غرب‌گرایان این جوامع به اندیشه‌های لیبرالیستی غربی روی آوردند.

۱۱۳

تحلیل کنید

محمد عبده شاگرد سید جمال‌الدین اسدآبادی در مصر است و این سخن منسوب به اوست: در شرق مسلمانان را دیدم و اسلام را ندیدم و در غرب اسلام را دیدم و مسلمانان را ندیدم. این سخن را تحلیل کنید و نظر خود را دربارهٔ آن بیان نمایید. منظور وی مواردی مانند نظم، احترام به قانون، علم دوستی، احترام به یکدیگر و ... است که دستورات اسلام هستند ولی توسط بسیاری از مسلمانان نادیده گرفته می‌شود و در کشورهای غیر اسلامی غرب به آنها توجهی نمی‌شود.

۱۱۴

البته با تعمق بیشتر در فرهنگ غرب پی به برخی عناصر دین گریز در آن می‌بریم که باید به آنها نیز توجه داشت و این سخن افرادی مانند عبده، تنها از دید اقتصادی و سیاسی است نه فرهنگی.

گفت‌وگو کنید

دربارهٔ فعالیت‌های اسلام‌ستیزانهٔ رضاخان و چهره‌های منوّرالفکری که در کابینه‌های او حضور داشتند، گفت‌وگو کنید.

برخی از فعالیت‌های اسلام‌ستیزانهٔ رضاخان و یاران او را به این ترتیب می‌توان فهرست کرد:
مبارزه با شعائر دینی، ایجاد محدودیت‌هایی برای روحانیت، کشف حجاب، ورود خانوادهٔ رضاخان به حرم حضرت معصومه (در تاریخ فروردین ۱۳۰۶)
توسط فروغی و ... (در تاریخ فلسفه غرب)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

مطالعه کنید ۱۱۵

دربارهٔ سرانجام جریان‌های ناسیونالیستی و یا مارکسیستی در ایران مطالعه کنید.

پاسخ پیشنهادی: می‌توانید یکی از جریان‌های ناسیونالیستی مانند: جبهه ملی حزب مشروطهٔ ایران و حزب پان ایرانیسم یا یکی از جریان‌های مارکسیستی مانند: حزب توده، سازمان چریک‌های فدایی خلق، راه کارگر و ... را مطالعه کنید و برای کسب اطلاعات به وبلاگ گروه علوم اجتماعی شیروان مراجعه کنید.

مفاهیم اساسی ۱۱۶

نخستین بیدارگران اسلامی، استبداد قومی و قبیله‌ای، عالمان دینی، فقاهت و عدالت، رویارویی غرب، منوّرالفکران غرب‌زده، روشنفکران چپ، ناسیونالیسم، حاکمان سکولار، استبداد استعماری، روشنفکری التقاطی چپ و ...

خلاصه کنید ۱۱۶

منوّرالفکران غرب‌گرا، بیداری را در عبور از فرهنگ اسلامی و پیوستن به فرهنگ غربی معنا می‌کردند.

- از همان ابتدای رویارویی جهان اسلام با غرب متجدد، جریان‌های فکری و اجتماعی متفاوتی در کشورهای اسلامی ایجاد شد.
- بیدارگران اسلامی، منوّرالفکران غرب‌زده و روشنفکران چپ برجسته‌ترین جریان‌های فکری جهان اسلام در مقابل غرب بودند.
- همه جریان‌های فکری به دنبال اصلاح رفتار دولت‌های اسلامی بودند اما با اهداف متفاوت.
- بیدارگران به دنبال وحدت امت اسلامی و بازگشت به اسلام بودند.
- منوّرالفکران غرب‌زده، بیداری را در گذر از فرهنگ اسلامی و پیوستن به فرهنگ غربی و سکولار معنا می‌کردند.
- روشنفکران چپ که آنها نیز تحت تأثیر فرهنگ سکولار بودند در بعد اقتصادی روش منوّرالفکران را برای اصلاح امور نمی‌پسندیدند و بر ایده‌های مارکسیستی تأکید می‌کردند.
- منوّرالفکران تحت حمایت بلوک غرب و روشنفکران چپ تحت حمایت بلوک شرق بودند.
- نهایتاً منوّرالفکران با حمایت غرب در کشورهای خود حکومت‌های سکولار به همراه از بین بردن مظاهر دینی تشکیل دادند. رهاورد حکومت آنان استبداد استعماری بود.
- حکومت منوّرالفکران، به بهانهٔ رسیدن به جایگاه غرب، ساختارهای پیشین را بر هم زد ولی نهایتاً این کشورها همچنان پیرامونی و استعمارزده باقی ماندند.
- ادامهٔ وضع پیرامونی باعث برانگیختن برخی دیگر از نخبگان که آنها نیز به غرب چشم داشتند شد.
- برخی روشنفکران آشکارا از مکاتب غیرتوحیدی حمایت می‌کردند، برخی از رویارویی با باورهای دینی مردم خودداری می‌کردند. برخی نیز اندیشه‌های خود را در پوشش دینی بیان می‌کردند.
- برخی حرکت‌های اعتراض‌آمیز روشنفکران چپ کشورهای مسلمان، اغلب مورد حمایت بلوک شرق قرار می‌گرفت.

آنچه از این درس آموختیم ۱۱۶

نخستین رویارویی غرب با جهان اسلام هنگامی رخ داد که دولت‌های مسلمان در برابر غرب، آسیب‌پذیر بودند و رجال سیاسی مرعوب شده بودند و این مسئله استقلال کشورهای اسلامی را تضعیف کرد. بدین ترتیب، مهم‌ترین جریان‌های فکری جهان اسلام در مقابل غرب شکل گرفت، که نخستین گروه بیدارگران اسلامی بود که با توجه به خطر وجود کشورهای غربی خواستار استقلال سیاسی و اقتصادی، اصلاح رفتار دولت‌های اسلامی، بازگشت به اسلام و عمل به آن و به رسمیت شناختن قومیت‌های مختلف برای تشکیل قدرت واحد اسلامی بودند.

در کنار بیدارگران اسلامی، گروهی به نام منوّرالفکران غرب زده شکل گرفتند که شیفتهٔ غرب بودند و بیداری را در گذر از فرهنگ اسلامی و پیوستن به فرهنگ غرب معنا می‌کردند. آنها برای گسترش عقاید بنیادین غرب لژ آدمیت و لژ بیداری را تأسیس کردند. این گروه بیداری را در تقلید از رفتار فرنگیان و روی آوردن به ناسیونالیسم و نفرت از امت اسلامی می‌دانستند و جزء نسل اول به شمار می‌آمدند نسل دوم غرب‌زدگان، روشنفگر چپ بودند که به حرکت سیاسی نسل اوّل اعتراض داشتند و این اعتراض، نه به دلیل اسلام‌ستیزی منوّر الفکران بلکه اعتراض به عملکرد اقتصادی دولت‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری بود. روشنفکران چپ در کشورهای اسلامی تا زمان فروپاشی بلوک شرق جاذبه داشتند اما بعدها غرب‌زدگان این جوامع به اندیشه‌های لیبرالیستی غربی روی آوردند.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

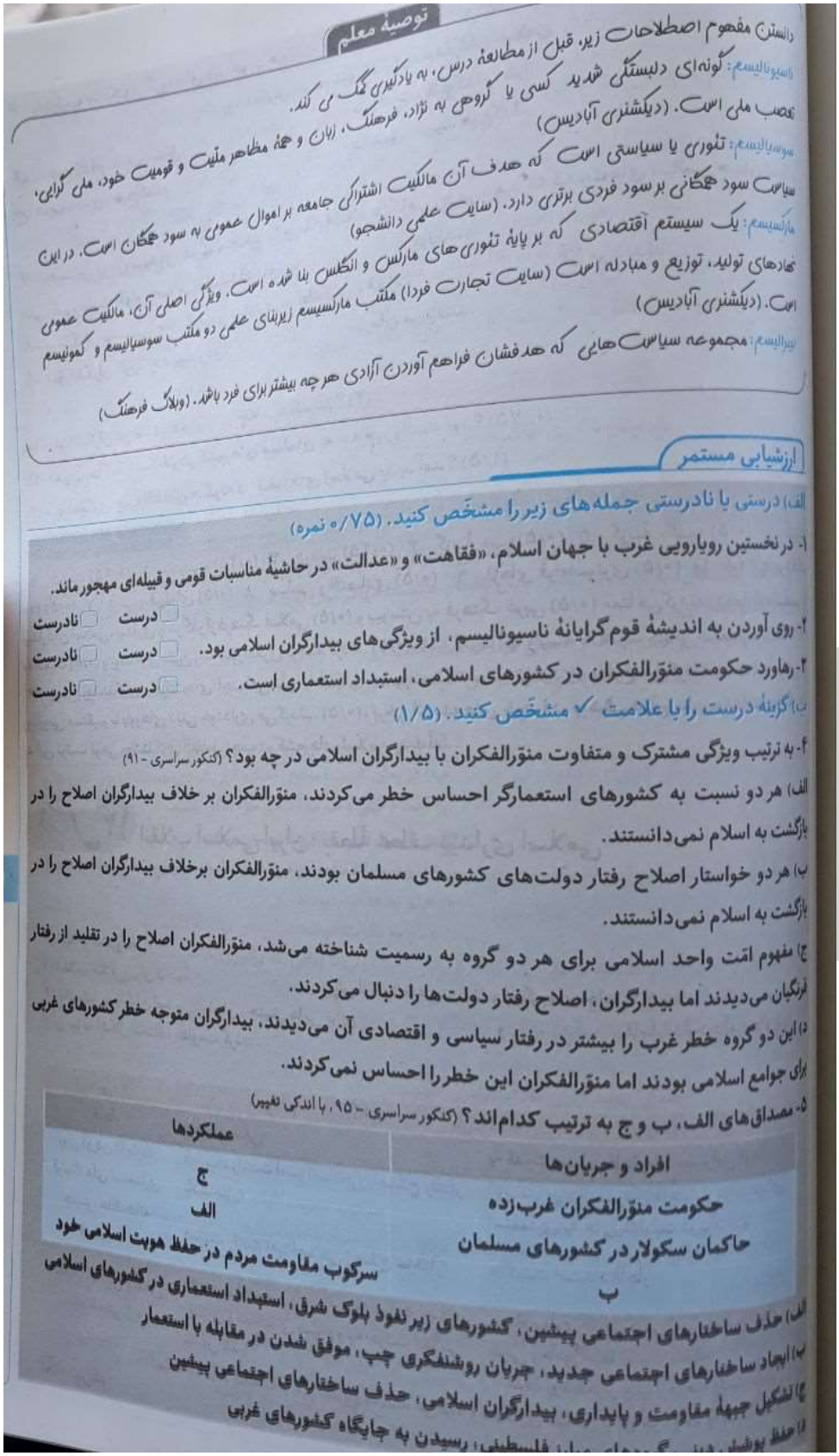

توصیهٔ معلم

دانستن مفهوم اصطلاحات زیر، قبل از مطالعهٔ درس، به یادگیری کمک می کند.

ناسیونالیسم: گونه‌ای دلبستگی شدید کسی یا گروهی به نژاد، فرهنگ، زبان و همهٔ مظاهر ملّیت و قومیت خود، ملی گرایی، تعصب ملی است. (دیکشنری آبادیس)

سوسیالیسم: تئوری یا سیاستی است که هدف آن مالکیت اشتراکی جامعه بر اموال عمومی به سود همگان است. در این سیاست سود همگانی بر سود فردی برتری دارد. (سایت علمی دانشجو)

مارکسیسم: یک سیستم اقتصادی که بر پایهٔ تئوری‌های مارکس و انگلس بنا شده است. ویژگی اصلی آن، مالکیت عمومی نهادهای تولید، توزیع و مبادله است (سایت تجارت فردا) مکتب مارکسیسم زیربنای علمی دو مکتب سوسیالیسم و کمونیسم است. (دیکشنری آبادیس)

لیبرالیسم: مجموعه سیاست‌هایی که هدفشان فراهم آوردن آزادی هرچه بیشتر برای فرد باشد. (وبلاگ فرهنگ)

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخّص کنید. (۰/۷۵ نمره)

۱- در نخستین رویارویی غرب با جهان اسلام، «فقاهت» و «عدالت» در حاشیهٔ مناسبات قومی و قبیله‌ای مهجور ماند.

۲- روی آوردن به اندیشهٔ قوم‌گرایانهٔ ناسیونالیسم، از ویژگی‌های بیدارگران اسلامی بود. ☐ درست ☐ نادرست

۳- رهاورد حکومت منوّرالفکران در کشورهای اسلامی، استبداد استعماری است. ☐ درست ☐ نادرست

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخّص کنید. (۱/۵)

۴- به ترتیب ویژگی مشترک و متفاوت منوّرالفکران با بیدارگران اسلامی در چه بود؟ (کنکور سراسری - ۹۱)

الف) هر دو نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر می‌کردند، منوّرالفکران بر خلاف بیدارگران اصلاح را در بازگشت به اسلام نمی‌دانستند.

ب) هر دو خواستار اصلاح رفتار دولت‌های کشورهای مسلمان بودند، منوّرالفکران برخلاف بیدارگران اصلاح را در بازگشت به اسلام نمی‌دانستند.

ج) مفهوم امّت واحد اسلامی برای هر دو گروه به رسمیت شناخته می‌شد، منوّرالفکران اصلاح را در تقلید از رفتار فرنگیان می‌دیدند اما بیدارگران، اصلاح رفتار دولت‌ها را دنبال می‌کردند.

د) این دو گروه خطر غرب را بیشتر در رفتار سیاسی و اقتصادی آن می‌دیدند، بیدارگران متوجه خطر کشورهای غربی برای جوامع اسلامی بودند اما منوّرالفکران این خطر را احساس نمی‌کردند.

۵- مصداق‌های الف، ب و ج به ترتیب کدام‌اند؟ (کنکور سراسری - ۹۵، با اندکی تغییر)

افراد و جریان‌ها	عملکردها
حکومت منوّرالفکران غرب‌زده	ج
حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان	الف
ب	سرکوب مقاومت مردم در حفظ هویت اسلامی خود

الف) حذف ساختارهای اجتماعی پیشین، کشورهای زیر نفوذ بلوک شرق، استبداد استعماری در کشورهای اسلامی

ب) ایجاد ساختارهای اجتماعی جدید، جریان روشنفکری چپ، موفق شدن در مقابله با استعمار

ج) تشکیل جبههٔ مقاومت و پایداری، بیدارگران اسلامی، حذف ساختارهای اجتماعی پیشین

د) حفظ بوشش [illegible] فلسطینی، رسیدن به جایگاه کشورهای غربی

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۶- به ترتیب هر یک از گروه‌های زیر، مورد حمایت کدام‌یک از بلوک‌های شرق یا غرب بوده‌اند؟
روشنفکران چپ، منوّرالفکران، بیدارگران اسلامی

الف) هیچ‌کدام، غرب، شرق
ب) غرب، هیچ‌کدام، شرق
ج) غرب، شرق، هیچ‌کدام
د) شرق، غرب، هیچ‌کدام

ج) جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷- نخستین رویارویی‌های غرب متجدد با جهان اسلام هنگامی رخ می‌دهد که قدرت‌های سیاسی جهان اسلام علی‌رغم رعایت ظواهر اسلامی، استبدادهای ..... بودند.

۸- بیدارگران نخستین خطر غرب را بیشتر در سلطه‌گری و قدرت ..... آن می‌دیدند.

۹- منوّرالفکران غرب زده بیشتر در ..... سازمان می‌یافتند.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۰- منوّرالفکران در ابتدا بیداری را در چه می‌دانستند؟ (۲)

۱۱- قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان به چه چیز وابسته بود؟ (۰/۷۵)

۱۲- روشنفکری چپ التقاطی چگونه در کشورهای اسلامی پدید آمد؟ (۱/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ درست (۰/۲۵) ۲ نادرست (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ گزینهٔ «ب»(۰/۵) ۵ گزینهٔ «الف» (۰/۵) ۶ گزینهٔ «د» (۰/۵) ۷ قومی و قبیله‌ای (۰/۵) ۸ سیاسی و اقتصادی (۰/۵) ۹ لژهای فراماسونری (۰/۵) ۱۰ اولاً آنها برخلاف بیدارگران اسلامی، بیداری را در گذر از فرهنگ اسلامی (۰/۵) و پیوستن به فرهنگ غربی (۰/۵) معنا می‌کردند. دوماً: اومانیسم به آدمیت (۰/۵) و روشنگری مدرن را به منوّرالفکری ترجمه کردند. (۰/۵) ۱۱ قدرت آنها وابسته به قدرت جهانی استعمار بود. (۰/۷۵) ۱۲ برخی روشنفکران، حرکت‌های اجتماعی‌شان را آشکارا به‌صورت مکاتب غیرتوحیدی مطرح می‌کردند (۰/۵)، برخی رویارویی مستقیم با باورهای دینی خودداری می‌کردند. (۰/۵)، برخی اندیشه‌های خود را در پوشش دینی بیان می‌داشتند. (۰/۵) به این ترتیب نوعی روشنفکری التقاطی چپ در کشورهای اسلامی پدید آمد.

درس ۱۴ انقلاب اسلامی ایران؛ نقطهٔ عطف بیداری اسلامی

مفاهیم آموزش

۱- انقلاب مشروطه

۱) انقلاب اسلامی ایران با همهٔ جنبش‌های اجتماعی پیش از خود متفاوت بود، و ویژگی‌های خاص داشت.

۲) نخستین بیدارگران اسلامی در ایران، جنبش‌هایی برای اصلاح رفتار حاکمان و ساختار حکومت قاجار به وجود آوردند و پس از آن نیز به اشکال مختلف مقاومت کردند.

۳) اشکال مقاومت بیدارگران در دوره‌های مختلف:

دوره	نحوهٔ مبارزه بیدارگران	شرایط
قاجار	مقاومت منفی	به قدرت رسیدن قاجار با شمشیر ایل قاجار
روی آوردن قاجار به قراردادهای استعماری	فعالیت رقابت آمیز اصلاحی (اصلاح رفتار پادشاهان)	اثرپذیری دولتمردان قاجار از دولت‌های استعماری به جای مقاومت در برابر آنها
جنبش عدالتخانه (مشروطه)	فعالیت رقابت آمیز اصلاحی (اصلاح ساختار)	حاکمیت استبداد قاجار
انقلاب اسلامی و تلاش امام خمینی (ره)	به‌عنوان فعالیتی رقابت‌آمیز، به‌صورت اصلاح رفتاری و ساختاری شروع و به حرکت انقلابی تبدیل شد.	- شاه پهلوی در جایگاهی امن بین دولت‌های غربی و مأمور حفظ امنیت منطقه - حذف روشنفکران چپ از صحنه رقابت داخلی

۴) مقاومت منفی: حاکمیت پادشاه، ظالمانه و غیر مشروع دانسته می‌شود و همکاری سیاسی با آن جز در حدّ واجبات نظامیه انجام نمی‌شود.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

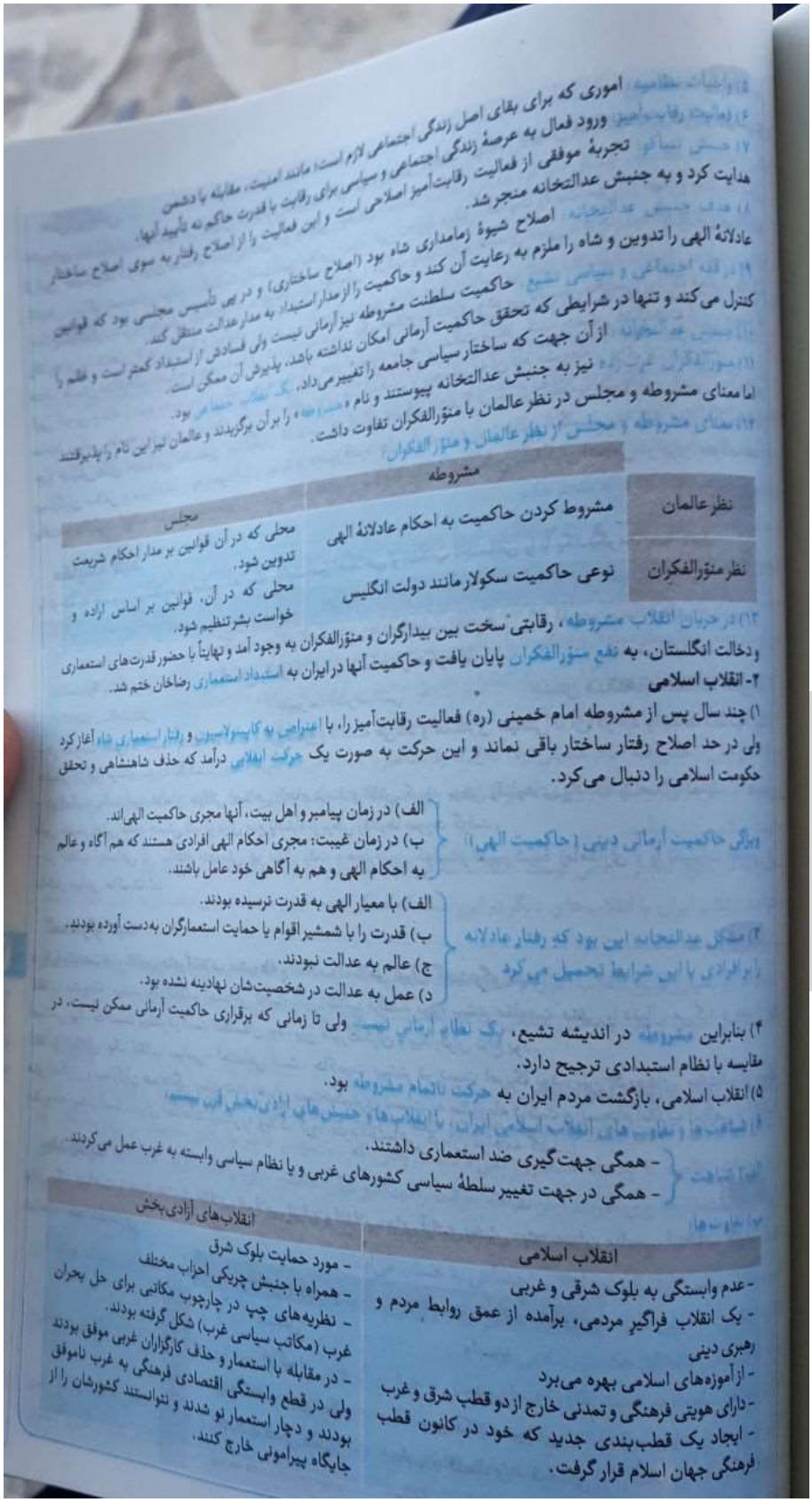

امورى كه براى بقاى اصل زندگى اجتماعى لازم است؛ مانند امنيت، مقابله با دشمن

ورود فعال به عرصهٔ زندگى اجتماعى و سياسى براى رقابت با قدرت حاكم نه تأييد آنها.

تجربهٔ موفقى از فعاليت رقابت‌آميز اصلاحى است و اين فعاليت را از اصلاح رفتار به سوى اصلاح ساختار

هدايت كرد و به جنبش عدالتخانه منجر شد.

عادلانهٔ الهى را تدوين و شاه را ملزم به رعايت آن كند و حاكميت را از مدار استبداد (اصلاح ساختارى) و در پى تأسيس مجلسى بود كه قوانين

كنترل مى‌كند و تنها در شرايطى كه تحقق حاكميت آرمانى امكان نداشته باشد، پذيرش آن ممكن است.

از آن جهت كه ساختار سياسى جامعه را تغيير مى‌داد.

نيز به جنبش عدالتخانه پيوستند و نام «مشروطه» را بر آن برگزيدند و عالمان نيز اين نام را پذيرفتند

اما معناى مشروطه و مجلس در نظر عالمان با منوّرالفكران تفاوت داشت.

	مشروطه	
نظر عالمان	مشروط كردن حاكميت به احكام عادلانهٔ الهى	مجلس: محلى كه در آن قوانين بر مدار احكام شريعت تدوين شود.
نظر منوّرالفكران	نوعى حاكميت سكولار مانند دولت انگليس	محلى كه در آن، قوانين بر اساس اراده و خواست بشر تنظيم شود.

و دخالت انگلستان، به نفع منوّرالفكران پايان يافت و حاكميت آنها در ايران به استبداد استعمارى رضاخان ختم شد.

۲- انقلاب اسلامى

۱) چند سال پس از مشروطه امام خمينى (ره) فعاليت رقابت‌آميز را، با اعتراض به كاپيتولاسيون و رفتار استعمارى شاه آغاز كرد ولى در حد اصلاح رفتار ساختار باقى نماند و اين حركت به صورت يک حركت انقلابى درآمد كه حذف شاهنشاهى و تحقق حكومت اسلامى را دنبال مى‌كرد.

ويژگى حاكميت آرمانى دينى (حاكميت الهى):
الف) در زمان پيامبر و اهل بيت، آنها مجرى حاكميت الهى‌اند.
ب) در زمان غيبت: مجرى احكام الهى افرادى هستند كه هم آگاه و عالم به احكام الهى و هم به آگاهى خود عامل باشند.

۲) مشكل عدالتخانه اين بود كه رفتار عادلانه را بر افرادى با اين شرايط تحميل مى‌كرد
الف) با معيار الهى به قدرت نرسيده بودند.
ب) قدرت را با شمشير اقوام يا حمايت استعمارگران به‌دست آورده بودند.
ج) عالم به عدالت نبودند.
د) عمل به عدالت در شخصيت‌شان نهادينه نشده بود.

۴) بنابراين مشروطه در انديشه تشيع، يک نظام آرمانى نيست ولى تا زمانى كه برقرارى حاكميت آرمانى ممكن نيست، در مقايسه با نظام استبدادى ترجيح دارد.

۵) انقلاب اسلامى، بازگشت مردم ايران به حركت ناتمام مشروطه بود.

شباهت‌ها و تفاوت‌هاى انقلاب اسلامى ايران با انقلاب‌ها و جنبش‌هاى آزادى‌بخش قرن بيستم

شباهت‌ها:
- همگى جهت‌گيرى ضد استعمارى داشتند.
- همگى در جهت تغيير سلطهٔ سياسى كشورهاى غربى و يا نظام سياسى وابسته به غرب عمل مى‌كردند.

انقلاب اسلامى	انقلاب‌هاى آزادى‌بخش
- عدم وابستگى به بلوک شرقى و غربى - يک انقلاب فراگير مردمى، برآمده از عمق روابط مردم و رهبرى دينى - از آموزه‌هاى اسلامى بهره مى‌برد - داراى هويتى فرهنگى و تمدنى خارج از دو قطب شرق و غرب - ايجاد يک قطب‌بندى جديد كه خود در كانون قطب فرهنگى جهان اسلام قرار گرفت.	- مورد حمايت بلوک شرق - همراه با جنبش چريكى احزاب مختلف براى حل بحران - نظريه‌هاى چپ در چارچوب مكاتبى براى حل بحران غرب (مكاتب سياسى غرب) شكل گرفته بودند. - در مقابله با استعمار و حذف كارگزاران غربى موفق بودند ولى در قطع وابستگى اقتصادى فرهنگى به غرب ناموفق بودند و دچار استعمار نو شدند و نتوانستند كشورشان را از جايگاه پيرامونى خارج كنند.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۱۱۸

سؤال متن

نخستین بیدارگران اسلامی در جهان اسلام، حرکت‌ها و جنبش‌هایی ایجاد کردند. جنبش عدالتخانه و تنباکو دو نمونه از این جنبش‌ها در ایران هستند. دربارهٔ این دو جنبش چه می‌دانید؟

جنبش تنباکو: نمونه‌ای موفق از فعالیت رقابت‌آمیز اسلامی است. این تجربهٔ موفق، فعالیت رقابت‌آمیز را از اصلاح رفتار به سوی اصلاح ساختار برد و به جنبش عدالتخانه منجر شد. این جنبش، حرکت رقابت‌آمیز عالمان دینی با قاجار بود که تلاش می‌کردند رفتارهای پادشاهان قاجار را اصلاح نمایند.

هدف جنبش عدالتخانه: اصلاح شیوهٔ زمامداری شاه بود به عنوان یک اصلاح ساختاری و در پی تأسیس مجلسی بود که قوانین عادلانهٔ الهی تدوین و شاه را ملزم به رعایت آن کند و حاکمیت را از مدار استبداد به مدار عدالت منتقل کند. جنبش عدالتخانه از آن جهت که ساختار سیاسی جامعه را تغییر می‌داد، یک انقلاب اجتماعی بود و منوّرالفکران با پیوستن به آن نام مشروطه را برای آن برگزیدند.

چرا جنبش‌های اجتماعی نخستین بیدارگران اسلامی در ایران متوقف شد؟ در جریان انقلاب مشروطه، رقابتی سخت بین بیدارگران اسلامی و منوّرالفکران به وجود آمد و نهایتاً با حضور قدرت‌های استعماری و دخالت انگلستان به نفع منوّرالفکران پایان یافت و حاکمیت آنها به استبداد استعماری رضاخان ختم شد و در نتیجه جنبش نخستین بیدارگران اسلامی در ایران متوقف شد.

مقایسه کنید

با توجه به جدول زیر مقاومت منفی، فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی و انقلاب اجتماعی را با یکدیگر مقایسه کنید.

فعالیت اجتماعی- سیاسی	ویژگی	نمونهٔ تاریخی
مقاومت منفی	همکاری با حاکم نامشروع در حد واجبات نظامیه	تدوین رساله‌های جهادیه
فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی	اصلاح رفتار حاکمان یا ساختار حکومت	جنبش تنباکو
انقلاب اجتماعی	تغییر ساختار سیاسی	جنبش عدالتخانه، انقلاب مشروطه

- در مقاومت منفی حاکمیت پادشاه ظالمانه و غیر مشروع دانسته می‌شد و همکاری سیاسی با آن در حد واجبات نظامیه بود و جنبشی در این مرحله صورت نگرفت.
- در فعالیت رقابت‌آمیز، عالمان حرکاتی اصلاحی انجام دادند و تلاش کردند برخی رفتارهای پادشاه را اصلاح نمایند به همین دلیل جنبش‌هایی مانند جنبش تنباکو برای منع پادشاه از برخی رفتارها صورت گرفت.
- در انقلاب اجتماعی کل ساختار حکومتی زیر سؤال رفت و معترضین خواستار تغییر شیوهٔ زمامداری و یا تغییرات اساسی در ساختار سیاسی حاکم شدند.

گفت‌وگو کنید

دربارهٔ شباهت‌ها و تفاوت‌های انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی ایران گفت‌وگو کنید.

انقلاب مشروطه: بیشتر یک انقلاب اجتماعی تحت تأثیر انقلاب فرانسه بود، بیشتر مقاومت منفی را دنبال می‌کرد و بعد از آن اصلاحی بود. حاکمیت بیشتر در دست انگلستان بود، بین منوّرالفکران و بیدارگران نزاع بود.

انقلاب اسلامی: یک انقلاب سیاسی- اجتماعی است، حاکمیت بیشتر در دست امریکا بود، بین گروه‌های مختلف از جمله منوّرالفکران و بیدارگران هماهنگی بیشتر شد، رهبری مستحکم‌تری نسبت به مشروطه داشت و انسجام انقلاب اسلامی از انقلاب مشروطه بیشتر است. (برای اطلاعات بیشتر به وبلاگ گروه علوم اجتماعی کرمان مراجعه کنید.)

بیندیشید

برای یک شباهت و چهار تفاوت انقلاب اسلامی ایران و انقلاب‌های آزادی‌بخش، پنج عنوان مناسب انتخاب کنید.

شباهت: ضد استعماری

	انقلاب ایران	انقلاب‌های آزادی‌بخش
تفاوت‌ها	مستقل	وابسته
	فراگیر	حزبی
	پیرو مکتب دینی اسلام	پیرو مکاتب سیاسی
	هویت فرهنگی مستقل	وابستهٔ اقتصادی - فرهنگی
	ایجاد قطب‌بندی جدید	ماندن در وضعیت پیرامونی

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

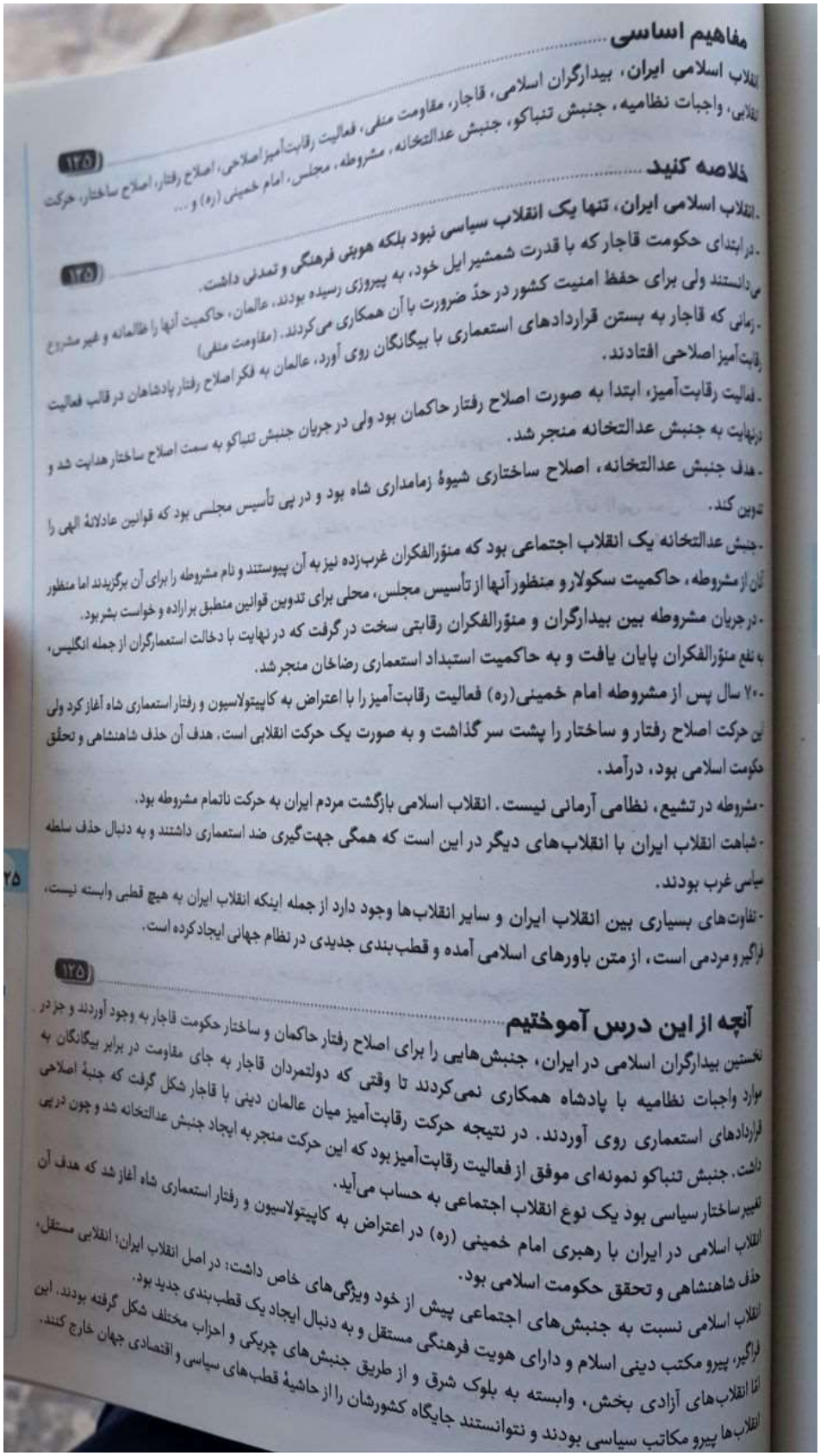

مفاهیم اساسی

انقلاب اسلامی ایران، بیدارگران اسلامی، قاجار، مقاومت منفی، فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی، اصلاح رفتار، اصلاح ساختار، حرکت انقلابی، واجبات نظامیه، جنبش تنباکو، جنبش عدالتخانه، مشروطه، مجلس، امام خمینی (ره) و ...

خلاصه کنید

(۱۲۵)

- انقلاب اسلامی ایران، تنها یک انقلاب سیاسی نبود بلکه هویتی فرهنگی و تمدنی داشت.
- در ابتدای حکومت قاجار که با قدرت شمشیر ایل خود، به پیروزی رسیده بودند، عالمان، حاکمیت آنها را ظالمانه و غیر مشروع می‌دانستند ولی برای حفظ امنیت کشور در حدّ ضرورت با آن همکاری می‌کردند. (مقاومت منفی)
- زمانی که قاجار به بستن قراردادهای استعماری با بیگانگان روی آورد، عالمان به فکر اصلاح رفتار پادشاهان در قالب فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی افتادند.
- فعالیت رقابت‌آمیز، ابتدا به صورت اصلاح رفتار حاکمان بود ولی در جریان جنبش تنباکو به سمت اصلاح ساختار هدایت شد و درنهایت به جنبش عدالتخانه منجر شد.
- هدف جنبش عدالتخانه، اصلاح ساختاری شیوهٔ زمامداری شاه بود و در پی تأسیس مجلسی بود که قوانین عادلانهٔ الهی را تدوین کند.
- جنبش عدالتخانه یک انقلاب اجتماعی بود که منوّرالفکران غرب‌زده نیز به آن پیوستند و نام مشروطه را برای آن برگزیدند اما منظور آنان از مشروطه، حاکمیت سکولار و منظور آنها از تأسیس مجلس، محلی برای تدوین قوانین منطبق بر اراده و خواست بشر بود.
- در جریان مشروطه بین بیدارگران و منوّرالفکران رقابتی سخت در گرفت که در نهایت با دخالت استعمارگران از جمله انگلیس، به نفع منوّرالفکران پایان یافت و به حاکمیت استبداد استعماری رضاخان منجر شد.
- ۷۰ سال پس از مشروطه امام خمینی(ره) فعالیت رقابت‌آمیز را با اعتراض به کاپیتولاسیون و رفتار استعماری شاه آغاز کرد ولی این حرکت اصلاح رفتار و ساختار را پشت سر گذاشت و به صورت یک حرکت انقلابی است. هدف آن حذف شاهنشاهی و تحقق حکومت اسلامی بود، درآمد.
- مشروطه در تشیع، نظامی آرمانی نیست. انقلاب اسلامی بازگشت مردم ایران به حرکت ناتمام مشروطه بود.
- شباهت انقلاب ایران با انقلاب‌های دیگر در این است که همگی جهت‌گیری ضد استعماری داشتند و به دنبال حذف سلطه سیاسی غرب بودند.
- تفاوت‌های بسیاری بین انقلاب ایران و سایر انقلاب‌ها وجود دارد از جمله اینکه انقلاب ایران به هیچ قطبی وابسته نیست، فراگیر و مردمی است، از متن باورهای اسلامی آمده و قطب‌بندی جدیدی در نظام جهانی ایجاد کرده است.

(۱۲۵)

آنچه از این درس آموختیم

نخستین بیدارگران اسلامی در ایران، جنبش‌هایی را برای اصلاح رفتار حاکمان و ساختار حکومت قاجار به وجود آوردند و جز در موارد واجبات نظامیه با پادشاه همکاری نمی‌کردند تا وقتی که دولتمردان قاجار به جای مقاومت در برابر بیگانگان به قراردادهای استعماری روی آوردند. در نتیجه حرکت رقابت‌آمیز میان عالمان دینی با قاجار شکل گرفت که جنبهٔ اصلاحی داشت. جنبش تنباکو نمونه‌ای موفق از فعالیت رقابت‌آمیز بود که این حرکت منجر به ایجاد جنبش عدالتخانه شد و چون در پی تغییر ساختار سیاسی بود یک نوع انقلاب اجتماعی به حساب می‌آید.

انقلاب اسلامی در ایران با رهبری امام خمینی (ره) در اعتراض به کاپیتولاسیون و رفتار استعماری شاه آغاز شد که هدف آن حذف شاهنشاهی و تحقق حکومت اسلامی بود.

انقلاب اسلامی نسبت به جنبش‌های اجتماعی پیش از خود ویژگی‌های خاص داشت: در اصل انقلاب ایران؛ انقلابی مستقل، فراگیر، پیرو مکتب دینی اسلام و دارای هویت فرهنگی مستقل و به دنبال ایجاد یک قطب‌بندی جدید بود.

انقلاب‌های آزادی بخش، وابسته به بلوک شرق و از طریق جنبش‌های چریکی و احزاب مختلف شکل گرفته بودند. این انقلاب‌ها پیرو مکاتب سیاسی بودند و نتوانستند جایگاه کشورشان را از حاشیهٔ قطب‌های سیاسی و اقتصادی جهان خارج کنند.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را

۱- در فعالیت رقابت‌آمیز، پادشاه ظالم و غیر مشروع دانسته می‌شود و همکاری سیاسی با آن، جزدر حدّ واجبات نظامیه انجام نمی‌شود. ☐ درست ☐ نادرست

۲- فعالیت رقابت‌آمیز، نه در جهت تأیید قدرت حاکم و حمایت از آن، بلکه در رقابت با آن است. ☐ درست ☐ نادرست

۳- حاکمیت منوّرالفکران در ایران به استبداد استعماری رضاخان ختم شد. ☐ درست ☐ نادرست

ب) گزینه درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۰/۷۵)

۴- کدام‌یک در رابطه با جنبش عدالتخانه صحیح نیست؟ (کنکور سراسری - ۹۲)

الف) جنبش عدالتخانه از آن جهت که ساختار سیاسی جامعه را تغییر می‌داد، یک انقلاب اجتماعی بود و هدف آن اصلاح کار یا رفتار خاصی از پادشاه نبود بلکه اصلاح شیوهٔ زمامداری پادشاه بود.

ب) هدف آن اصلاح کار یا رفتار خاصی از پادشاه نبود بلکه اصلاح شیوهٔ زمامداری پادشاه بود، به دنبال تأسیس مجلسی بود که قوانین عادلانه را تدوین کند و شاه را ملزم سازد تا در چارچوب قوانین عادلانهٔ الهی عمل کند.

ج) به دنبال تأسیس مجلسی بود که قوانین عادلانه را تدوین کند و شاه را ملزم سازد تا در چارچوب قوانین عادلانهٔ الهی عمل کند، جنبش عدالتخانه از آن جهت که ساختار سیاسی جامعه را تغییر می‌داد یک انقلاب اجتماعی بود.

د) این حرکت، حاکمیت مطلوب و آرمانی بود، هدف آن اصلاح کار یا رفتار خاصی از پادشاه نبود بلکه اصلاح شیوهٔ زمامداری پادشاه بود.

۵- نخستین بیدارگران اسلامی ایران، جنبش‌هایی را برای ... و ... قاجار به‌وجود می‌آوردند. قاجار با ... به قدرت رسیده بود.

الف) مقاومت منفی- حرکت انقلابی- مأمور حفظ امنیت منطقه

ب) اصلاح رفتار حاکمان- اصلاح ساختار حکومت- شمشیر ایل قاجار

ج) حرکت انقلابی- اصلاح ساختار حکومت- حذف روشنفکران چپ

د) اصلاح رفتار حاکمان- حرکت انقلابی- شمشیر ایل قاجار

۶- به ترتیب کدام موارد نشان‌دهندهٔ «شباهت انقلاب اسلامی با سایر جنبش‌های آزادی‌بخش» و «تفاوت انقلاب اسلامی با سایر جنبش‌های آزادی‌بخش» است؟

الف) وجود نظریات چپ- چریکی بودن سایر جنبش‌ها و فراگیر بودن انقلاب ایران

ب) جهت‌گیری ضد استعماری- مورد حمایت بلوک شرق بودن سایر جنبش‌ها و عدم وابستگی انقلاب ایران

ج) ایجاد استعمار نو- ناموفق بودن سایر جنبش‌ها در قطع وابستگی به غرب و هویتی خارج از دوقطب برای ایران

د) حمایت بلوک شرق- جنبش‌های آزادی بخش در جهت تغییر سلطهٔ سیاسی کشورهای غربی بودند ولی انقلاب اسلامی نه

ج) جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷- منظور از ... اموری است که برای بقای اصل زندگی اجتماعی لازم است.

۸- جنبش عدالتخانه در پی تأسیس مجلسی بود که قوانین ... را تدوین کند.

۹- فعالیت رقابت آمیز امام خمینی، گرچه با اعتراض به ... و رفتار استعماری شاه آغاز شد ولی در حد یک حرکت اصلاحی رفتار یا ساختار متوقف نشد.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۰- معنای مشروطه را از نظر عالمان دینی و منوّرالفکران با هم مقایسه کنید؟ (۱)

۱۱- ویژگی حاکمیت آرمانی دینی، در اندیشهٔ اجتماعی و سیاسی شیعی چیست؟ (۲)

۱۲- مشکل عدالتخانه چه بود؟ (۲)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

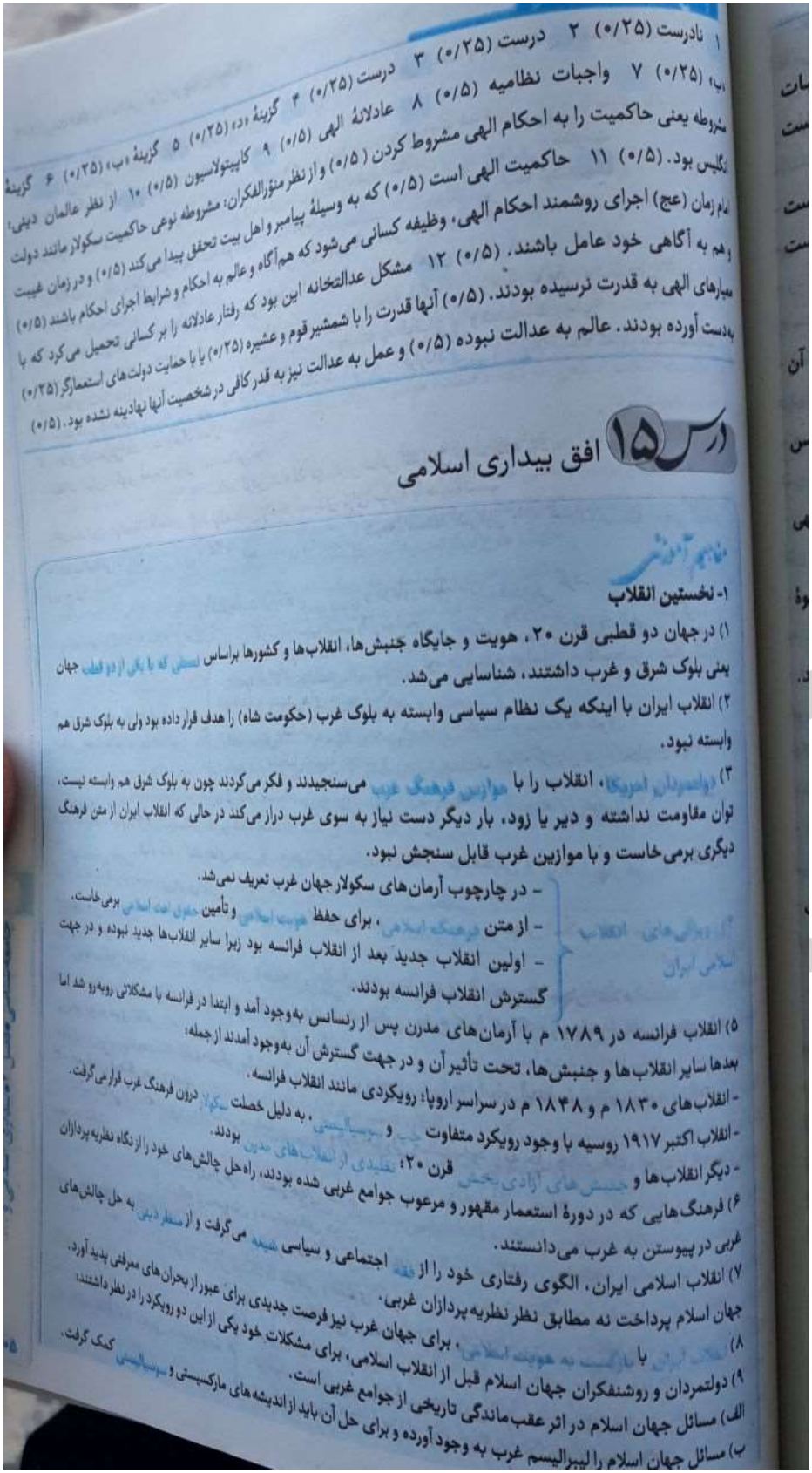

۱ نادرست (۰/۲۵) ۲ درست (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ گزینهٔ «د» (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۶ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۷ واجبات نظامیه (۰/۵) ۸ عادلانهٔ الهی (۰/۵) ۹ کاپیتولاسیون (۰/۵) ۱۰ از نظر عالمان دینی، مشروطه یعنی حاکمیت را به احکام الهی مشروط کردن (۰/۵) و از نظر منوّرالفکران: مشروطه نوعی حاکمیت سکولار مانند دولت انگلیس بود. (۰/۵) ۱۱ حاکمیت الهی است (۰/۵) که به وسیلهٔ پیامبر و اهل بیت تحقق پیدا می‌کند (۰/۵) و در زمان غیبت امام زمان (عج) اجرای روشمند احکام الهی، وظیفه کسانی می‌شود که هم آگاه و عالم به احکام و شرایط اجرای احکام باشند (۰/۵) و هم به آگاهی خود عامل باشند. (۰/۵) ۱۲ مشکل عدالتخانه این بود که رفتار عادلانه را بر کسانی تحمیل می‌کرد که با معیارهای الهی به قدرت نرسیده بودند. (۰/۵) آنها قدرت را با شمشیر قوم و عشیره (۰/۲۵) یا با حمایت دولت‌های استعمارگر (۰/۲۵) به‌دست آورده بودند. عالم به عدالت نبوده (۰/۵) و عمل به عدالت نیز به قدر کافی در شخصیت آنها نهادینه نشده بود. (۰/۵)

درس ۱۵ افق بیداری اسلامی

۱- نخستین انقلاب

۱) در جهان دو قطبی قرن ۲۰، هویت و جایگاه جنبش‌ها، انقلاب‌ها و کشورها براساس نسبتی که با یکی از دو قطب جهان یعنی بلوک شرق و غرب داشتند، شناسایی می‌شد.

۲) انقلاب ایران با اینکه یک نظام سیاسی وابسته به بلوک غرب (حکومت شاه) را هدف قرار داده بود ولی به بلوک شرق هم وابسته نبود.

۳) دولتمردان امریکا، انقلاب را با موازین فرهنگ غرب می‌سنجیدند و فکر می‌کردند چون به بلوک شرق هم وابسته نیست، توان مقاومت نداشته و دیر یا زود، بار دیگر دست نیاز به سوی غرب دراز می‌کند در حالی که انقلاب ایران از متن فرهنگ دیگری برمی‌خاست و با موازین غرب قابل سنجش نبود.

- در چارچوب آرمان‌های سکولار جهان غرب تعریف نمی‌شد.
- از متن فرهنگ اسلامی، برای حفظ هویت اسلامی و تأمین حقوق امت اسلامی برمی‌خاست.
- اولین انقلاب جدید بعد از انقلاب فرانسه بود زیرا سایر انقلاب‌ها جدید نبوده و در جهت گسترش انقلاب فرانسه بودند.

۵) انقلاب فرانسه در ۱۷۸۹ م با آرمان‌های مدرن پس از رنسانس به‌وجود آمد و ابتدا در فرانسه با مشکلاتی روبه‌رو شد اما بعدها سایر انقلاب‌ها و جنبش‌ها، تحت تأثیر آن و در جهت گسترش آن به‌وجود آمدند از جمله:

- انقلاب‌های ۱۸۳۰ م و ۱۸۴۸ م در سراسر اروپا؛ رویکردی مانند انقلاب فرانسه.
- انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ روسیه با وجود رویکرد متفاوت و سوسیالیستی، به دلیل خصلت سکولار درون فرهنگ غرب قرار می‌گرفت.
- دیگر انقلاب‌ها و جنبش‌های آزادی‌بخش قرن ۲۰؛ بلافاصله بعد از انقلاب‌های مدرن بودند.

۶) فرهنگ‌هایی که در دورهٔ استعمار مقهور و مرعوب جوامع غربی شده بودند، راه‌حل چالش‌های خود را از نگاه نظریه‌پردازان غربی در پیوستن به غرب می‌دانستند.

۷) انقلاب اسلامی ایران، الگوی رفتاری خود را از فقه اجتماعی و سیاسی شیعه می‌گرفت و از منظر دینی به حل چالش‌های جهان اسلام پرداخت نه مطابق نظر نظریه‌پردازان غربی.

۸) انقلاب ایران با ماهیت اسلامی، برای جهان غرب نیز فرصت جدیدی برای عبور از بحران‌های معرفتی پدید آورد.

۹) دولتمردان و روشنفکران جهان اسلام قبل از انقلاب اسلامی، برای مشکلات خود یکی از این دو رویکرد را در نظر داشتند:

الف) مسائل جهان اسلام در اثر عقب‌ماندگی تاریخی از جوامع غربی است.

ب) مسائل جهان اسلام را لیبرالیسم غرب به وجود آورده و برای حل آن باید از اندیشه‌های مارکسیستی و سوسیالیستی کمک گرفت.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۲- تأثیرات انقلاب اسلامی ایران بر جهان

۱) مسئلهٔ فلسطین: تا پیش از انقلاب ایران، در جامعهٔ بلوک شرق با غرب قرار می‌گرفتند و برخوردشان با مسائل جهان اسلام
- کشورهای اسلامی با توجه به یکی از این دو رویکرد بود؛ مانند مسئلهٔ فلسطین.
- موضع کشورهای اسلامی در برابر فلسطین: ۱- کشورهای زیر نفوذ غرب؛ به رسمیت شناختن اسرائیل یا سازش با آن
۲- کشورهای زیر نفوذ شرق؛ تشکیل جبههٔ پایداری و مقاومت
- گروه‌های مبارز فلسطینی ناگزیر به دستهٔ دوم پیوستند و هویتی مارکسیستی یا ناسیونالیستی پیدا کردند.
- گروه‌های مارکسیستی: هویت الحادی داشتند و جایگاهی برای باورهای دینی قائل نبودند.
- گروه‌های ناسیونالیستی: با موضع قوم‌گرایی عربی، اسلام را به عنوان پدیده‌ای عربی می‌پذیرفتند.
- وضعیت فلسطین به‌عنوان یکی از عرصه‌های تقابل شرق و غرب: ۱- دولت اسرائیل؛ وابسته به بلوک غرب و حمایت مالی و تسلیحاتی آنان
۲- جبههٔ مقابل؛ وابسته به بلوک شرق و تسلیحات روسی
- دولت مصر که مظهر ناسیونالیسم عربی بود در زمان انور سادات با اسرائیل قرارداد کمپ دیوید را بست که موجب تضعیف گروه‌های فلسطینی شد. (بعد از مرگ جمال عبدالناصر)
- انقلاب ایران، الگوی جدیدی برای امت اسلامی بود.
- اهمیت ایران در مسئلهٔ فلسطین: - ساقط کردن شاه که مهم‌ترین حامی اسرائیل در منطقه بود.
- ارائه دادن راهکار جدیدی برای مبارزه با صهیونیسم
- انقلاب اسلامی با بازگشت به اسلام و اتکا به فقه سیاسی و اجتماعی شیعه، مسئله اسرائیل را به عنوان مسئلهٔ جهان اسلام مطرح کرد.
- پیامدهای بازگشت به اسلام: - اولاً مشروعیت قرارداد کمپ دیوید را در باور مسلمانان مخدوش کرد.
- ثانیاً مقاومت در برابر صهیونیسم را از موضع باور اسلامی و تکیه بر قدرت الهی آغاز کرد.

۲) نمونه‌هایی از جنبش‌های اسلامی تحت تأثیر انقلاب اسلامی
- مصر: از میان برداشتن انور سادات توسط اسلام‌خواهان - فلسطین: شکل‌گیری انتفاضه و جنبش‌های جدید اسلامی
- افغانستان: تشکیل جهاد اسلامی در برابر حکومت وابسته به شرق
- الجزایر: تشکیل جبههٔ نجات اسلامی و پیروزی اسلام‌گرایان در انتخابات ۱۹۹۰

۳) مهم‌ترین پیامد انقلاب ایران در جهان اسلام، سلسله جنبش‌ها و انقلاب‌های مردم در کشورهای عربی از ۱۳۸۹ تاکنون است که باعث سقوط ۴ قدرت سیاسی عربی شده است.

۴) دولت‌های غربی، قیام مردم کشورهای عربی را بخشی از فرآیند عربی شدن آنها معرفی و آن را «بهار عربی» نامگذاری کرده‌اند امّا به قدرت رسیدن اسلام‌خواهان در این کشورها نشان از شروع بیداری اسلامی دارد.

۵) نخستین بیداران در جهان اسلام، اندیشمندانی بودند که برای حفظ استقلال و عزت جهان اسلام، به دنبال اصلاح رفتار حاکمان جوامع اسلامی بودند.

۶) امروزه بیداری اسلامی، حاصل انتقال بیداری از سطح نخبگان به متن مردم و فرهنگ عمومی جهان اسلام است.

۷) انقلاب ایران از طریق بیداری اسلامی، الگوی جدیدی برای امت اسلامی مطرح کرده که اگر در جوامع اسلامی تحقق یابد، این جوامع به سوی نظامی بر مدار فقاهت و عدالت حرکت می‌کند.

۸) امام خمینی(ره) در وصیت‌نامهٔ خود، تشکیل یک دولت اسلامی یا جمهوری‌های مستقل را برای آیندهٔ مسلمانان ترسیم می‌کند.

۳- جغرافیای فرهنگی جهان جدید

۱) انقلاب اسلامی با اینکه در ایران و براساس معرفت شیعی به وجود آمد ولی رسالت خود را به حلّ چالش‌های ایران یا شیعیان محدود نکرد.

۲) رسالت انقلاب ایران:
- پاسداری از عزت و اقتدار جهان اسلام
- دفاع از محرومان و مستضعفان جهان
- مخاطب قرار دادن فطرت همهٔ انسان‌ها
- توجه به حلّ مشکلات معرفتی و معنوی بشر

۳) نکات نامهٔ امام خمینی به گورباچف:
- اشاره به اشکالاتی در محدود کردن علم به شناخت حسی و عقلی
- پیش‌بینی فروپاشی بلوک شرق
- درخواست از شوروی برای آمدن به سوی آموزه‌های اسلام برای عبور از بحران‌ها و فرستادن نخبگان‌شان به ایران برای فراگیری حکمت و علوم اسلامی.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۴) تأثیرات جهانی انقلاب اسلامی ایران
- بروز بحران‌های معرفتی غرب و چالش‌های آن
- شاهدی بر حضور تاریخ‌ساز فرهنگ‌های غیرغربی
- تأثیرگذاری بر شکل‌گیری و گسترش اندیشه‌های پسامدرن
- ایجاد رویکرد دینی و معنوی به زندگی اجتماعی در جوامع غربی
- از دست رفتن اعتبار جهانی آرمان‌های بعد از رنسانس
- شکل‌گیری نظریه‌های ناظر به افول سکولاریسم

۵) تأثیر انقلاب بر کشورهای جهان سوم: قرار دادن راه توین در مسیر این کشورها که موقعیت دو قطب سیاسی قرن ۲۰ را در هم ریخت و قطب‌بندی جدیدی ایجاد کرد.

۶) جهان غرب برای جلوگیری از تأثیرگذاری انقلاب اسلامی، اقدامات مستمری انجام داد. کودتای نوژه و جنگ تحمیلی از نخستین تلاش‌های غرب برای مقابله با انقلاب اسلامی بود.

۷) در جنگ ایران و عراق، تمام کشورهای بلوک شرق و غرب با اسلحه و پول خود علیه ایران متحد شدند، در حالی که ایران از ابتدایی‌ترین تجهیزات محروم بود.

۸) مقاومت انقلاب اسلامی در دههٔ نخست، موقعیت بلوک شرق را متزلزل و موقعیت جهان اسلام را به عنوان یک قطب فرهنگی تثبیت کرد.

۹) کشورهای غربی ابتدا می‌خواستند فروپاشی بلوک شرق را به تشکیل نظام نوین جهانی بر مدار یک قطب واحد معنا کنند. نظریهٔ پایان تاریخ فوکویاما همین معنا را القا می‌کرد اما انقلاب اسلامی این نظریه را باطل کرد.

۱۰) نظریهٔ جنگ تمدن‌ها را برخی نظریه‌پردازان غربی دربارهٔ حضور فرهنگی و تمدنی جهان اسلام بیان کردند.

نظریهٔ جنگ تمدن‌ها
- اولاً با طرح دیگر تمدن‌ها در عرض تمدن اسلامی، جایگاه برجستهٔ انقلاب اسلامی را نادیده می‌گرفت.
- ثانیاً با طرح جنگ تمدن‌ها، رویکرد خصمانهٔ جهان غرب به جنبش‌های اسلامی را توجیه می‌کرد و هراسی را که قبلاً نسبت به بلوک شرق وجود داشت، متوجه جهان اسلام می‌ساخت.

۱۱) اقتصاد و سیاست غرب نیازمند مناطق بیرامونی است به همین دلیل با حرکت‌های مستقل در جهان اسلام مقابله می‌کند.

۱۲) فعالیت‌های غرب برای مقابله با حرکات مستقل اسلامی
- مقابلهٔ نظامی و سیاسی مستقیم مانند دخالت در افغانستان و عراق
- محاصره و تحریم اقتصادی از طریق سازمان‌های بین‌المللی مانند تحریم ایران
- تبلیغ معنویت‌های کاذب و سکولار در غرب برای اشباع خلأ معنوی فرهنگ غرب
- تصویرسازی خشن و غیرعقلانی از اسلام از راه ایجاد جریان‌های تروریستی وهابی
- تفسیر سکولار از اسلام و حمایت از اسلام امریکایی در مقابل انقلاب اسلامی
- مدیریت جنگ رسانه‌ای همه‌جانبه در برابر حرکت فرهنگی جهان اسلام
- ایجاد اختلافات فرقه‌ای و مذهبی برای تضعیف جهان اسلام

۱۲۷

سؤال متن

دستاوردهای بیداری اسلامی چیست؟ توجه کشورهای اسلامی به اتکای بازگشت به اسلام، برپایی جنبش‌هایی مانند جنبش مردم مصر و افغانستان و الجزایر، قیام مردم در کشورهای عربی که همهٔ اینها با هدف به قدرت رسیدن اسلام و حفظ استقلال در مقابل غرب انجام شده است.

غرب برای مقابله با بیداری اسلامی چه اقداماتی انجام داده است؟ اقداماتی مانند مقابلهٔ نظامی مستقیم شبیه دخالت در افغانستان و عراق، تبلیغ معنویت‌های کاذب و سکولار، تفسیر سکولار از اسلام، ایجاد اختلافات فرقه‌ای و مذهبی و ....

انقلاب اسلامی ایران بر جریان بیداری اسلامی چه تأثیراتی داشته است؟ برپایی جنبش‌هایی در کشورهای اسلامی مانند مصر و الجزایر و افغانستان و جنبش کشورهای عربی از سال ۱۳۸۹ به بعد، ایجاد الگوی جدید برای مبارزه با اسرائیل و اهمیت‌بخشی به مسئلهٔ فلسطین با اتکا به فقه سیاسی و اجتماعی شیعه

برخی دانشمندان علوم اجتماعی، انقلاب اسلامی ایران را نخستین انقلابی می‌دانند که پس از انقلاب فرانسه در سطح جهانی اتفاق افتاده است. این گفته به چه معناست؟ چرا چنین تعبیری از انقلاب اسلامی ایران می‌شود؟

انقلاب اسلامی ایران یک انقلاب مردمی با آرمان‌های مشخص و رهبر مشخص بود. این انقلاب خودجوش بود و بر پایهٔ مبانی معرفتی محکمی شکل گرفته بود. انقلاب اسلامی برخلاف دیگر انقلاب‌های پس از انقلاب فرانسه به هیچ قدرتی وابسته نبود و در استقلال کامل نسبت به دو بلوک غرب و شرق شکل گرفت به همین جهت آن را نخستین انقلاب که تمام عناصر یک انقلاب واقعی را داشت، می‌خوانند. (تمام انقلاب‌های دیگر در ادامهٔ و تحت تأثیر انقلاب فرانسه بودند و انقلاب اسلامی ایران هویتی مستقل داشت.)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۱۲۸

گفت‌وگو کنید

به نظر شما مهم‌ترین شباهت و تفاوت انقلاب فرانسه با انقلاب اسلامی ایران چیست؟

شباهت: هر دو خواستار تغییر وضع موجود و یک شیوهٔ نوین ساختار سیاسی بودند.

تفاوت: انقلاب فرانسه با آرمان‌های مدرن و سکولار شکل گرفت. انقلاب اسلامی ایران با آرمان‌ها و ارزش‌های اسلامی شکل گرفت.

۱۳۲

گفت‌وگو کنید

دربارهٔ تفاوت حرکت اجتماعی نخستین بیدارگران اسلامی با حرکت‌های اخیر بیداری اسلامی گفت‌وگو کنید.

نخستین بیدارگران در جهان اسلام، اندیشمندان و عالمانی بودند که با نظر به خطر سیاسی دولت‌های غربی، استقلال و عزت جهان اسلام را دنبال می‌کردند. آنها برای رسیدن به این منظور، به اصلاح رفتار حاکمان جوامع اسلامی می‌پرداختند.

اما بیداری اسلامی حاصل انتقال بیداری از سطح نخبگان به متن مردم و فرهنگ عمومی جامعهٔ اسلامی است و خواهان دگرگونی در ساختار سیاسی است. (برای مطالعهٔ بیشتر به وبلاگ گروه علوم اجتماعی شیروان مراجعه کنید.)

۱۳۳

سؤال متن

دنیای دو قطبی قرن بیستم چگونه فروریخت و جغرافیای فرهنگی و سیاسی جهان جدید چگونه به‌وجود آمد؟ قطب‌های اصلی این جهان کدام‌اند؟ دنیای دوقطبی با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ از بین رفت و کشورهایی که جزء اتحاد شوروی بودند هر یک مستقل شدند. بیشتر این کشورها جذب رویکرد لیبرالیستی غرب شدند. قطب‌های این جهان، بلوک شرق (شوروی، اروپای شرقی و چین) بودند و بلوک غرب (امریکا، اروپای غربی و دیگر کشورهای جهان که از سیاست‌های اقتصاد آزاد پیروی می‌کردند). با فروپاشی شوروی، غرب خود را تنها ابرقدرت جهان می‌دانست و تصور نمی‌کرد دیگر مقاومتی در مقابل آن شکل بگیرد که البته مقاومت‌های جهان اسلام این تصور را باطل کرد.

۱۳۶

تأمل کنید

به نظر شما جهان اسلام در برابر محدودیت‌هایی که جهان غرب ایجاد می‌کند چه فرصت‌هایی دارد؟ دربارهٔ فرصت‌ها و محدودیت‌های پیش روی جریان بیداری اسلامی تأمل کنید.

فرصت‌های اسلام در برابر محدودیت‌های غرب: شکل‌گیری رویکرد معنوی به زندگی اجتماعی در سطوح مختلف جوامع غربی، مورد سؤال قرار گرفتن ارزش‌ها و آرمان‌های بعد از رنسانس، افول سکولاریسم

در این برهه از زمان طرح ارزش‌های اسلامی با عقلانیت نظری و عملی می‌تواند در جوامع غیراسلامی گسترش یابد. البته نیازمند عملکرد صحیح نظام سیاسی ایران و دستیابی به تکنولوژی‌های برتر ارتباطی است. (برای مطالعهٔ بیشتر به وبلاگ گروه علوم اجتماعی چهارمحال و بختیاری مراجعه کنید.)

۱۳۷

مفاهیم اساسی

بیداری اسلامی، انقلاب اسلامی ایران، جهان دوقطبی، انقلاب فرانسه، بازگشت به هویت اسلامی، اندیشه‌های لیبرالیستی، مارکسیستی و سوسیالیستی، مسئلهٔ فلسطین، جنبش‌های اسلامی، بیداری اسلامی، بهار عربی، جنگ تمدن‌ها، پایان تاریخ و...

۱۳۶

خلاصه کنید

- **بیداری اسلامی حاصل انتقال بیداری از سطح نخبگان به متن مردم و فرهنگ عمومی جامعهٔ اسلامی است.**
- برخی دانشمندان انقلاب اسلامی ایران را نخستین انقلابی می‌دانند که پس از انقلاب فرانسه در سطح جهانی اتفاق افتاده است.
- انقلاب اسلامی ایران، انقلابی نبود که در چارچوب آرمان‌ها و ارزش‌های سکولار جهان غرب تعریف شده باشد.
- انقلاب فرانسه در سال ۱۷۸۹ م با آرمان‌ها و ارزش‌های مدرنی شکل گرفت که پس از رنسانس به وجود آمده بود.
- تا پیش از انقلاب اسلامی هریک از کشورهای عربی به یکی از بلوک‌های شرق و غرب گرایش داشتند.
- فلسطین یکی از عرصه‌های تقابل بلوک شرق و غرب بود.
- انقلاب اسلامی با بازگشت به اسلام و با اتکا به فقه سیاسی و اجتماعی شیعی، مسئلهٔ فلسطین را به‌عنوان مسئلهٔ جهان اسلام مطرح کرد.
- مهم‌ترین پیامد انقلاب اسلامی ایران در جهان اسلام جنبش‌های گسترده در کشورهای عربی از سال ۱۳۸۹ به بعد بود.
- انقلاب اسلامی راه نوینی را فرا روی کشورهای جهان سوم قرار داد.
- مقاومت انقلاب اسلامی ایران در دههٔ نخست، موقعیت بلوک شرق را به‌عنوان تنها رقیب بلوک غرب متزلزل ساخت و موقعیت جهان اسلام را به عنوان یک قطب فرهنگی تثبیت کرد.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

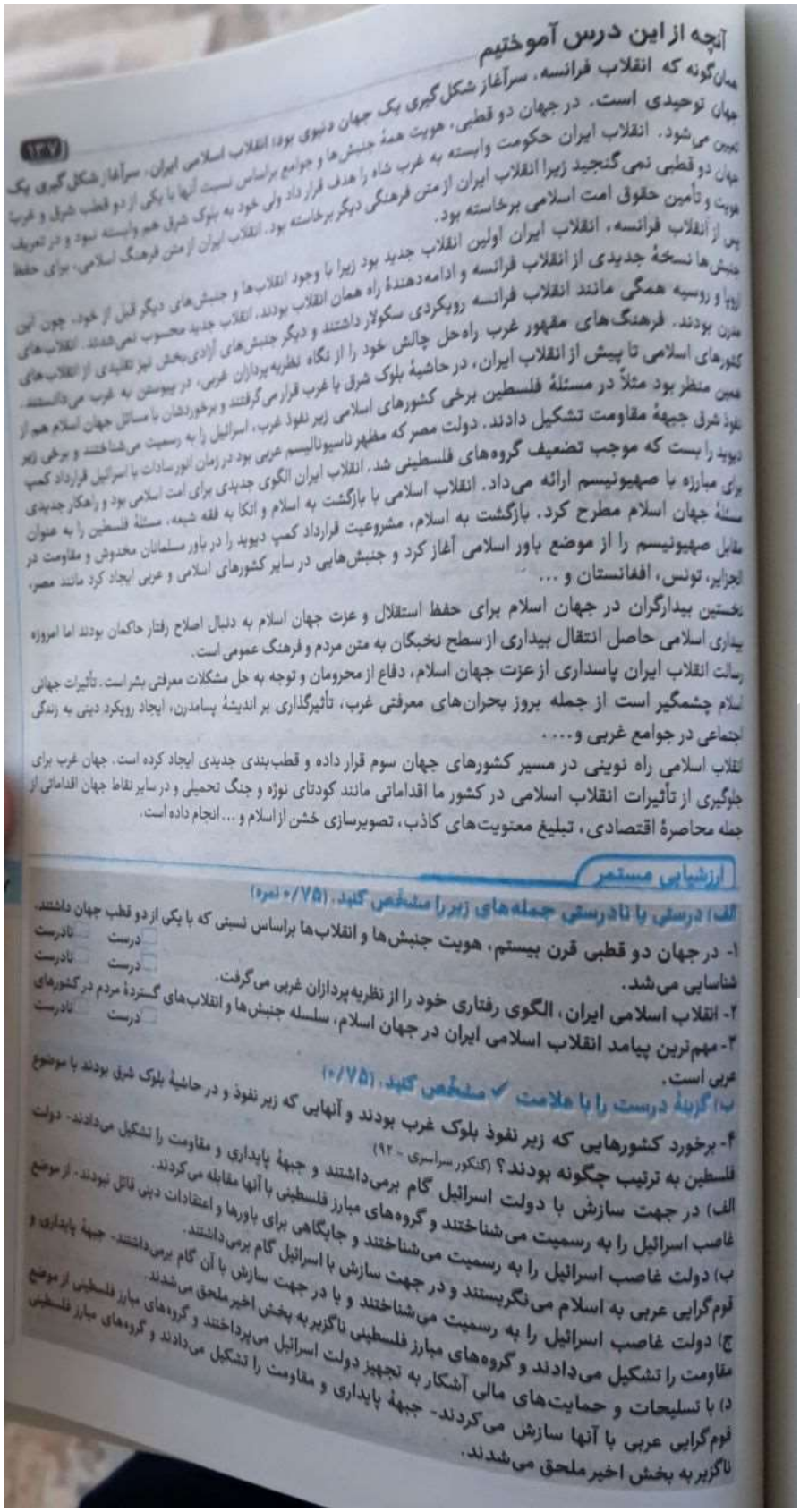

آنچه از این درس آموختیم

همان‌گونه که انقلاب فرانسه، سرآغاز شکل‌گیری یک جهان توحیدی است. در جهان دو قطبی، هویت همهٔ جنبش‌ها و جوامع براساس نسبت آنها با یکی از دو قطب شرق و غرب تعیین می‌شود. انقلاب ایران حکومت وابسته به غرب شاه را هدف قرار داد ولی خود به بلوک شرق هم وابسته نبود و در تعریف هویت و تأمین حقوق امت اسلامی برخاسته بود. انقلاب ایران از متن فرهنگ دیگر برخاسته بود.

پس از انقلاب فرانسه، انقلاب ایران اولین انقلاب جدید بود زیرا با وجود انقلاب‌ها و جنبش‌های دیگر قبل از خود، چون این جنبش‌ها نسخهٔ جدیدی از انقلاب فرانسه و ادامه‌دهندهٔ راه همان انقلاب بودند. انقلاب جدید محسوب نمی‌شدند. انقلاب‌های اروپا و روسیه همگی مانند انقلاب فرانسه رویکردی سکولار داشتند و دیگر جنبش‌های آزادی‌بخش نیز تقلیدی از انقلاب‌های مدرن بودند. فرهنگ‌های مقهور غرب راه‌حل چالش خود را از نگاه نظریه‌پردازان غربی، در پیوستن به غرب می‌دانستند. کشورهای اسلامی تا پیش از انقلاب ایران، در حاشیهٔ بلوک شرق یا غرب قرار می‌گرفتند و برخوردشان با مسائل جهان اسلام هم از همین منظر بود مثلاً در مسئلهٔ فلسطین برخی کشورهای اسلامی زیر نفوذ غرب، اسرائیل را به رسمیت می‌شناختند و برخی زیر نفوذ شرق جبههٔ مقاومت تشکیل دادند. دولت مصر که مظهر ناسیونالیسم عربی بود در زمان انورسادات با اسرائیل قرارداد کمپ دیوید را بست که موجب تضعیف گروه‌های فلسطینی شد. انقلاب ایران الگوی جدیدی برای امت اسلامی بود و راهکار جدیدی برای مبارزه با صهیونیسم ارائه می‌داد. انقلاب اسلامی با بازگشت به اسلام و اتکا به فقه شیعه، مسئلهٔ فلسطین را به عنوان مسئلهٔ جهان اسلام مطرح کرد. بازگشت به اسلام، مشروعیت قرارداد کمپ دیوید را در باور مسلمانان مخدوش و مقاومت در مقابل صهیونیسم را از موضع باور اسلامی آغاز کرد و جنبش‌هایی در سایر کشورهای اسلامی و عربی ایجاد کرد مانند مصر، الجزایر، تونس، افغانستان و ...

نخستین بیدارگران در جهان اسلام برای حفظ استقلال و عزت جهان اسلام به دنبال اصلاح رفتار حاکمان بودند اما امروزه بیداری اسلامی حاصل انتقال بیداری از سطح نخبگان به متن مردم و فرهنگ عمومی است.

رسالت انقلاب ایران پاسداری از عزت جهان اسلام، دفاع از محرومان و توجه به حل مشکلات معرفتی بشر است. تأثیرات جهانی اسلام چشمگیر است از جمله بروز بحران‌های معرفتی غرب، تأثیرگذاری بر اندیشهٔ پسامدرن، ایجاد رویکرد دینی به زندگی اجتماعی در جوامع غربی و....

انقلاب اسلامی راه نوینی در مسیر کشورهای جهان سوم قرار داده و قطب‌بندی جدیدی ایجاد کرده است. جهان غرب برای جلوگیری از تأثیرات انقلاب اسلامی در کشور ما اقداماتی مانند کودتای نوژه و جنگ تحمیلی و در سایر نقاط جهان اقداماتی از جمله محاصرهٔ اقتصادی، تبلیغ معنویت‌های کاذب، تصویرسازی خشن از اسلام و ... انجام داده است.

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. (۰/۷۵ نمره)

۱- در جهان دو قطبی قرن بیستم، هویت جنبش‌ها و انقلاب‌ها براساس نسبتی که با یکی از دو قطب جهان داشتند. درست نادرست

شناسایی می‌شد. درست نادرست

۲- انقلاب اسلامی ایران، الگوی رفتاری خود را از نظریه‌پردازان غربی می‌گرفت. درست نادرست

۳- مهم‌ترین پیامد انقلاب اسلامی ایران در جهان اسلام، سلسله جنبش‌ها و انقلاب‌های گستردهٔ مردم در کشورهای عربی است.

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۰/۷۵)

۴- برخورد کشورهایی که زیر نفوذ بلوک غرب بودند و آنهایی که زیر نفوذ و در حاشیهٔ بلوک شرق بودند با موضوع فلسطین به ترتیب چگونه بودند؟ (کنکور سراسری - ۹۲)

الف) در جهت سازش با دولت اسرائیل گام برمی‌داشتند و جبههٔ پایداری و مقاومت را تشکیل می‌دادند- دولت غاصب اسرائیل را به رسمیت می‌شناختند و گروه‌های مبارز فلسطینی با آنها مقابله می‌کردند.

ب) دولت غاصب اسرائیل را به رسمیت می‌شناختند و جایگاهی برای باورها و اعتقادات دینی قائل نبودند- از موضع قوم‌گرایی عربی به اسلام می‌نگریستند و در جهت سازش با اسرائیل گام برمی‌داشتند.

ج) دولت غاصب اسرائیل را به رسمیت می‌شناختند و با در جهت سازش با آن گام برمی‌داشتند- جبههٔ پایداری و مقاومت را تشکیل می‌دادند و گروه‌های مبارز فلسطینی از موضع ناگزیر به بخش اخیر ملحق می‌شدند.

د) با تسلیحات و حمایت‌های مالی آشکار به تجهیز دولت اسرائیل می‌پرداختند و گروه‌های مبارز فلسطینی از موضع قوم‌گرایی عربی با آنها سازش می‌کردند- جبههٔ پایداری و مقاومت را تشکیل می‌دادند و گروه‌های مبارز فلسطینی ناگزیر به بخش اخیر ملحق می‌شدند.

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۵- نحوهٔ شکل‌گیری سه انقلاب «فرانسه»، «اسلامی ایران» و «اکتبر روسیه» به ترتیب چگونه بود؟
الف) با رویکرد چپ و سوسیالیستی و با خصلت سکولار و دنیوی خود در چارچوب آرمان‌ها و ارزش‌های روشنگری مدرن عمل می‌کرد- عدم وابستگی به بلوک شرق موجب کاستن از اهمیت انقلاب اسلامی شده بود- با آرمان‌ها و ارزش‌های مدرنی شکل گرفت که پس از رنسانس به وجود آمده بودند.
ب) با آرمان‌ها و ارزش‌های مدرنی شکل گرفت که پس از رنسانس به وجود آمده بودند- از متن آرمان‌های معنوی و توحیدی جهان اسلام برای حفظ هویت اسلامی و تأمین حقوق از دست رفتهٔ امت اسلامی برخاسته بود- با خصلت سکولار و دنیوی خود در چارچوب آرمان‌ها و ارزش‌های روشنگری مدرن عمل می‌کرد.
ج) با خصلت سکولار و دنیوی خود در چارچوب آرمان‌ها و ارزش‌های روشنگری مدرن عمل می‌کرد- نخستین انقلابی نبود که بعد از انقلاب فرانسه شکل می‌گرفت- با آرمان‌ها و ارزش‌های مدرنی شکل گرفت که پس از رنسانس به وجود آمده بودند.
د) با آرمان‌ها و ارزش‌های مدرنی شکل گرفت که پس از رنسانس به وجود آمده بودند- با هدف قرار دادن نظام سیاسی وابسته به بلوک شرق و غرب شکل گرفت- با جنبش‌های چریکی گروه‌ها و احزاب مختلف شکل گرفت.

۶- به ترتیب دیدگاه گروه‌های ناسیونالیستی و مارکسیستی فلسطین چگونه بود؟ (کنکور سراسری - ۹۴)
الف) با هویت الحادی خود، جایگاهی برای باورها و اعتقادات دینی و معنوی قائل نبودند- از موضع قوم‌گرایی عربی به اسلام می‌نگریستند و اسلام را از جهت اینکه پدیده‌ای عربی است می‌پذیرفتند.
ب) از موضع قوم‌گرایی عربی به اسلام می‌نگریستند و اسلام را از جهت اینکه پدیده‌ای عربی است می‌پذیرفتند- با هویت الحادی خود، جایگاهی برای باورها و اعتقادات دینی و معنوی قائل نبودند.
ج) با سلاح‌های روسی می‌جنگیدند و جایگاهی برای باورها و اعتقادات دینی و معنوی قائل نبودند- اسلام را از جهت اینکه پدیده‌ای عربی است می‌پذیرفتند و از حمایت‌های مالی امریکا و انگلستان بهره می‌بردند.
د) در جهت سازش با اسرائیل گام برمی‌داشتند و از موضع قوم‌گرایی عربی به اسلام می‌نگریستند- جبههٔ پایداری و مقاومت را تشکیل می‌دادند و اسلام را از جهت اینکه پدیده‌ای عربی است می‌پذیرفتند.

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷- نخستین انقلابی بود که بعد از انقلاب فرانسه اتفاق می‌افتاد.
۸- در زمان انور سادات، دولت مصر در قرارداد اسرائیل را به رسمیت شناخت.
۹- دولت‌های غربی تلاش کردند، انقلاب‌های کشورهای عربی را بخشی از فرایند غربی‌شدن آنها معرفی کنند و آن را نامیدند.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۰- بازگشت به اسلام پس از انقلاب اسلامی، چه تأثیری در مسئله اسرائیل داشت؟ (۱/۵)
۱۱- اگر بیداری اسلامی در جوامع اسلامی تحقق پیدا کند چه نتیجه‌ای حاصل می‌شود؟ (۱/۵)
۱۲- نظریهٔ جنگ تمدن‌ها چگونه در جهت اسلام‌هراسی قدم برمی‌داشت؟ (۱)
۱۳- نخستین تلاش‌هایی که جهان غرب برای مقابله با انقلاب اسلامی ایران انجام داد چه بودند؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ درست (۰/۲۵) ۲ نادرست (۰/۲۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵) ۶ گزینه «ب» (۰/۲۵) ۷ انقلاب اسلامی ایران (۰/۵) ۸ کمپ دیوید (۰/۵) ۹ بهار عربی (۰/۵) ۱۰ اولاً مشروعیت قرارداد کمپ دیوید را در باور و اعتقاد مسلمانان، مخدوش کرد. (۰/۵) ثانیاً مقاومت در برابر صهیونیسم را از موضع باور و اعتقاد اسلامی (۰/۵) و با تکیه بر ایمان به خداوند و قدرت الهی آغاز کرد. (۰/۵) ۱۱ جوامع اسلامی به سوی نظامی حرکت خواهند کرد که فارغ از قدرت‌های قومی و قبیله‌ای (۰/۵) بر مدار فقاهت (۰/۵) و عدالت (۰/۵) سازمان می‌یابند. ۱۲ این نظریه اولاً طرح دیگر تمدن‌ها در عرض تمدن اسلامی، جایگاه برجسته و منحصر به فرد انقلاب و فرهنگ اسلامی را نادیده می‌گرفت. (۰/۵) ثانیاً با طرح جنگ تمدن‌ها، رویکرد خصمانهٔ جهان غرب و جنبش‌های اسلامی را توجیه می‌کرد. (۰/۵) ۱۳ کودتای نوژه (۰/۵) و جنگ تحمیلی ایران و عراق (۰/۵)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

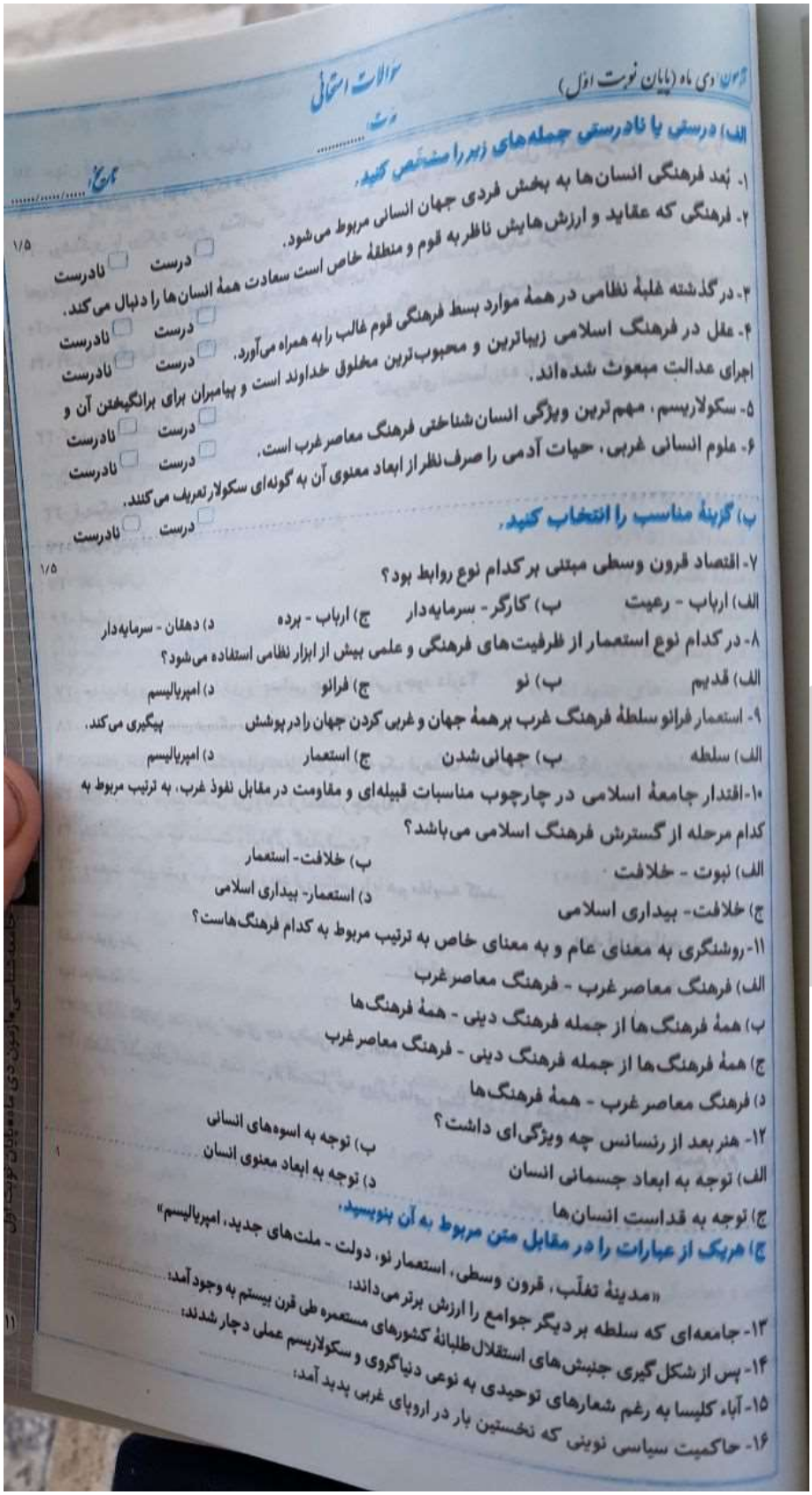

سوالات امتحانی
نوبت .....
آزمون دی ماه (پایان نوبت اول)
نام و نام خانوادگی .....

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. ۱/۵

۱- بُعد فرهنگی انسان‌ها به بخش فردی جهان انسانی مربوط می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست

۲- فرهنگی که عقاید و ارزش‌هایش ناظر به قوم و منطقهٔ خاص است سعادت همهٔ انسان‌ها را دنبال می‌کند. ☐ درست ☐ نادرست

۳- در گذشته غلبهٔ نظامی در همهٔ موارد بسط فرهنگی قوم غالب را به همراه می‌آورد. ☐ درست ☐ نادرست

۴- عقل در فرهنگ اسلامی زیباترین و محبوب‌ترین مخلوق خداوند است و پیامبران برای برانگیختن آن و اجرای عدالت مبعوث شده‌اند. ☐ درست ☐ نادرست

۵- سکولاریسم، مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب است. ☐ درست ☐ نادرست

۶- علوم انسانی غربی، حیات آدمی را صرف‌نظر از ابعاد معنوی آن به گونه‌ای سکولار تعریف می‌کنند. ☐ درست ☐ نادرست

ب) گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. ۱/۵

۷- اقتصاد قرون وسطی مبتنی بر کدام نوع روابط بود؟

الف) ارباب - رعیت ب) کارگر - سرمایه‌دار ج) ارباب - برده د) دهقان - سرمایه‌دار

۸- در کدام نوع استعمار از ظرفیت‌های فرهنگی و علمی بیش از ابزار نظامی استفاده می‌شود؟

الف) قدیم ب) نو ج) فرانو د) امپریالیسم

۹- استعمار فرانو سلطهٔ فرهنگ غرب بر همهٔ جهان و غربی کردن جهان را در پوشش ..... پیگیری می‌کند.

الف) سلطه ب) جهانی‌شدن ج) استعمار د) امپریالیسم

۱۰- اقتدار جامعهٔ اسلامی در چارچوب مناسبات قبیله‌ای و مقاومت در مقابل نفوذ غرب، به ترتیب مربوط به کدام مرحله از گسترش فرهنگ اسلامی می‌باشد؟

الف) نبوت - خلافت ب) خلافت - استعمار

ج) خلافت - بیداری اسلامی د) استعمار - بیداری اسلامی

۱۱- روشنگری به معنای عام و به معنای خاص به ترتیب مربوط به کدام فرهنگ‌هاست؟

الف) فرهنگ معاصر غرب - فرهنگ معاصر غرب

ب) همهٔ فرهنگ‌ها از جمله فرهنگ دینی - همهٔ فرهنگ‌ها

ج) همهٔ فرهنگ‌ها از جمله فرهنگ دینی - فرهنگ معاصر غرب

د) فرهنگ معاصر غرب - همهٔ فرهنگ‌ها

۱۲- هنر بعد از رنسانس چه ویژگی‌ای داشت؟

الف) توجه به ابعاد جسمانی انسان ب) توجه به اسوه‌های انسانی

ج) توجه به قداست انسان‌ها د) توجه به ابعاد معنوی انسان

ج) هریک از عبارات را در مقابل متن مربوط به آن بنویسید.

«مدینهٔ تغلّب، قرون وسطی، استعمار نو، دولت - ملت‌های جدید، امپریالیسم»

۱۳- جامعه‌ای که سلطه بر دیگر جوامع را ارزش برتر می‌داند: .....

۱۴- پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال‌طلبانهٔ کشورهای مستعمره طی قرن بیستم به وجود آمد: .....

۱۵- آباء کلیسا به رغم شعارهای توحیدی به نوعی دنیاگروی و سکولاریسم عملی دچار شدند: .....

۱۶- حاکمیت سیاسی نوینی که نخستین بار در اروپای غربی پدید آمد: .....

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

۳

د) در جاهای خالی عبارت مناسب بنویسید.

۱۷- جهان فوق طبیعی بخشی از جهان ..... است.

۱۸- استعمار قدیم، و فرانو در اینکه فرآوردهٔ ..... است مشترک هستند.

۱۹- روشنگری با رویکرد دنیوی هنگامی که با شناخت عقلی همراه باشد، به دلیل اینکه مرجعیت وحی را نمی‌پذیرد به ..... ختم می‌شود.

۲۰- ..... را مباه دانستن همهٔ امور در قیاس با خواست انسان تعریف کرده‌اند.

۲۱- اگر فرهنگ یا فرهنگ‌های غالب و تأثیرگذار فاقد ویژگی‌های مطلوب باشند، نظام جهانی با ..... مواجه خواهد شد.

۲۲- کشورهای استعمارگر در مرتبهٔ اول ..... کشورهای استعمارزده را دگرگون کردند.

۲ هـ) هریک از مفاهیم زیر را به طور مختصر توضیح دهید.

۲۳- فرهنگ جهانی:

۲۴- سکولاریسم آشکار:

۲۵- نظام جهانی:

۲۶- امپراتوری رسانه‌ای:

و) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۲۷- چه ارتباطی بین دو بخش فردی و اجتماعی جهان انسانی وجود دارد؟ ۱

۲۸- سه مورد از ویژگی‌های فرهنگ مطلوب جهانی را ذکر کنید. ۰/۷۵

۲۹- توانمندی اصل توحید در اسلام برای تبدیل کردن آن به یک فرهنگ جهانی چیست؟ ۱

۳۰- قدرت سیاسی جوامع اسلامی قبل و بعد از استعمار چگونه بود؟ ۱

۳۱- واژهٔ امپریالیسم به چه معناست و انواع آن کدام است؟ ۱/۲۵

۳۲- وضعیت حقوق بشر و سیاست قبل و بعد از رنسانس را با هم مقایسه کنید. ۲

	قبل از رنسانس	بعد از رنسانس
الف) حقوق بشر:	رنسانس ←	
ب) سیاست:	رنسانس ←	

۳۳- در فرآیند تکوین نظام نوین جهانی چه مراحلی اتفاق افتاد؟ ۲

۳۴- اقتصاد کشورهای استعمار شده پس از استعمار چه ویژگی‌هایی پیدا کرد؟ (۴ مورد) ۲

جمع بارم ۲۰

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

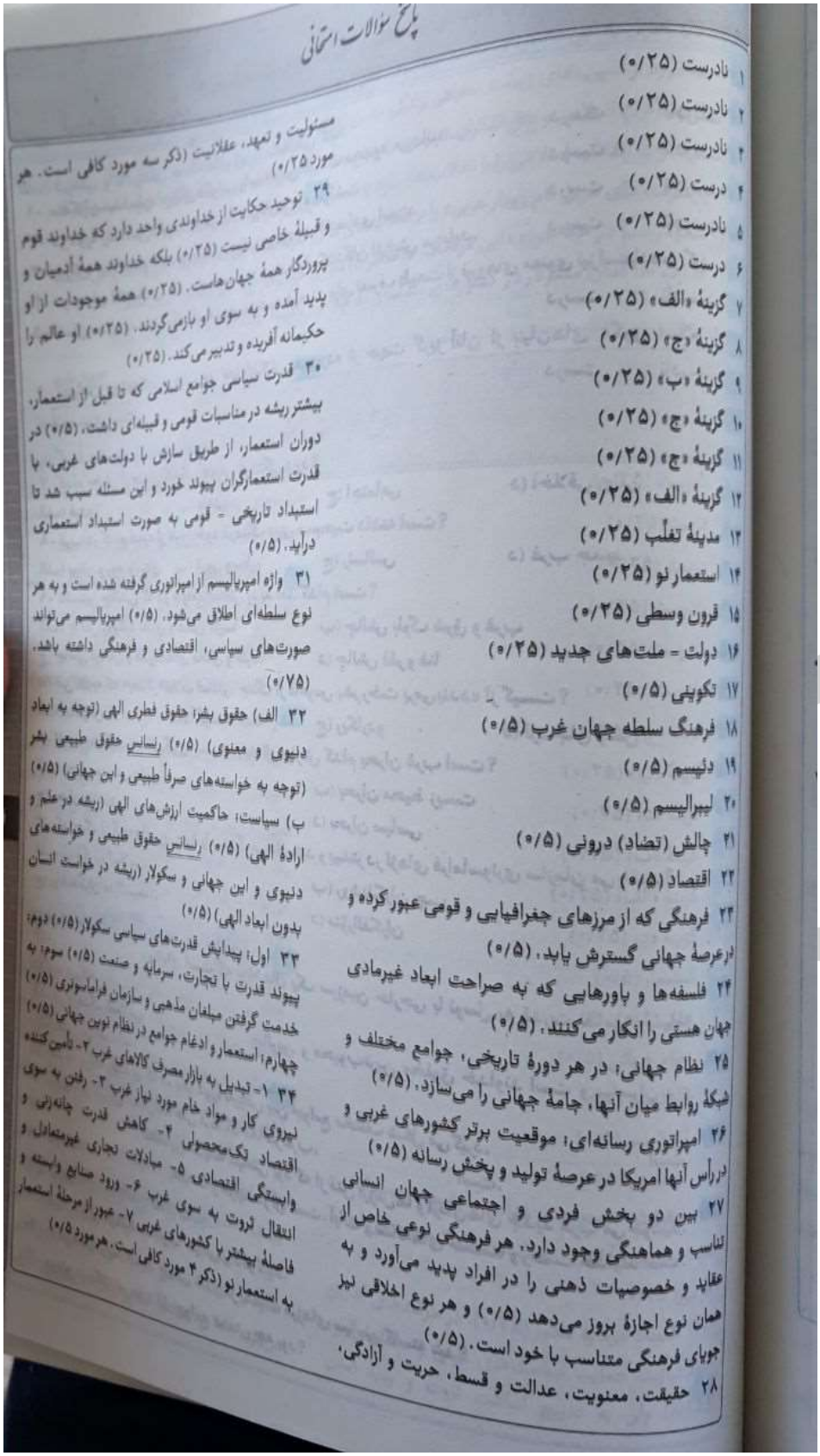

پاسخ سؤالات امتحانی

۱ نادرست (۰/۲۵)
۲ نادرست (۰/۲۵)
۳ نادرست (۰/۲۵)
۴ درست (۰/۲۵)
۵ نادرست (۰/۲۵)
۶ درست (۰/۲۵)
۷ گزینهٔ «الف» (۰/۲۵)
۸ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵)
۹ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵)
۱۰ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵)
۱۱ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵)
۱۲ گزینهٔ «الف» (۰/۲۵)
۱۳ مدینهٔ تغلّب (۰/۲۵)
۱۴ استعمار نو (۰/۲۵)
۱۵ قرون وسطی (۰/۲۵)
۱۶ دولت - ملت‌های جدید (۰/۲۵)
۱۷ تکوینی (۰/۵)
۱۸ فرهنگ سلطه جهان غرب (۰/۵)
۱۹ دئیسم (۰/۵)
۲۰ لیبرالیسم (۰/۵)
۲۱ چالش (تضاد) درونی (۰/۵)
۲۲ اقتصاد (۰/۵)
۲۳ فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور کرده و درعرصهٔ جهانی گسترش یابد. (۰/۵)
۲۴ فلسفه‌ها و باورهایی که به صراحت ابعاد غیرمادی جهان هستی را انکار می‌کنند. (۰/۵)
۲۵ نظام جهانی: در هر دورهٔ تاریخی، جوامع مختلف و شبکهٔ روابط میان آنها، جامهٔ جهانی را می‌سازد. (۰/۵)
۲۶ امپراتوری رسانه‌ای: موقعیت برتر کشورهای غربی و درراس آنها امریکا در عرصهٔ تولید و پخش رسانه (۰/۵)
۲۷ بین دو بخش فردی و اجتماعی جهان انسانی تناسب و هماهنگی وجود دارد. هر فرهنگی نوعی خاص از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد پدید می‌آورد و به همان نوع اجازهٔ بروز می‌دهد (۰/۵) و هر نوع اخلاقی نیز جویای فرهنگی متناسب با خود است. (۰/۵)
۲۸ حقیقت، معنویت، عدالت و قسط، حریت و آزادگی، مسئولیت و تعهد، عقلانیت (ذکر سه مورد کافی است. هر مورد ۰/۲۵)
۲۹ توحید حکایت از خداوندی واحد دارد که خداوند قوم و قبیلهٔ خاصی نیست (۰/۲۵) بلکه خداوند همهٔ آدمیان و پروردگار همهٔ جهان‌هاست. (۰/۲۵) همهٔ موجودات از او پدید آمده و به سوی او بازمی‌گردند. (۰/۲۵) او عالم را حکیمانه آفریده و تدبیر می‌کند. (۰/۲۵)
۳۰ قدرت سیاسی جوامع اسلامی که تا قبل از استعمار، بیشتر ریشه در مناسبات قومی و قبیله‌ای داشت، (۰/۵) در دوران استعمار، از طریق سازش با دولت‌های غربی، با قدرت استعمارگران پیوند خورد و این مسئله سبب شد تا استبداد تاریخی - قومی به صورت استبداد استعماری درآید. (۰/۵)
۳۱ واژه امپریالیسم از امپراتوری گرفته شده است و به هر نوع سلطه‌ای اطلاق می‌شود. (۰/۵) امپریالیسم می‌تواند صورت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی داشته باشد. (۰/۷۵)
۳۲ الف) حقوق بشر: حقوق فطری الهی (توجه به ابعاد دنیوی و معنوی) (۰/۵) رسانی حقوق طبیعی بشر (توجه به خواسته‌های صرفاً طبیعی و این جهانی) (۰/۵)
ب) سیاست: حاکمیت ارزش‌های الهی (ریشه در علم و ارادهٔ الهی) (۰/۵) رسانی حقوق طبیعی و خواسته‌های دنیوی و این جهانی و سکولار (ریشه در خواست انسان بدون ابعاد الهی) (۰/۵)
۳۳ اول: پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار (۰/۵) دوم: پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت (۰/۵) سوم: به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان فراماسونری (۰/۵) چهارم: استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی (۰/۵)
۳۴ ۱- تبدیل به بازار مصرف کالاهای غرب ۲- تأمین کننده نیروی کار و مواد خام مورد نیاز غرب ۳- رفتن به سوی اقتصاد تک‌محصولی ۴- کاهش قدرت چانه‌زنی و وابستگی اقتصادی ۵- مبادلات تجاری غیرمتعادل و انتقال ثروت به سوی غرب ۶- ورود صنایع وابسته و فاصلهٔ بیشتر با کشورهای غربی ۷- عبور از مرحلهٔ استعمار به استعمار نو (ذکر ۴ مورد کافی است. هر مورد ۰/۵)

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

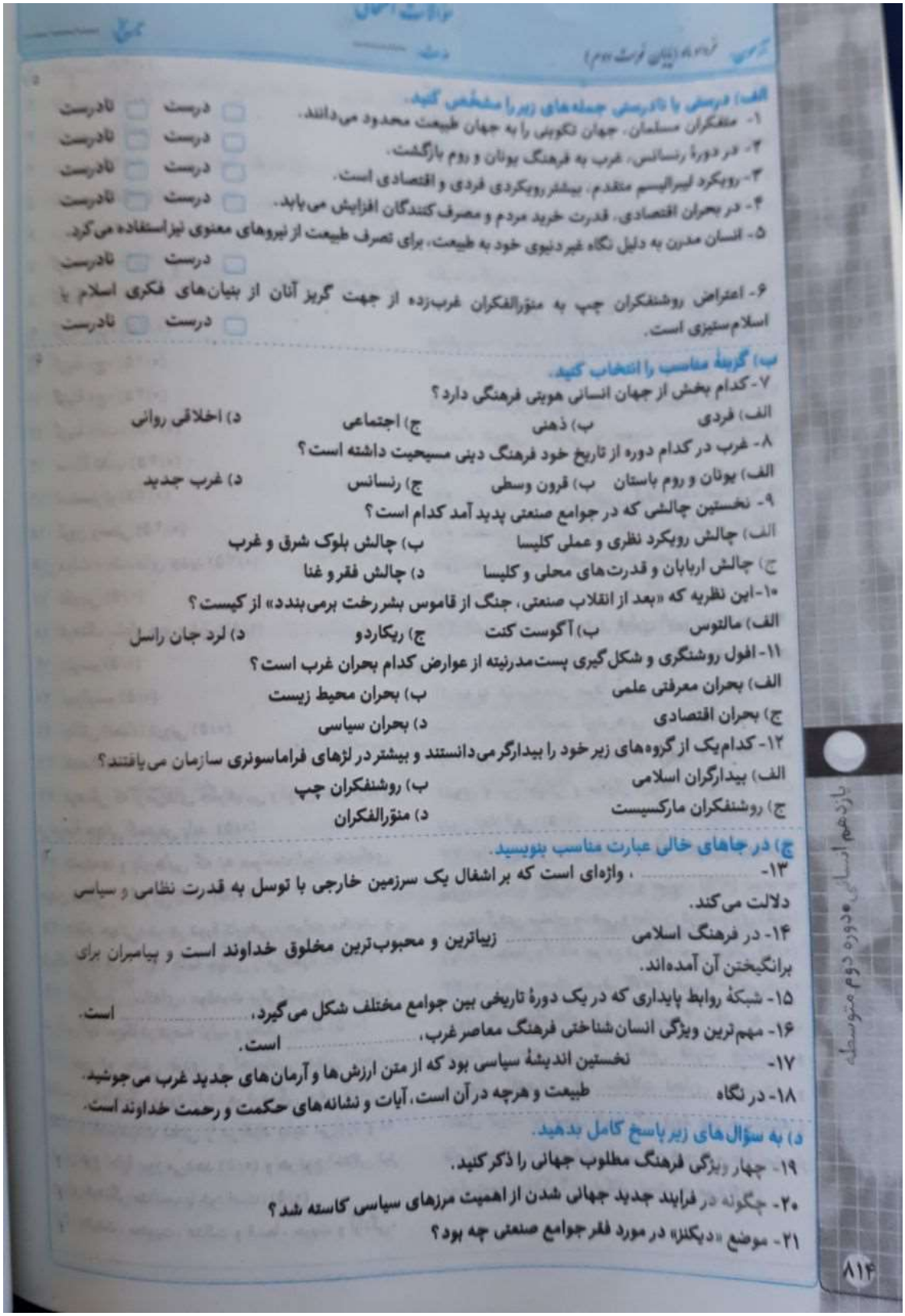

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

۱- متفکران مسلمان، جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌دانند. ☐ درست ☐ نادرست

۲- در دورهٔ رنسانس، غرب به فرهنگ یونان و روم بازگشت. ☐ درست ☐ نادرست

۳- رویکرد لیبرالیسم متقدم، بیشتر رویکردی فردی و اقتصادی است. ☐ درست ☐ نادرست

۴- در بحران اقتصادی، قدرت خرید مردم و مصرف کنندگان افزایش می‌یابد. ☐ درست ☐ نادرست

۵- انسان مدرن به دلیل نگاه غیردنیوی خود به طبیعت، برای تصرف طبیعت از نیروهای معنوی نیز استفاده می‌کرد. ☐ درست ☐ نادرست

۶- اعتراض روشنفکران چپ به منوّرالفکران غرب‌زده از جهت گریز آنان از بنیان‌های فکری اسلام یا اسلام‌ستیزی است. ☐ درست ☐ نادرست

ب) گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید.

۷- کدام بخش از جهان انسانی هویتی فرهنگی دارد؟

الف) فردی ب) ذهنی ج) اجتماعی د) اخلاقی روانی

۸- غرب در کدام دوره از تاریخ خود فرهنگ دینی مسیحیت داشته است؟

الف) یونان و روم باستان ب) قرون وسطی ج) رنسانس د) غرب جدید

۹- نخستین چالشی که در جوامع صنعتی پدید آمد کدام است؟

الف) چالش رویکرد نظری و عملی کلیسا ب) چالش بلوک شرق و غرب

ج) چالش اربابان و قدرت‌های محلی و کلیسا د) چالش فقر و غنا

۱۰- این نظریه که «بعد از انقلاب صنعتی، جنگ از قاموس بشر رخت برمی‌بندد» از کیست؟

الف) مالتوس ب) آگوست کنت ج) ریکاردو د) لرد جان راسل

۱۱- افول روشنگری و شکل‌گیری پست‌مدرنیته از عوارض کدام بحران غرب است؟

الف) بحران معرفتی علمی ب) بحران محیط زیست

ج) بحران اقتصادی د) بحران سیاسی

۱۲- کدام‌یک از گروه‌های زیر خود را بیدارگر می‌دانستند و بیشتر در لژهای فراماسونری سازمان می‌یافتند؟

الف) بیدارگران اسلامی ب) روشنفکران چپ

ج) روشنفکران مارکسیست د) منوّرالفکران

ج) در جاهای خالی عبارت مناسب بنویسید.

۱۳- ..... ، واژه‌ای است که بر اشغال یک سرزمین خارجی با توسل به قدرت نظامی و سیاسی دلالت می‌کند.

۱۴- در فرهنگ اسلامی ..... زیباترین و محبوب‌ترین مخلوق خداوند است و پیامبران برای برانگیختن آن آمده‌اند.

۱۵- شبکهٔ روابط پایداری که در یک دورهٔ تاریخی بین جوامع مختلف شکل می‌گیرد، ..... است.

۱۶- مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب، ..... است.

۱۷- ..... نخستین اندیشهٔ سیاسی بود که از متن ارزش‌ها و آرمان‌های جدید غرب می‌جوشید.

۱۸- در نگاه ..... طبیعت و هرچه در آن است، آیات و نشانه‌های حکمت و رحمت خداوند است.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ کامل بدهید.

۱۹- چهار ویژگی فرهنگ مطلوب جهانی را ذکر کنید.

۲۰- چگونه در فرایند جدید جهانی شدن از اهمیت مرزهای سیاسی کاسته شد؟

۲۱- موضع «دیکنز» در مورد فقر جوامع صنعتی چه بود؟

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

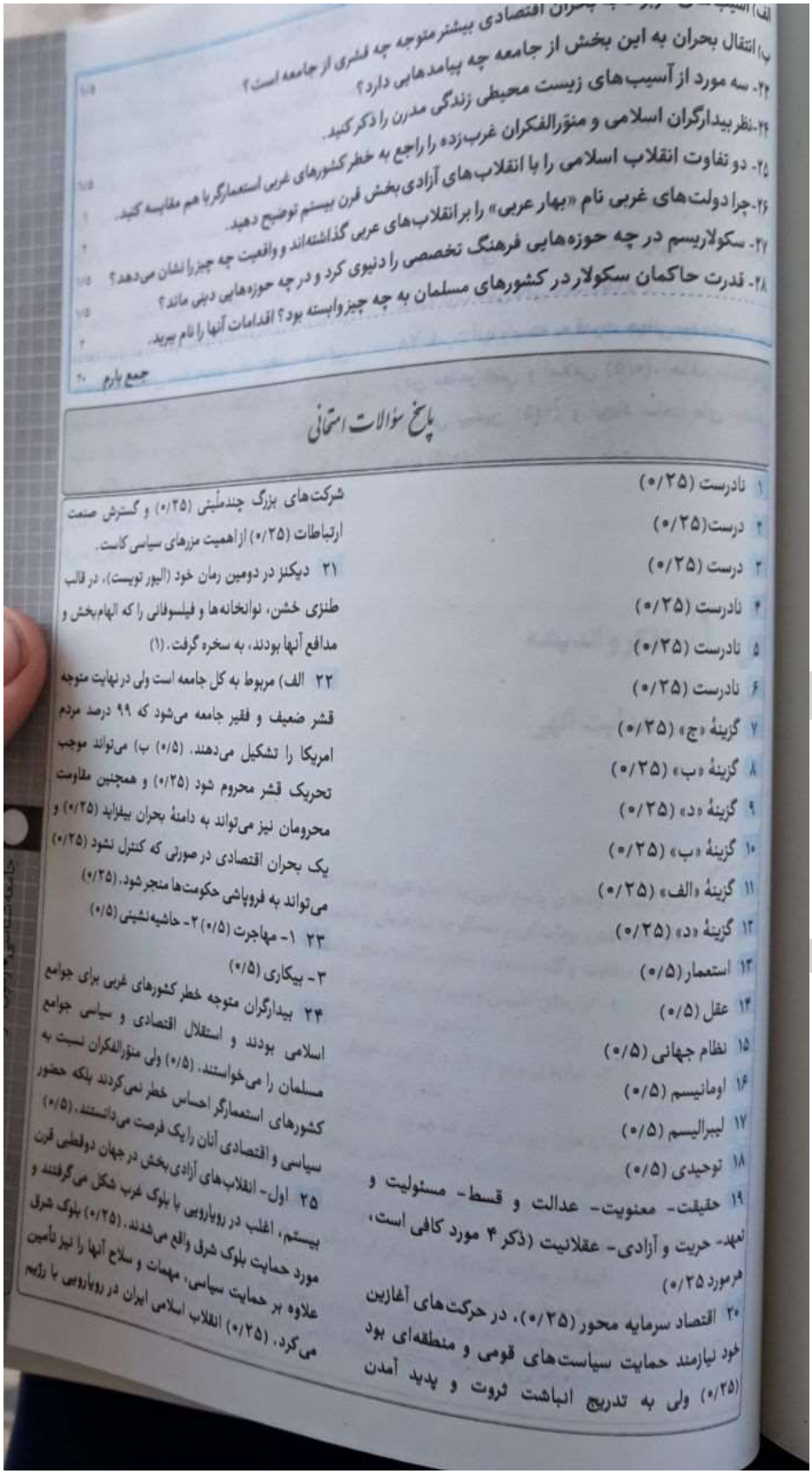

ب) انتقال بحران به این بخش از جامعه چه پیامدهایی دارد؟

۲۴- سه مورد از آسیب‌های زیست محیطی زندگی مدرن را ذکر کنید.

۲۴-نظر بیدارگران اسلامی و منوّرالفکران غرب‌زده را راجع به خطر کشورهای غربی استعمارگر با هم مقایسه کنید.

۲۵- دو تفاوت انقلاب اسلامی را با انقلاب‌های آزادی‌بخش قرن بیستم توضیح دهید.

۲۶-چرا دولت‌های غربی نام «بهار عربی» را بر انقلاب‌های عربی گذاشته‌اند و واقعیت چه چیز را نشان می‌دهد؟

۲۷- سکولاریسم در چه حوزه‌هایی فرهنگ تخصصی را دنیوی کرد و در چه حوزه‌هایی دینی ماند؟

۲۸- قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان به چه چیز وابسته بود؟ اقدامات آنها را نام ببرید.

جمع بارم ۲۰

پاسخ سؤالات امتحانی

۱ نادرست (۰/۲۵)

۲ درست (۰/۲۵)

۳ درست (۰/۲۵)

۴ نادرست (۰/۲۵)

۵ نادرست (۰/۲۵)

۶ نادرست (۰/۲۵)

۷ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵)

۸ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵)

۹ گزینهٔ «د» (۰/۲۵)

۱۰ گزینهٔ «ب» (۰/۲۵)

۱۱ گزینهٔ «الف» (۰/۲۵)

۱۲ گزینهٔ «د» (۰/۲۵)

۱۳ استعمار (۰/۵)

۱۴ عقل (۰/۵)

۱۵ نظام جهانی (۰/۵)

۱۶ اومانیسم (۰/۵)

۱۷ لیبرالیسم (۰/۵)

۱۸ توحیدی (۰/۵)

۱۹ حقیقت- معنویت- عدالت و قسط- مسئولیت و تعهد- حریت و آزادی- عقلانیت (ذکر ۴ مورد کافی است، هرمورد ۰/۲۵)

۲۰ اقتصاد سرمایه محور (۰/۲۵)، در حرکت‌های آغازین خود نیازمند حمایت سیاست‌های قومی و منطقه‌ای بود (۰/۲۵) ولی به تدریج انباشت ثروت و پدید آمدن شرکت‌های بزرگ چندملّیتی (۰/۲۵) و گسترش صنعت ارتباطات (۰/۲۵) از اهمیت مرزهای سیاسی کاست.

۲۱ دیکنز در دومین زمان خود (الیور تویست)، در قالب طنزی خشن، نوانخانه‌ها و فیلسوفانی را که الهام‌بخش و مدافع آنها بودند، به سخره گرفت. (۱)

۲۲ الف) مربوط به کل جامعه است ولی در نهایت متوجه قشر ضعیف و فقیر جامعه می‌شود که ۹۹ درصد مردم امریکا را تشکیل می‌دهند. (۰/۵) ب) می‌تواند موجب تحریک قشر محروم شود (۰/۲۵) و همچنین مقاومت محرومان نیز می‌تواند به دامنهٔ بحران بیفزاید (۰/۲۵) و یک بحران اقتصادی در صورتی که کنترل نشود (۰/۲۵) می‌تواند به فروپاشی حکومت‌ها منجر شود. (۰/۲۵)

۲۳ ۱- مهاجرت (۰/۵) ۲- حاشیه‌نشینی (۰/۵)

۳- بیکاری (۰/۵)

۲۴ بیدارگران متوجه خطر کشورهای غربی برای جوامع اسلامی بودند و استقلال اقتصادی و سیاسی جوامع مسلمان را می‌خواستند. (۰/۵) ولی منوّرالفکران نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر نمی‌کردند بلکه حضور سیاسی و اقتصادی آنان را یک فرصت می‌دانستند. (۰/۵)

۲۵ اول- انقلاب‌های آزادی‌بخش در جهان دوقطبی قرن بیستم، اغلب در رویارویی با بلوک غرب شکل می‌گرفتند و مورد حمایت بلوک شرق واقع می‌شدند. (۰/۲۵) بلوک شرق علاوه بر حمایت سیاسی، مهمات و سلاح آنها را نیز تأمین می‌کرد. (۰/۲۵) انقلاب اسلامی ایران در رویارویی با رژیم

هیـوا تخصصی ترین سایت مشاوره کشور

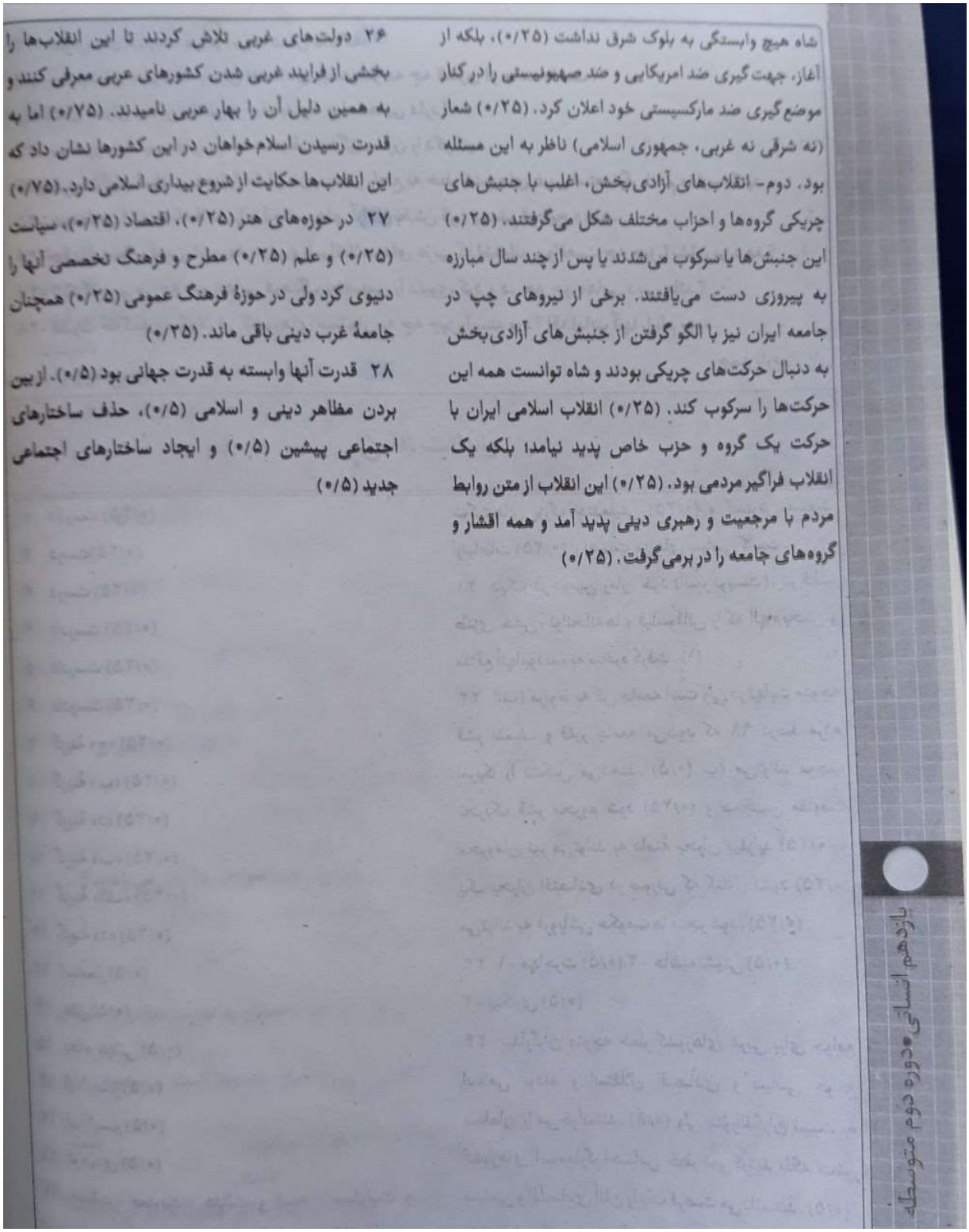

شاه هیچ وابستگی به بلوک شرق نداشت (۰/۲۵)، بلکه از آغاز، جهت گیری ضد امریکایی و ضد صهیونیستی را در کنار موضع گیری ضد مارکسیستی خود اعلان کرد. (۰/۲۵) شعار (نه شرقی نه غربی، جمهوری اسلامی) ناظر به این مسئله بود. دوم- انقلاب‌های آزادی‌بخش، اغلب با جنبش‌های چریکی گروه‌ها و احزاب مختلف شکل می‌گرفتند. (۰/۲۵) این جنبش‌ها یا سرکوب می‌شدند یا پس از چند سال مبارزه به پیروزی دست می‌یافتند. برخی از نیروهای چپ در جامعه ایران نیز با الگو گرفتن از جنبش‌های آزادی‌بخش به دنبال حرکت‌های چریکی بودند و شاه توانست همه این حرکت‌ها را سرکوب کند. (۰/۲۵) انقلاب اسلامی ایران با حرکت یک گروه و حزب خاص پدید نیامد؛ بلکه یک انقلاب فراگیر مردمی بود. (۰/۲۵) این انقلاب از متن روابط مردم با مرجعیت و رهبری دینی پدید آمد و همه اقشار و گروه‌های جامعه را در برمی‌گرفت. (۰/۲۵)

۲۶ دولت‌های غربی تلاش کردند تا این انقلاب‌ها را بخشی از فرایند غربی شدن کشورهای عربی معرفی کنند و به همین دلیل آن را بهار عربی نامیدند. (۰/۷۵) اما به قدرت رسیدن اسلام‌خواهان در این کشورها نشان داد که این انقلاب‌ها حکایت از شروع بیداری اسلامی دارد. (۰/۷۵)

۲۷ در حوزه‌های هنر (۰/۲۵)، اقتصاد (۰/۲۵)، سیاست (۰/۲۵) و علم (۰/۲۵) مطرح و فرهنگ تخصصی آنها را دنیوی کرد ولی در حوزهٔ فرهنگ عمومی (۰/۲۵) همچنان جامعهٔ غرب دینی باقی ماند. (۰/۲۵)

۲۸ قدرت آنها وابسته به قدرت جهانی بود (۰/۵). از بین بردن مظاهر دینی و اسلامی (۰/۵)، حذف ساختارهای اجتماعی پیشین (۰/۵) و ایجاد ساختارهای اجتماعی جدید (۰/۵)

www.Heyvagroup.com